

1.

INTRODUCCIÓ

Aquest capítol introdueix algunes modificacions respecte a l'edició de l'any passat pel que fa a l'apartat de relacions laborals, ja que s'hi incorporen una sèrie de reflexions sobre la regulació del mercat laboral a escala europea, espanyola i autonòmica en relació amb les novetats legislatives de l'any 2010. S'han mantingut i ampliat les reflexions sobre la conciliació de la vida familiar, personal i laboral. Un altre canvi fa referència al fet que l'apartat referit a l'impacte de la crisi en el mercat de treball s'inclou en aquesta edició com a primer subapartat del referit a la conflictivitat laboral. Igualment, en aquesta edició s'ha eliminat l'apartat referit a joves i mercat de treball, ja que aquesta informació s'ha recollit en els diversos apartats que fan referència a l'anàlisi del mercat de treball de les Illes Balears.

2.

PANORAMA GENERAL DEL MERCAT DE TREBALL

Aquest apartat inclou l'anàlisi del panorama europeu i nacional i el balanç de l'estratègia europea d'ocupació, el diàleg social i la protecció social, com també el panorama general del mercat de treball a les Balears.

2.1.

EL PANORAMA EUROPEU I NACIONAL I EL BALANÇ DE L'ESTRATÈGIA EUROPEA D'OCUPACIÓ, EL DIÀLEG SOCIAL I LA PROTECCIÓ SOCIAL¹.

En aquest apartat ens centram a analitzar el balanç de l'Estratègia Europea d'Ocupació, el diàleg social i les relacions laborals i la protecció social.

2.1.1. EL BALANÇ DE L'ESTRATÈGIA EUROPEA D'OCUPACIÓ (EEO)

Entre els anys 2004 i 2008, la política d'ocupació a la Unió Europea² va aconseguir bons resultats gràcies a la fixació d'objectius i directrius comunes que varen permetre dur a terme una acció coordinada segons aquests objectius. Segons s'ha reconegut en el document *El futur de l'Estratègia Europea d'Ocupació*, les reformes adoptades pels estats membres en el passat han contribuït en alguns casos a incrementar la resistència de l'ocupació a la desacceleració econòmica i a reduir la taxa d'atur de llarga durada.

¹ Vegeu: Memoria sobre la situación socioeconómica y laboral. España 2010. Consejo Económico y Social de España, pàg: 259-266; 382-393 i 618-629.

² Comissió Europea: *El futuro de la estrategia europea de empleo*. www.europa.eu.int

En tot cas, amb la crisi econòmica iniciada l'any 2008 el panorama canvia i la taxa d'atur dels estats membres s'ha anat elevat, especialment en categories com els joves, els treballadors d'edat avançada, les dones o les persones amb desavantatges específics. L'increment de l'atur en aquests tres anys de crisi ha estat molt intens a Espanya i, segons dades d'Eurostat, en aquest any 2010, el nostre país ha encapçalat l'augment de la taxa d'atur de la zona euro. I finalment, dades de l'Eurostat mostren el fort increment de la taxa d'atur juvenil, que a Espanya ha passat del 18,8% de l'any 2007 al 37,8% l'any 2009, la xifra més alta de tota la Unió Europea. (Vegeu el quadre II-1).

Segons Europa, la sortida de la crisi ha de constituir la porta d'entrada a una nova economia. S'han de prendre mesures si es vol que la nostra generació i les generacions futures puguin continuar gaudint d'una vida d'alta qualitat i sana, sostinguda pel model social únic d'Europa. Així, l'Estratègia Europa 2020 és una agenda per a tots els estats membres que té en compte les diferents necessitats, els diversos punts de partida i les especificitats nacionals amb la finalitat de promoure el creixement per a tots. (Vegeu l'apartat 2 del capítol I).

2.1.2. EL DIÀLEG SOCIAL I LES RELACIONS LABORALS

El diàleg social europeu s'ha centrat fonamentalment en el desenvolupament de la nova Estratègia UE-2020³ i, sobretot, en

³ La declaració de l'Estratègia UE-2020 es dividia en dos grans blocs. El primer feia referència al conjunt de polítiques econòmiques i socials a emprendre per aconseguir que la UE millori la competitivitat i la cohesió social. El segon detallava els canvis necessaris per millorar la governança de la nova estratègia.

com aconseguir incrementar l'ocupació i reduir el risc de pobresa i exclusió social. Bona part del diàleg a tres bandes va tenir lloc a les cimeres socials tripartites de març i octubre, en què la Comissió i els interlocutors socials varen debatre sobre els efectes de la consolidació pressupostària i fiscal a l'ocupació i el creixement, així com el paper dels interlocutors socials en la nova governança.

D'altra banda, la Comissió i els interlocutors socials europeus més representatius han tengut ocasió de debatre sobre les polítiques de flexiseguretat en el Fòrum Social Tripartit, celebrat el març de 2011. En el fòrum es varen abordar àmbits relatius a l'ocupació que probablement serviran per a la preparació d'una nova comunicació de la Comissió en aquesta matèria prevista per a 2012.

A l'acord sobre mercats inclusius, els interlocutors socials tracten de potenciar la inclusió laboral de les persones més allunyades del mercat de treball amb la finalitat de promoure el desenvolupament econòmic i la cohesió social.

Els interlocutors socials varen publicar l'informe conjunt sobre reestructuracions a la UE. El missatge principal de l'informe és que els millors resultats s'obtenen quan els interlocutors socials s'impliquen activament en el procés i estableixen relacions de confiança i respecte mutu.

El 2010 s'han constituït dos nous comitès sectorials: un en el sector de l'ensenyament, format pels representants sindicals i empresarials del sector en l'àmbit europeu (ETUCE i EFEE, respectivament), i l'altre en el sector de l'Administració central.

QUADRE II-1. INDICADORS D' AVALUACIÓ PER A L'ESTRATÈGIA EUROPEA DE L'OCUPACIÓ (2007-2009)

Indicadors*	Espanya			UE-27			UE-27 Mitjana 3 millors			Diferència Espanya/mitjana 3 millors		
	2007	2008	2009	2007	2008	2009	2007	2008	2009	2007	2008	2009
Ocupació												
Taxa d'ocupació	65,5	62,8	59,8	65,7	65,8	64,6	75,9	76,4	78,1	-0,2	-0,3	-4,8
Taxa d'ocupació de dones	55,1	54,5	52,8	58,8	59,2	58,6	72,0	72,6	74,8	-3,7	-4,7	-5,8
Taxa d'ocupació de majors de 50 anys	28,7	28,8	28,1	38,2	38,2	38,1	52,9	49,4	54,6	-9,5	-9,4	-10,0
Taxa d'ocupació 20-64 anys	69,5	68,3	63,7	70,0	70,4	69,1	76,8	77,8	77,1	-0,5	-2,1	-5,4
Atur												
Taxa d'atur (% població activa)	8,6	13,9	18,0	6,9	6,8	8,9	3,2	3,3		1,7	7,1	5,4
Taxa d'atur dones (% població activa femenina)	11,0	15,1	18,4	7,6	7,7	8,9	3,8	5,5		3,4	7,4	7,2
Taxa d'atur joves (% població activa de 15-24 anys)	18,8	29,2	37,8	14,6	16,2	19,7	6,4	8,0		4,2	13,0	12,4
Ràtio atur joves (% població de 15-24 anys)	12,0	13,5	16,9	6,9	6,9	8,5	3,1	3,4	5,2	5,1	6,6	8,9
Atur llarga durada (% total d'aturats)	19,4	17,9	23,7	41,7	34,6	33,2	16,2	13,4	10,9	-22,3	-16,7	3,2
Creixement del PIB real	3,7	0,9	-3,7	2,9	0,5	-4,2	5,7	2,4	-0,5	-2,0	-1,5	-3,2

* Espanya: objectius del PNR de 2005. UE: objectius de les cimeres de Lisboa el 2000 i d'Estocolm el 2001. L'objectiu d'augment del 3 per 100 en el PIB real anual correspon a l'escenari econòmic base de Lisboa. No hi ha objectiu quantitatiu sobre atur, però sí aconseguir una taxa "friccional" el 2010 i la Comissió utilitza com a referència la mitjana dels tres millors resultats per països. Font: Eurostat.

El 2010 s'ha dut a terme un procés de consulta per part de la Comissió sobre la regulació del temps de treball, que s'ha dividit en dues fases. La primera va tenir lloc el 24 de març de 2010 amb la presentació per part de la Comissió d'una comunicació en què es demanava als interlocutors socials que exposassin les seves opinions sobre l'actual normativa en aquesta matèria i que proposassin les reformes que considerassin oportunes⁴. La segona fase de la consulta va tenir lloc el desembre, quan la Comissió va presentar una nova comunicació en què es presentaven els resultats principals de la primera fase de consulta i les opcions possibles d'una proposta legislativa de modificació, que no té el suport de la Confederació Europea de Sindicats⁵.

2.1.3. LA PROTECCIÓ SOCIAL

L'enorme impacte social i econòmic de la recessió, que encara no té una magnitud exacta, ha continuat marcant el 2010 les tendències en protecció social a tot l'àmbit de la Unió Europea, i especialment, a Espanya. També s'ha posat a prova la coherència de les polítiques europees referents a la interacció pretesa entre els objectius econòmics, socials i mediambientals.

La proposta d'informe conjunt sobre protecció social i inclusió social, que elabora el Comitè de Protecció Social de la UE i que va presentar la Comissió Europea a principis de 2010, reconeix el paper important que han desenvolupat els sistemes europeus de

protecció social, que han atenuat l'impacte econòmic i social de la pitjor recessió dels darrers decennis, gràcies als seus estabilitzadors automàtics. També constata la diversitat de situacions, ja que no tots els estats membres tenen els mitjans financers per satisfer una demanda creixent. És prioritari subsanar les llacunes que alguns tenen a les xarxes de seguretat. I davant l'exigència de contenir l'augment de la despesa pública, s'apunta la necessitat de millorar la qualitat, l'eficàcia i l'eficiència de la protecció social i la inclusió social.

A la UE-27, la despesa en prestacions socials va passar de representar el 24,7% del PIB el 2007 al 25,29% el 2008. En el cas d'Espanya, va passar del 20,5% del PIB el 2007 al 22,2% el 2008. Si considerem altres unitats habituals de mesura, com les de paritat de compra (PPS/habitant), Espanya continua situant-se, juntament amb Grècia, Portugal i Irlanda, entre els països amb la despesa social més baixa, malgrat la lenta progressió fins a la convergència de la darrera dècada. [\(Vegeu el gràfic A II-1\).](#)

Quant a la distribució per funcions de la despesa social, les partides més importants són les pensions de jubilació (vellesa) i la sanitària, que a Espanya representava el mateix percentatge del Producte Interior Brut (PIB): el 6,8%. [\(Vegeu el gràfic A II-2\).](#)

A la UE-27, s'elevava al 10% del PIB en el cas de les pensions de jubilació i al 7,5% del PIB en el cas de la "funció malaltia". La distància en la despesa en pensions de jubilació al nostre país continua essent considerable (1.754,3 PPS/hab), molt lluny de la mitjana de la UE-27 (2.479,9PPS/hab).

⁴ Comissió Europea, *Revisió de la Directiva sobre temps de treball*, COM (2010) 106, de 24 de març de 2010.

⁵ Comissió Europea, *Revisió de la Directiva sobre temps de treball*, COM (2010) 801 final, de 21 de desembre de 2010.

Les dues fonts principals de finançament de la despesa social a la UE continuen essent les cotitzacions empresarials i les contribucions de l'Estat; Espanya destaca en aquest camp per una major preponderància de les primeres sobre les segones. Aquesta peculiaritat del nostre país ha tendit a suavitzar-se la darrera dècada no pel descens de l'aportació en cotitzacions, que en el cas de les empresarials va continuar augmentant en volum total el 2008, sinó per la importància adquirida en el conjunt de la despesa per àmbits de la protecció social de naturalesa no contributiva finançats via contribucions de l'Estat, com és el cas de l'assistència sanitària o l'atenció a la dependència.

2.2.

PANORAMA GENERAL DEL MERCAT DE TREBALL A LES ILLES BALEARS SEGONS LES DADES D'AFILIACIÓ A LA SEGURETAT SOCIAL

El registre de treballadors afiliats a la Seguretat Social el 2010 ha tengut una mitjana anual de 411.617 persones. En comparació amb les dades del 2009, s'ha produït un descens d'11.021 afiliacions, fet que, en termes percentuals, equival a una disminució del 2,61%. Així, doncs, aquest és el tercer any que es registra un descens en el nombre

d'afiliacions a la Seguretat Social, tot i que respecte a l'any passat aquest descens ha estat més moderat. (Vegeu el quadre II-2).

L'afiliació femenina disminueix en termes relatius un 1,48%, mentre que la masculina ho fa en un percentatge del 3,53% respecte a l'any 2009. En el període 2001-2007 es varen crear més de 71.000 nous llocs de feina; és en aquests tres darrers anys quan es registra una destrucció de llocs de feina, concretament estam parlant de més de 40.000 persones que s'han vist afectades per la crisi econòmica. Aquest descens en les xifres d'afiliació ha afectat de manera més directa el col·lectiu masculí: 29.542 llocs de feina ocupats per homes s'han destruït en aquests tres anys (un -11,40%), mentre que per al col·lectiu femení el descens ha estat d'11.083 llocs de treball, cosa que, en termes relatius, equival a una pèrdua del 5,64%.

No obstant això, el percentatge de dones sobre el total de la població afiliada continua essent inferior al percentatge d'homes. En concret, l'any 2010 s'ha tancat amb 187.789 dones ocupades, la qual cosa representa un percentatge del 45,6%. Aquest percentatge, al conjunt de l'Estat, és d'un 44,8%. Des de l'any 2001 aquest percentatge ha augmentat 5,2 punts, mentre que a Espanya l'augment és de 6,8 punts. (Vegeu el quadre II-3).

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Dones	157.928	161.471	167.160	178.751	189.091	196.476	198.872	190.614	187.789
Homes	232.164	230.897	232.112	242.492	252.186	259.214	253.369	232.024	223.827
Total	390.092	392.368	399.273	421.243	441.276	455.694	452.241	422.638	411.617

Font: Tresoreria General de la Seguretat Social.

QUADRE II-3. EVOLUCIÓ DEL PES DE LA POBLACIÓ OCUPADA FEMENINA SOBRE EL TOTAL DE POBLACIÓ OCUPADA. ESPANYA - ILLES BALEARS (2000-2010)

	Illes Balears	Espanya
2000	39,5%	37,2%
2001	39,9%	38,0%
2002	40,5%	38,6%
2003	41,2%	39,3%
2004	41,9%	39,8%
2005	42,4%	40,5%
2006	42,9%	41,1%
2007	43,1%	41,6%
2008	44,0%	42,7%
2009	45,1%	44,1%
2010	45,6%	44,8%

Font: Tresoreria General de la Seguretat Social.

QUADRE II-4. CREIXEMENT DE L'OCUPACIÓ PER SECTORS D'ACTIVITAT, ILLES BALEARS (2009-2010)

	2009	2010	Variació	(%)
Agricultura	8.467	8.335	-132	-1,6
Indústria	29.573	27.962	-1.611	-5,4
Construcció	52.374	46.540	-5.834	-11,1
Serveis	331.594	327.801	-3.793	-1,1
Total	422.008	410.638	-11.370	-2,7

Font: Tresoreria General de la Seguretat Social.

A l'anàlisi de la població afiliada per branques d'activitat, observem que a tots els sectors es registra un descens en el nombre d'afiliacions. El sector de la construcció és el que registra els majors decreixements tant en xifres absolutes com relatives, un 11,1% (gairebé 6.000 llocs de feina menys que l'any passat). En termes relatius, el segueix el sector industrial amb una baixada del 5,4% (1.611 llocs de feina). El sector serveis

perd 3.793 ocupats, amb una caiguda de l'1,1% i el sector agrari i pesquer registra un descens de l'1,6% amb una pèrdua de 132 ocupats. (Vegeu el quadre II-4).

Si ens fixam amb més detall en el sector serveis (a la nostra comunitat és el que concentra el major nombre d'afiliacions -el 80%-), observem que les activitats més dinàmiques del sector serveis pel que fa al grup d'afiliats al règim general; és

a dir, les que més han crescut en termes relatius, són altres activitats professionals, científiques i tècniques (26,52% amb 229 afiliats més), activitats de consultoria de gestió empresarial (23,9% amb 192 afiliats més) i investigació i desenvolupament (12,36% amb 32 afiliats més). En canvi, s'ha de dir que les activitats relacionades amb la programació i emissió de ràdio i televisió perden un 19,89% amb 147 assalariats menys, el transport aeri un 16,92% amb 584 afiliats menys, com també les vinculades al sector de l'edició (-13,75% amb 140 afiliats menys). (Vegeu el quadre II-5).

Si diferenciam entre els afiliats al règim general i els autònoms, podem assenyalar que el 76,7% dels afiliats estan d'alta al règim general, mentre que en el règim d'autònoms aquest percentatge és del 19,8%, proporcions que es mantenen més o menys estables respecte dels anys anteriors (la resta de treballadors –el 3,5%– es classifiquen dins els règims especials). L'any passat ja fèiem notar l'augment important que s'havia produït en el règim de treballadors agraris; enguany és l'únic que creix, amb un increment del 3,82%. En canvi, el règim de la mar disminueix l'ocupació un 4,72%, el règim d'autònoms un (-2,86%), el règim general un (-2,64%) i el de la llar ho fa un (-0,59%). (Vegeu el quadre II-6).

Per la gran importància que té a les Illes Balears, hem de fixar-nos en l'afiliació de treballadors fixos discontinus identificats segons la modalitat de contractació de les altes a la Seguretat Social. Com podem veure, l'increment intraanual en aquest

tipus d'afiliació contractual es produeix a partir del mes d'abril i s'allarga fins a final del mes de setembre. En aquests període, i coincidint amb l'inici i el final de la temporada turística, és quan creix aquest tipus de contractació. L'any 2010 el nombre d'afiliacions fixes discontinues ha augmentat un 4,85% de mitjana en relació a l'any 2009 i ha arribat als 33.986 afiliats de mitjana anual, amb una punta el mes de juliol de 53.917 afiliacions dins aquest tipus de contractació. S'ha de subratllar que l'afiliació fixa discontinua puja en un context general de destrucció d'afiliació, que afecta tant les afiliacions contractuales associades a treballs temporals com indefinits. (Vegeu el quadre II-7).

La destrucció d'ocupació a l'economia balear, igual que l'any passat, es produeix principalment, en termes relatius, a l'illa de Menorca (-3,33%) amb una pèrdua de 999 afiliats, seguida per la pèrdua relativa de Mallorca (-3,15%) amb 10.854 afiliats menys. Eivissa i Formentera, en canvi, presenten registres positius. Eivissa experimenta un creixement interanual del 0,47% amb 209 afiliats més. Formentera és l'illa que presenta el creixement relatiu més important, amb un 10,26% i 280 afiliats més. (Vegeu el quadre II-8).

Una altra anàlisi que convé fer és la dels treballadors estrangers, per la importància que tenen en el nostre mercat de treball. Amb les dades d'avanç del padró de 2010 (són dades provisionals), les Illes Balears continuen essent la comunitat autònoma amb el percentatge més elevat de població de nacionalitat estrangera, amb el 21,9% sobre el total de població. (Vegeu l'apartat 1 del capítol III).

**QUADRE II-5. TREBALLADORS ASSALARIATS, AUTÒNOMS I EMPRESSES PER ACTIVITAT ECONÒMICA (CNAE 09)
A LES ILLES BALEARS (2009-2010)**

Codi	Activitat econòmica (CNAE-09)	Empreses				Autònoms				Assalariats			
		2009	2010	Var. Abs.	Var. (%)	2009	2010	Var. Abs.	Var. (%)	2009	2010	Var. Abs.	Var. (%)
01	Agricultura, ramaderia, caça i serveis que s'hi relacionen	96	100	5	4,88	2.880	2.707	-173	-6,01	376	369	-8	-2,02
02	Silvicultura i explotació forestal	11	12	1	9,23	21	21	-1	-3,12	400	441	41	10,35
03	Pesca i aqüicultura	4	4	0	-6,00	7	5	-2	-25,00	64	70	6	9,09
05	Extracció d'antracita, hulla i lignit			-	-	3	4	2	63,33	0	0	-	-
08	Altres indústries extractives	62	61	-1	-1,49	60	57	-3	-4,74	435	391	-45	-10,30
09	Activitats de suport a les indústries extractives			-	-	2	2	-1	-26,92	0	0	-	-
10	Indústria de l'alimentació	422	426	4	0,99	611	600	-12	-1,91	3.908	3.788	-121	-3,08
11	Fabricació de begudes	116	110	-6	-5,53	90	90	0	-0,19	1.096	998	-98	-8,98
13	Indústria tèxtil	46	49	3	7,33	87	88	0	0,29	184	193	8	4,43
14	Confecció de peces de vestir	62	60	-2	-3,22	167	151	-17	-9,97	265	233	-32	-12,07
15	Indústria del cuir i del calçat	120	112	-8	-6,56	214	206	-8	-3,51	1.311	1.315	4	0,29
16	Indústria de la fusta i del suro, excepte mobles; cistelleria i esparteria	261	238	-23	-8,66	782	739	-43	-5,46	1.106	971	-135	-12,24
17	Indústria del paper	17	14	-3	-18,18	12	9	-4	-28,57	137	126	-12	-8,61
18	Arts gràfiques i reproducció de suports enregistrats	190	176	-14	-7,11	369	377	8	2,12	1.007	929	-78	-7,74
19	Coqueries i refinació de petroli	1	0	-1	-100,00	1	1	0	0,00	4	0	-4	-100,00
20	Indústria química	56	56	0	0,60	48	46	-2	-4,51	273	269	-4	-1,40
21	Fabricació de productes farmacèutics	41	36	-5	-12,88	1	1	0	0,00	140	128	-12	-8,18
22	Fabricació de productes de cautxú i plàstics	16	17	1	6,45	12	13	1	11,89	70	69	-1	-1,56
23	Fabricació d'altres productes minerals no metàl·lics	215	199	-16	-7,36	369	343	-27	-7,27	1.767	1.516	-251	-14,21

continua

**QUADRE II-5. TREBALLADORS ASSALARIATS, AUTÒNOMS I EMPRESSES PER ACTIVITAT ECONÒMICA (CNAE 09)
A LES ILLES BALEARS (2009-2010)**

Codi	Activitat econòmica (CNAE-09)	Empreses				Autònoms				Assalariats			
		2009	2010	Var. Abs.	Var. (%)	2009	2010	Var. Abs.	Var. (%)	2009	2010	Var. Abs.	Var. (%)
24	Metal·lúrgia; fabricació de productes de ferro, acer i ferroaliatges	27	26	-2	-6,10	183	172	-11	-6,09	180	156	-24	-13,27
25	Fabricació de productes metàl·lics, excepte maquinària i equip	415	392	-22	-5,39	602	567	-35	-5,87	2.065	1.811	-254	-12,30
26	Fabricació de productes informàtics, electrònics i òptics	6	6	0	1,32	9	8	-1	-10,28	27	29	2	5,56
27	Fabricació de material i equip elèctric	17	17	0	1,00	9	8	-1	-6,60	85	78	-8	-8,78
28	Fabricació de maquinària i equip n.c.o.p.	71	65	-6	-7,97	236	222	-15	-6,20	542	458	-84	-15,51
29	Fabricació de vehicles de motor, remolcs i semiremolcs	3	3	0	0,00	7	5	-2	-27,38	10	10	0	-0,85
30	Fabricació d'un altre tipus de material de transport	198	175	-24	-12,01	469	417	-52	-11,10	1.125	961	-164	-14,55
31	Fabricació de mobles	206	189	-18	-8,56	467	441	-27	-5,67	909	792	-117	-12,83
32	Altres indústries manufactureres	85	89	4	4,89	157	152	-5	-2,98	690	653	-37	-5,37
33	Reparació i instal·lació de maquinària i equip	205	227	22	10,56	671	685	14	2,02	1.171	1.258	87	7,39
35	Subministrament d'energia elèctrica, gas, vapor i aire condicionat	28	31	3	10,29	24	24	0	0,00	1.261	1.220	-41	-3,24
36	Captació, depuració i distribució d'aigua	71	74	3	3,50	47	48	1	1,94	1.302	1.292	-10	-0,77
37	Recollida i tractament d'aigües residuals	15	17	2	14,77	9	9	0	0,00	126	145	20	15,54
38	Recollida, tractament i eliminació de residus; valorització	53	58	5	8,76	43	40	-3	-6,26	2.610	2.648	39	1,48
39	Activitats de descontaminació i altres serveis de gestió de residus	1	1	0	0,00	3	3	0	16,67	3	4	1	16,67
41	Construcció d'edificis	3.685	3.253	-432	-11,71	6.646	5.912	-734	-11,04	20.139	17.170	-2.969	-14,74
42	Enginyeria civil	189	146	-42	-22,39	643	445	-198	-30,77	1.575	1.412	-164	-10,40
43	Activitats de construcció especialitzada	2.864	2.673	-191	-6,67	8.896	8.351	-545	-6,13	14.474	13.250	-1.224	-8,46
45	Venda i reparació de vehicles de motor i motocicletes	1.095	1.058	-37	-3,33	2.059	2.038	-21	-1,04	5.618	5.435	-183	-3,26

continua

**QUADRE II-5. TREBALLADORS ASSALARIATS, AUTÒNOMS I EMPRESSES PER ACTIVITAT ECONÒMICA (CNAE 09)
A LES ILLES BALEARS (2009-2010)**

Codi	Activitat econòmica (CNAE-09)	Empreses				Autònoms				Assalariats			
		2009	2010	Var. Abs.	Var. (%)	2009	2010	Var. Abs.	Var. (%)	2009	2010	Var. Abs.	Var. (%)
46	Comerç a l'engròs i intermediaris del comerç, excepte de vehicles de motor	1.968	1.925	-44	-2,22	3.444	3.393	-50	-1,46	13.457	13.051	-406	-3,02
47	Comerç al detall, excepte de vehicles de motor i motocicletes	6.804	6.635	-169	-2,49	13.388	13.340	-49	-0,36	34.809	33.714	-1.095	-3,15
49	Transport terrestre i per canonades	1.499	1.471	-28	-1,87	4.433	4.330	-104	-2,34	7.534	7.260	-274	-3,64
50	Transport marítim i per vies navegables interiors	8	8	0	2,04	17	17	0	0,00	18	19	1	6,51
51	Transport aeri	32	30	-2	-6,51	10	9	-1	-10,43	3.451	2.867	-584	-16,92
52	Emmagatzemament i activitats afins al transport	220	219	-1	-0,30	116	123	8	6,47	5.422	5.328	-94	-1,74
53	Activitats postals i de correus	38	40	2	3,95	61	71	10	16,35	1.336	1.298	-38	-2,86
55	Serveis d'allotjament	1.440	1.449	9	0,61	1.037	1.024	-13	-1,28	32.838	33.016	178	0,54
56	Serveis de menjars i begudes	5.535	5.628	92	1,67	11.153	11.047	-106	-0,95	26.127	26.451	324	1,24
58	Edició	105	92	-13	-12,04	279	268	-11	-3,91	1.018	878	-140	-13,75
59	Activitats cinematogràfiques, de vídeo i de tv, enregistrament de so i edició musical	74	65	-9	-12,18	175	179	4	2,24	736	742	6	0,86
60	Activitats de programació i emissió de ràdio i televisió	47	41	-6	-13,50	18	22	4	20,74	741	593	-147	-19,89
61	Telecomunicacions	119	118	-1	-1,05	162	178	16	9,86	1.396	1.353	-43	-3,05
62	Programació, consultoria i altres activitats relacionades amb la informàtica	139	142	3	2,46	355	372	17	4,71	1.063	1.176	114	10,70
63	Serveis d'informació	66	76	9	14,07	160	213	54	33,45	489	462	-27	-5,54
64	Serveis financers, excepte assegurances i fons de pensions	60	60	0	0,28	32	30	-2	-6,19	6.274	6.089	-185	-2,95
65	Assegurances, fons de pensions, excepte Seguretat Social obligatòria	81	82	2	1,85	62	59	-3	-5,35	560	544	-16	-2,90
66	Activitats auxiliars dels serveis financers i de les assegurances	286	282	-4	-1,22	1.085	1.089	4	0,34	818	791	-27	-3,30

continua

**QUADRE II-5. TREBALLADORS ASSALARIATS, AUTÒNOMS I EMPRESSES PER ACTIVITAT ECONÒMICA (CNAE 09)
A LES ILLES BALEARS (2009-2010)**

Codi	Activitat econòmica (CNAE-09)	Empreses			Autònoms			Assalariats					
		2009	2010	Var. Abs.	Var. (%)	2009	2010	Var. Abs.	Var. (%)	2009	2010	Var. Abs.	Var. (%)
68	Activitats immobiliàries	814	806	-8	-0,96	979	990	12	1,18	1.589	1.618	28	1,78
69	Activitats jurídiques i de comptabilitat	1.328	1.331	3	0,25	1.694	1.738	44	2,61	5.430	5.190	-240	-4,42
70	Activitats de les seus centrals; activitats de consultoria de gestió empresarial	149	174	26	17,19	280	292	12	4,28	801	993	192	23,92
71	Serveis tècnics d'arquitectura i enginyeria; assaigs i anàlisis tècnics	583	549	-33	-5,69	979	978	-1	-0,09	1.969	1.796	-173	-8,78
72	Investigació i desenvolupament	31	28	-2	-6,83	205	221	16	7,71	262	294	32	12,36
73	Publicitat i estudis de mercat	237	224	-14	-5,69	652	650	-2	-0,32	1.277	1.155	-122	-9,57
74	Altres activitats professionals, científiques i tècniques	143	150	7	5,19	791	823	32	4,08	862	1.090	229	26,52
75	Activitats veterinàries	98	101	3	2,88	244	253	9	3,55	235	247	13	5,40
77	Activitats de lloguer	910	835	-76	-8,31	1.876	1.669	-208	-11,06	5.371	4.804	-567	-10,56
78	Activitats relacionades amb l'ocupació	53	45	-8	-15,16	55	50	-4	-7,80	876	909	33	3,74
79	Activitats d'agències de viatges, operadors turístics, serveis de reserves	317	302	-15	-4,63	431	408	-23	-5,28	4.153	4.065	-87	-2,11
80	Activitats de seguretat i investigació	54	54	0	0,15	27	29	1	5,21	2.479	2.515	36	1,46
81	Serveis en edificis i activitats de jardineria	741	737	-4	-0,56	1.594	1.531	-63	-3,94	10.039	10.062	23	0,23
82	Activitats administratives d'oficina i altres activitats auxiliars de les empreses	208	230	22	10,61	524	605	81	15,47	2.191	2.366	175	7,96
84	Administració pública i defensa; Seguretat Social obligatòria	676	671	-4	-0,62	19	20	1	2,63	21.105	21.246	142	0,67
85	Educació	848	846	-2	-0,25	1.383	1.430	46	3,36	15.734	15.436	-299	-1,90
86	Activitats sanitàries	920	929	8	0,91	1.594	1.636	42	2,62	23.165	22.916	-249	-1,08
87	Assistència en establiments residencials	62	65	3	4,29	19	21	3	14,22	2.447	2.440	-7	-0,30
88	Activitats de serveis socials sense allotjament	147	145	-2	-1,41	75	67	-8	-10,67	3.416	3.730	314	9,19

continua

**QUADRE II-5. TREBALLADORS ASSALARIATS, AUTÒNOMS I EMPRESSES PER ACTIVITAT ECONÒMICA (CNAE 09)
A LES ILLES BALEARS (2009-2010)**

Codi	Activitat econòmica (CNAE-09)	Empreses				Autònoms				Assalariats			
		2009	2010	Var. Abs.	Var. (%)	2009	2010	Var. Abs.	Var. (%)	2009	2010	Var. Abs.	Var. (%)
90	Activitats de creació, artístiques i espectacles	102	108	6	6,14	742	722	-21	-2,81	645	697	52	8,09
91	Activitats de biblioteques, arxius, museus i altres activitats culturals	66	67	1	1,52	70	68	-3	-4,02	507	489	-18	-3,52
92	Activitats de jocs d'atzar i apostes	129	127	-2	-1,87	122	116	-5	-4,32	1.194	1.139	-55	-4,61
93	Activitats esportives, recreatives i d'entreteniment	502	519	17	3,32	665	656	-9	-1,34	4.356	4.382	26	0,59
94	Activitats associatives	919	903	-16	-1,71	300	282	-18	-6,11	3.598	3.603	5	0,14
95	Reparació d'ordinadors, efectes personals i articles d'ús domèstic	232	219	-13	-5,71	2.537	2.356	-181	-7,14	857	771	-86	-10,08
96	Altres serveis personals	1.256	1.223	-33	-2,65	3.221	3.199	-22	-0,70	3.820	3.802	-18	-0,48
97	Activitats de les llars que donen ocupació a personal domèstic	382	418	36	9,44	10	10	0	0,00	605	645	41	6,74
99	Activitats d'organitzacions i organismes extraterritorials	11	10	-1	-7,58	1	1	0	41,67	28	29	1	2,93
	No tipificades	1	1	0	0,00	-	-	-	-	631	979	-	-
TOTAL		41.409	40.350	-1.058	-2,56	83.995	81.590	-2.406	-2,86	324.183	315.622	-8.561	-2,64

Font: Tresoreria General de la Seguretat Social.

QUADRE II-6. TREBALLADORS EN ALTA LABORAL SEGONS EL RÈGIM, ILLES BALEARS (2002-2010)

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	Var. 10/09
Règim general	302.141	302.750	308.526	324.458	341.957	356.010	350.189	324.183	315.622	-2,64
RE autònoms	76.233	77.252	78.269	79.637	81.271	84.305	88.333	83.995	81.590	-2,86
RE treballadors de la llar	4.671	4.914	4.911	9.753	11.292	8.834	9.311	9.741	9.683	-0,59
RE agrari	5.248	5.267	5.298	5.163	4.625	4.444	2.350	2.649	2.750	3,82
RE treballadors de la mar	2.283	2.285	2.235	2.235	2.134	2.102	2.061	2.070	1.972	-4,72
Total	390.576	392.469	399.239	421.246	441.279	455.694	452.244	422.638	411.617	-2,61

Font: Tresoreria General de la Seguretat Social.

QUADRE II-7. EVOLUCIÓ MENSUAL DE LES AFILIACIONS PER TIPUS DE CONTRACTE. ILLES BALEARS (2009-2010)

	Indefinits fixos discontinus ¹			Altres indefinits			Total indefinits			Temporals			Total afiliats		
	2009	2010	%	2009	2010	%	2009	2010	Var. (%)	2009	2010	Var. (%)	2009	2010	Var. (%)
Gener	8.969	9.065	1,07	174.758	165.907	-5,06	183.727	174.972	-4,77	86.990	79.097	-9,07	387.373	367.773	-5,06
Febrer	13.169	13.714	4,14	173.871	165.502	-4,81	187.040	179.216	-4,18	88.528	81.710	-7,70	392.041	374.737	-4,41
Març	19.757	22.211	12,42	173.006	164.715	-4,79	192.763	186.926	-3,03	89.731	84.595	-5,72	399.281	385.897	-3,35
Abril	35.390	36.126	2,08	172.388	164.824	-4,39	207.778	200.950	-3,29	96.415	91.507	-5,09	422.621	408.631	-3,31
Maig	50.353	52.269	3,81	172.120	164.748	-4,28	222.473	217.017	-2,45	112.943	107.464	-4,85	456.610	443.665	-2,84
Juny	51.694	53.552	3,59	170.754	164.117	-3,89	222.448	217.669	-2,15	122.627	117.915	-3,84	467.041	455.609	-2,45
Juliol	52.037	53.917	3,61	170.261	164.160	-3,58	222.298	218.077	-1,90	128.625	127.307	-1,02	472.959	466.189	-1,43
Agost	51.468	53.539	4,02	169.666	162.969	-3,95	221.134	216.508	-2,09	122.521	120.611	-1,56	465.377	457.667	-1,66
Setembre	49.509	52.272	5,58	168.877	162.730	-3,64	218.386	215.002	-1,55	106.288	105.021	-1,19	445.400	439.313	-1,37
Octubre	37.619	40.781	8,41	168.383	162.767	-3,34	206.002	203.548	-1,19	94.298	91.698	-2,76	419.492	412.896	-1,57
Novembre	10.362	11.070	6,83	167.088	161.606	-3,28	177.450	172.676	-2,69	82.534	79.478	-3,70	375.399	366.091	-2,48
Desembre	8.624	9.317	8,04	166.835	161.619	-3,13	175.459	170.936	-2,58	77.881	76.601	-1,64	368.060	360.933	-1,94
Mitjana anual	32.413	33.986	4,85	170.667	163.805	-4,02	203.080	197.791	-2,60	100.782	96.917	-3,83	422.638	411.617	-2,61

Font: Tresoreria General de la Seguretat Social.

(1). Afiliacions a 01, Règim general, 0613 Règim agrari, 081 Règim de la mar i 0911 Règim mineria. El total no es correspon al total d'afiliacions.

(2). El total d'afiliats contractats inclou la categoria "no consta". El sumatori d'indefinitos i temporals no es correspon amb el total.

QUADRE II-8. TREBALLADORS AFILIATS PER ILLES (2009-2010)

	2009	2010	Variació interanual	
			Absoluta	Relativa (%)
Mallorca	344.787	333.934	-10.854	-3,15
Menorca	30.024	29.025	-999	-3,33
Eivissa	44.035	44.244	209	0,47
Formentera	2.725	3.005	280	10,26
Altres províncies	1.066	1.409	343	32,16
Total	422.638	411.617	-11.021	-2,61

Font: Tresoreria General de la Seguretat Social.

Enguany, per fer l'anàlisi sobre el col·lectiu de persones immigrants substituïm l'anàlisi de la Enquesta Nacional d'Immigrants (ENI-07) per l'Enquesta de Migracions⁶ també publicada per l'INE i que ens actualitza les dades a 2009 sobre les persones immigrades en edat laboral a Espanya.

De l'Enquesta de Migracions es desprèn que el 32,7% de les persones immigrants en edat laboral té un nivell d'estudis d'educació superior; entre les dones aquest percentatge és del 36,8% i entre els homes del 28,8%.

Quant a la seva situació laboral en el moment de l'enquesta, destaca un 76,4% com a assalariat en el sector privat, un 12,8% com a assalariat en el sector públic, un 10,7% com a treballador per compte propi i un 0,17% en altres situacions.

Segons dades de la Tresoreria General de la Seguretat Social, la població ocupada

⁶ A través de l'Enquesta de Població Activa, font estadística de referència per al coneixement del mercat, es permet també investigar el fenomen migratori a través de l'Enquesta de Migracions (EM), que es realitza simultàniament amb la primera.

estrangera va registrar una mitjana anual de 71.098 treballadors d'alta, cosa que representa el 17,3% del conjunt d'altres a la Seguretat Social. Les Balears continuen essent la comunitat autònoma amb el major pes d'afiliacions de població estrangera sobre el total d'altres a la Seguretat Social. (Vegeu el quadre II-9).

La distribució dels treballadors estrangers segons la zona de procedència ha anat variant al llarg dels anys. Si l'any 2001 el pes dels treballadors amb nacionalitat de països de la UE era del 58,7% (18.598) i el dels treballadors estrangers no comunitaris, del 41,3% (13.906), l'any 2010 observam que la distribució d'aquests dos col·lectius és la següent: el 53,7 % són treballadors estrangers no comunitaris (38.193) i el 46,3 % són treballadors de la UE (32.905). Respecte de l'any 2009, els treballadors estrangers registren un descens en el volum de població ocupada, que en termes absoluts és de 2.935 treballadors menys (un -3,96 % en termes relatius). Concretament, els treballadors no comunitaris registren un descens més important del 5,85 % i els comunitaris

QUADRE II-9. TOTAL MENSUAL D'AFILIATS ESTRANGERS A LA SEURETAT SOCIAL, ILLES BALEARS (2010)

	Unió Europea	No UE	Total	% UE	% no UE
Gener	24.890	32.430	57.320	43,4	56,6
Febrer	25.797	33.223	59.020	43,7	56,3
Març	27.824	34.656	62.480	44,5	55,5
Abril	31.361	37.549	68.910	45,5	54,5
Maig	38.135	42.822	80.957	47,1	52,9
Juny	41.280	44.847	86.127	47,9	52,1
Juliol	42.718	45.736	88.454	48,3	51,7
Agost	41.639	44.896	86.535	48,1	51,9
Setembre	38.075	41.846	79.921	47,6	52,4
Octubre	32.667	37.592	70.259	46,5	53,5
Novembre	25.684	31.892	57.576	44,6	55,4
Desembre	24.784	30.832	55.616	44,6	55,4
Mitjana 2010	32.905	38.193	71.098	46,3	53,7

Font: Tresoreria General de la Seguretat Social.

de l'1,68 %. Enguany, és el segon any consecutiu que es registra un descens de l'ocupació entre els treballadors estrangers, tot i que l'any passat aquest va ser del 10,9%, gairebé set punts per sobre del registrat enguany.

Es pot apreciar que els mesos de major ocupació (juny, juliol i agost), el pes dels treballadors estrangers amb nacionalitat de països de la UE creix respecte als mesos de temporada baixa (gairebé ho fa un 67%), molt per sobre de la incorporació de treballadors estrangers no comunitaris (que és del 40,4%) al nostre mercat de treball (i que ho fa bàsicament en l'activitat hotelera). Aquest comportament estacional dels afiliats estrangers s'explica per l'especialització de la nostra comunitat en l'activitat turística, fortament estacional i amb unes neces-

sitats específiques de mà d'obra. (Vegeu el gràfic A II-3.)

Segons la nacionalitat, podem assenyalar que, dins el grup de països que pertanyen a la Unió Europea, els que aporten més mà d'obra a la nostra comunitat autònoma són, en primer lloc, Alemanya (que aporta el 26,8% dels treballadors de la Unió Europea i el 12,4% del total d'afiliats estrangers), seguida del Regne Unit (el 15,8% i 7,3%, respectivament) i d'Itàlia (el 15,6% i el 7,2%, respectivament). Aquests percentatges de participació han anat un poc a la baixa respecte dels anys anteriors. D'aquests treballadors estrangers amb nacionalitat de països de la Unió Europea, el 65,8% cotitzen en el règim general i el 30,4% són autònoms, la qual cosa ens mostra la poca significació que tenen a la resta de règims: l'agrari, el de la mar o el de la llar. (Vegeu el quadre II-10 A).

QUADRE II-10 A. TOTAL D'AFILIATS ESTRANGERS A LA SEURETAT SOCIAL PER NACIONALITATS I PER RÈGIMS (UE) A LES ILLES BALEARS (2010)

	General	Autònoms	Agrari	Mar	Llar	Total
Alemanya	4.784	3.884	10	24	105	8.807
Àustria	274	159	0	1	5	439
Bèlgica	353	145	0	4	4	507
Bulgària	1.743	304	76	2	410	2.535
Xipre	2	0	0	0	0	2
Dinamarca	103	88	0	0	2	194
Eslovàquia	309	30	1	1	10	351
Eslovènia	30	4	0	0	1	35
Estònia	16	1	0	0	0	17
Finlàndia	95	21	0	1	1	117
França	1.193	608	2	12	17	1.833
Grècia	38	27	0	0	1	66
Hongria	162	32	1	1	2	197
Irlanda	118	55	0	0	2	174
Itàlia	3.909	1.167	5	15	26	5.122
Letònia	36	2	0	0	0	38
Lituània	66	12	0	0	0	79
Luxemburg	7	5	0	0	1	13
Malta	2	1	0	0	0	3
Països Baixos	562	325	1	5	6	899
Polònia	976	201	16	1	45	1.239
Portugal	630	86	3	0	21	740
Regne Unit	2.988	2.150	4	16	49	5.206
Rep. Txeca	311	44	1	1	7	364
Romania	2.569	490	86	7	218	3.371
Suècia	381	176	1	1	1	560
Total UE	21.655	10.016	208	92	934	32.905

Font: Tresoreria General de la Seguretat Social.

D'altra banda, la major presència de treballadors estrangers afiliats no comunitaris ve del Marroc (15,2%) i l'Equador (14,1%). No obstant això, en relació amb el total de població estrangera afiliada a la nostra comunitat autònoma Alemanya aporta el percentatge més elevat de persones treballadores (12,4%), a continuació l'Equador i el Marroc, amb el 8,2% i el 7,6% respectivament i, el Regne Unit (7,3 %). (Vegeu el quadre II-10 B).

Quant als treballadors estrangers no comunitaris, malgrat que el 72,6% cotitzen en el règim general de la Seguretat Social i el 8,1% són autònoms, és destacable la presència d'aquest col·lectiu en altres activitats, concretament en els règims especials. En el règim especial de persones ocupades a la llar es comptabilitza el 15,1% de persones afiliades, el 35,2% de les quals provenen de l'Equador o de Bolívia. Un altre règim en què aquest col·lectiu d'estrangers amb nacionalitat de països de

fora de la Unió és representatiu és l'agrari, amb 1.511 treballadors d'alta al llarg del 2010 (cosa que en termes relatius suposa el 87,9% sobre el conjunt de població estrangera afiliada en aquest règim). S'ha de destacar, a més, que la majoria dels treballadors del règim agrari són originaris del Marroc.

En el període 2001-2008, es varen registrar 50.576 noves afiliacions de persones estrangeres (un augment del 155,6%). En els dos darrers anys aquest augment s'ha vist interromput per un descens en la participació laboral d'aquest col·lectiu per la situació de crisi econòmica, que afecta de forma molt directa el nostre mercat laboral.

La crisi econòmica està dificultant les condicions d'accés al mercat de treball i la promoció de la integració sociolaboral del col·lectiu de persones immigrades, tal com ja vàrem comentar a l'edició de l'any passat. (Vegeu pàg. 357 i 358).

QUADRE II-10 B. TOTAL D'AFILIATS ESTRANGERS A LA SEGURETAT SOCIAL PER NACIONALITATS I PER RÈGIMS (FORA DE LA UE) A LES ILLES BALEARS (2010)

	General	Autònoms	Agrari	Mar	Llar	Total
Equador	4.200	117	134	2	937	5.389
Marroc	4.303	287	735	26	471	5.821
Colòmbia	3.016	154	263	1	723	4.157
Argentina	3.302	511	13	7	338	4.170
Xina	1.278	682	1	0	40	2.001
Uruguai	1.294	118	9	2	198	1.620
Bolívia	1.051	35	74	4	1.096	2.260
Perú	752	38	11	2	169	971
Brasil	687	69	9	2	197	964
Resta de països	7.857	1.093	263	22	1.608	10.842
Total fora UE	27.739	3.103	1.511	66	5.775	38.193

Font: Tresoreria General de la Seguretat Social.

Si ens fixam en la distribució sectorial i ocupacional de les persones immigrants pel que fa a l'accés inicial al mercat de treball regular, s'observa com la normativa vigent i els requisits que s'hi estableixen determinen aquesta distribució.

Així, doncs, observam una concentració més elevada de mà d'obra immigrant en el sector de l'activitat hotelera (34,2%) i en el sector de la construcció, el 16,5% de les persones immigrants està assalariada en aquesta activitat. (Vegeu el quadre II-11).

QUADRE II-11. TOTAL D'AFILIATS ESTRANGERS PER SECTORS D'ACTIVITAT A LES ILLES BALEARS. (RÈGIM GENERAL, MITJANA 2009-2010)

	Mitjana 2009		Mitjana 2010	
	Absolut	% sobre el total	Absolut	% sobre el total
Agricultura, ramaderia, caça, silvicultura i pesca	170	0,3	181	0,4
Indústries extractives	47	0,1	37	0,1
Indústries manufactureres	2.486	4,7	2.205	4,4
Subministrament d'energia elèctrica, gas, vapor i aire condicionat	19	0,0	19	0,0
Subm. d'aigua, activ. sanejament, gestió residus i descontaminació	238	0,5	255	0,5
Construcció	10.011	19,0	8.278	16,5
Comerç; reparació de vehicles de motor i bicicletes	7.005	13,3	6.783	13,5
Transport i emmagatzemament	1.523	2,9	1.348	2,7
Hoteleria	17.194	32,7	17.167	34,2
Informació i Comunicacions	570	1,1	530	1,1
Activitats financeres i d'assegurances	214	0,4	204	0,4
Activitats immobiliàries	406	0,8	419	0,8
Activitats professionals científiques i tècniques	1.215	2,3	1.222	2,4
Activitats administratives i serveis auxiliars	5.249	10,0	5.001	10,0
Administració Pública i defensa; Seguretat Social obligatòria	379	0,7	415	0,8
Educació	886	1,7	868	1,7
Activitat sanitàries i serveis centrals	1.852	3,5	1.841	3,7
Activitats artístiques, recreatives i d'entreteniment	1.686	3,2	1.660	3,3
Altres serveis	1.259	2,4	1.264	2,5
Act. de les llars com ocupadores de personal domèstic i productors de béns i serveis per a ús propi	143	0,3	166	0,3
Activitats d'organitzacions i organismes extraterritorials	14	0,0	16	0,0
Activitats sense classificar	0	0,0	0	0,0
	52.566	100,0	50.124	100,0

Font: Tresoreria General de la Seguretat Social.

QUADRE II-12. EVOLUCIÓ DE L'OCUPACIÓ A LES ILLES BALEARS (1996-2010)

	Metodologia: 2005	Variació	
		Absoluta	Relativa
1996	292.875		
1997	313.200	20.325	6,9
1998	323.275	10.075	3,2
1999	348.325	25.050	7,7
2000	380.675	32.350	9,3
2001	394.075	13.400	3,5
2002	415.450	21.375	5,4
2003	430.250	14.800	3,6
2004	448.775	18.525	4,3
2005	468.052	19.277	4,3
2006	495.975	27.923	6,0
2007	507.975	12.000	2,4
2008	509.775	1.800	0,4
2009	478.925	-30.850	-6,1
2010	470.400	-8.525	-1,8

Font: INE, Enquesta de Població Activa. (EPA)

2.3.

ANÀLISI DE L'OCUPACIÓ SEGONS L'ENQUESTA DE POBLACIÓ ACTIVA: RESUM DE DADES GENERALS⁷

Segons les dades de l'Enquesta de Població Activa (EPA), la caiguda de l'ocupació (-1,8%) se suavitza considerablement en comparació amb les dades del 2009. De la mateixa manera, les dades d'atur presenten un increment interanual del 14,3% inferior al viscut el 2009.

Més concretament, l'EPA estima 470.400 persones ocupades a les Balears el 2010. Aquesta xifra representa un descens de 8.525 efectius laborals respecte al 2009. (Vegeu el quadre II-12).

Per sectors d'activitat, ha pujat l'ocupació dins del sector serveis mentre que a la resta el descens en el nombre de persones ocupades és, en termes absoluts, menys pronunciat que l'any passat. El sector agrari registra un descens en termes relatius del 24,43%, en termes absoluts estam parlant de 1.600 persones. El sector industrial perd 2.400 llocs de feina, cosa que en termes relatius suposa un menys 6,18%. El sector de la construcció registra una pèrdua de gairebé 13.000 persones i parlam en termes relatius d'un 19,66% menys respecte a l'any anterior. (Vegeu el quadre II-13).

⁷ Sobre les diferències metodològiques d'aquestes dues fonts estadístiques (EPA i registres de la Seguretat Social), vegeu: *Memòria del CES sobre l'economia, el treball i la societat de les Illes Balears, 2001*, pàg. 372 i 373.

**QUADRE II-13. EVOLUCIÓ DE LA POBLACIÓ OCUPADA PER SECTORS D'ACTIVITAT
A LES ILLES BALEARS (2004-2010)**

Trimestres/any	Agricultura	Indústria	Construcció	Serveis	Total*
1r trim. 2004	10,6	39,4	64,2	298,5	412,7
2n trim. 2004	8,7	40,4	71,0	334,5	454,5
3r trim. 2004	10,7	41,0	68,9	357,8	478,4
4t trim. 2004	8,5	37,9	68,1	335,1	449,5
1r trim. 2005	9,7	35,9	73,6	310,5	429,6
2n trim. 2005	7,2	36,4	75,9	366,1	485,6
3r trim. 2005	9,4	40,8	75,0	374,7	499,9
4t trim. 2005	11,0	40,1	70,5	335,4	457,1
1r trim. 2006	8,9	40,8	73,4	333,8	456,9
2n trim. 2006	9,4	42,0	72,8	382,4	506,6
3r trim. 2006	7,8	42,0	69,8	409,3	528,9
4t trim. 2006	9,3	42,7	71,8	367,7	491,5
1r trim. 2007	9,8	44,2	79,5	341,3	474,8
2n trim. 2007	11,2	46,8	84,1	383,0	525,1
3r trim. 2007	11,4	54,5	73,7	397,4	537,0
4t trim. 2007	11,7	49,6	85,1	348,6	495,0
1r trim. 2008	8,8	48,6	81,3	346,1	484,8
2n trim. 2008	10,5	42,5	84,9	387,5	525,4
3r trim. 2008	8,1	40,9	79,4	405,9	534,3
4t trim. 2008	8,4	42,0	70,2	373,9	494,6
1r trim. 2009	7,1	41,5	72,6	328,5	449,7
2n trim. 2009	6,5	35,9	68,1	375,6	486,1
3r trim. 2009	6,1	41,3	61,1	408,5	517,1
4t trim. 2009	6,5	36,7	59,1	360,5	462,8
1r trim. 2010	5,4	33,3	56,1	346,2	441,0
2n trim. 2010	5,6	37,6	57,0	384,3	484,6
3r trim. 2010	4,3	36,0	49,0	416,8	506,0
4t trim. 2010	4,5	38,9	47,5	359,1	450,0

* Dades en milers.

Font: INE, Enquesta de Població Activa. (EPA)

El 2010, el sector serveis ha registrat un augment de 8.325 llocs de feina (un 2,26% més que l'any anterior), protagonitzat per pujades en activitats associades a l'Administració pública i a activitats artístiques i d'entreteniment, però no per activitats associades al comerç, el transport o l'hoteleria, que presenten una baixada en l'ocupació del 2,87%, amb 5.300 persones menys ocupades.

Entre la població assalariada, la baixada de l'ocupació és del 2,39%, i una mitjana de 9.500 persones assalariades s'han quedat sense feina. La pèrdua d'ocupació afecta únicament l'ocupació indefinida ja que la població assalariada amb contracte temporal presenta una evolució positiva del 2,1% (+2.075 persones), mentre que l'ocupació indefinida presenta en termes interanuals un descens d'11.575 assalariats (-3,9%).

Pel que fa als perfils sociodemogràfics, s'ha de considerar que els homes han continuat patint una major baixa en l'ocupació (-2,8%, -7.525 efectius ocupats) que en el cas de les dones (-0,5%, -1.025 ocupades), fet que s'explica per la fallida de la construcció, que s'està produint des de l'inici de la crisi.

La distribució de l'ocupació per sexe i sector es configura actualment de la següent manera: els homes es concentren en un 68,2% en el sector serveis (5,3 punts per sobre del 2009), un 19,6% en la construcció (4 punts per davall del 2009), seguit de la indústria i l'agricultura amb un 11% i 1,3%, respectivament. Quant a les dones, es continua donant una forta concentració del 94,3% en el

sector serveis, percentatge similar al dels dos anys anteriors. Respecte al 2009, cal destacar que l'ocupació masculina baixa en tots els sectors, excepte en el de serveis, en què experimenta un increment del 5,4%. Pel seu costat, l'ocupació femenina es manté en agricultura i serveis, mentre que experimenta un augment en indústria i un descens en construcció.

L'any 2010, i sempre segons l'EPA, la població estrangera ocupada representa, amb 105.000 persones, el 22,3% del total d'ocupació de les Illes. En comparació amb el 2009, s'observa un descens de l'ocupació del -0,9%. Tanmateix, es donen diferències dins el col·lectiu de persones estrangeres, ja que mentre que els no comunitaris pateixen un descens del 10,6%, els comunitaris arriben a un increment del 19,1%. En el cas de la població amb nacionalitat espanyola, la pèrdua d'ocupació és del 2%.

Per grups d'edat, el més castigat per la crisi ha estat el grup més jove (menors de 25 anys), que continua la davallada en el nombre de persones ocupades respecte al 2009, concretament un 20,9%. El grup d'entre 25 i 44 anys presenta un descens més suau, de l'1,4%, mentre que els majors de 45 anys experimenten el 2010 un increment del 2,6%.

En termes d'atur, i atesa la suavització de la caiguda de l'ocupació, el 2010 s'ha caracteritzat per una tendència clara a l'estabilització, si bé encara no s'ha entrat en una fase de reducció de les xifres d'atur. Segons les dades de l'EPA, el 2010 s'ha tancat amb 120.000 persones aturades, 15.100 més que el 2009, cosa que equival a un increment del 14,4%.

Entre la població aturada, els homes -amb un 56,6%- continuen essent majoria, si bé són les dones les que presenten en aquest període anual un major increment (+22,5%). El millor comportament de l'atur masculí s'explica per l'estabilització del nombre de persones aturades en el sector de la construcció i de la indústria. El major creixement de l'atur femení, afegit a una menor creació d'atur en el sector més masculinitzat de la nostra economia, retalla la distància entre les dues taxes d'atur, encara que, per segona vegada a la història, la taxa d'atur femenina (19,7%) és menor que la masculina (21,0%).

Com s'ha anat analitzant al llarg de les distintes memòries del CES, les últimes dècades han estat testimoni de profundes transformacions que afecten l'àmbit socio-econòmic de la dona. La seva incorporació progressiva al mercat laboral creix any rere any, i a dia d'avui les dones balears presenten, a pesar de la situació de crisi, una taxa d'activitat del 59,4%, amb una pujada anual de poc més d'un punt percentual. La major taxa d'activitat no es correspon amb una millora de la taxa d'ocupació, que es manté en valors semblants als observats ara fa un any en situar-se en el 47,7%.

Malgrat l'evolució favorable que registra la dona en la població activa, encara no s'han equilibrat les diferències entre la participació de la dona i de l'home, i així destaca de manera notable la presència de la dona en el sector serveis, en què un 94,3% del total de població ocupada femenina hi fa feina (el pes per al col·lectiu masculí és del 68,2%) i la presència femenina gairebé nul·la a la resta de sectors. (Vegeu l'apartat 3.4).

També la distribució de l'ocupació segons les categories ocupacionals i per cada un dels sexes apunta a un manteniment de la segregació per raó de gènere. Tenim així que dos terços de les dones ocupades estan concentrades en cinc branques: comerç, serveis personals i domèstics, educació i sanitat, i que, dins d'aquestes branques d'activitat, les dones estan ocupades en un rang bastant reduït d'ocupacions que es corresponen amb rols tradicionals de les dones com són netejadora, cambra, dependenta de comerç, cuinera, empleada administrativa i infermeria. (Vegeu el quadre II-14).

2.3.1. ANÀLISI COMPARADA DE LES TAXES D'ACTIVITAT, D'OCUPACIÓ I D'ATUR DE LES BALEARS I D'ALTRES COMUNITATS AUTÒNOMES

En acabar l'any 2010, les Illes Balears presentaven una taxa d'activitat⁸ del 66% (4 dècimes per sobre la taxa del 2009), la més alta per comunitats autònomes. Les comunitats autònomes amb la taxa d'activitat més elevada són, darrere de Balears, Madrid (65,1%), Catalunya (62,8%) i les Canàries (62,1%). (Vegeu el quadre II-15).

Si tenim en compte el nivell de formació assolit per les persones que formen part de la població activa, ens adonem que la seva taxa d'activitat és més alta com més alt és el nivell de formació que tenen, i que aquesta dada és per a ambdós sexes, tant per a dones com per a homes. (Vegeu els gràfics AII-4, AII-5 i AII-6).

⁸ La Taxa d'Activitat és la relació entre la població activa i la potencialment activa.

QUADRE II-14. LES 10 OCUPACIONS MÉS CONTRACTADES PER SEXE, ILLES BALEARS (2010)

Dones	Absoluts	%	Acumulat
Personal de neteja d'oficines, hotels (cambrers de planta) i establiments similars	31.995	22,0	22,0
Cambrers, bàrmans i similars	21.912	15,0	37,0
Dependents i demostradors de botigues, magatzems, quioscos i mercats ambulants	17.578	12,1	49,1
Cuiners i altres preparadors de menjars	6.120	4,2	53,3
Auxiliars administratius amb tasques d'atenció al públic no classificats en altres apartats	5.017	3,4	56,7
Auxiliars d'infermeria hospitalària	4.475	3,1	59,8
Animadors comunitaris	3.808	2,6	62,4
Infermers	3.003	2,1	64,4
Taquigrafs i mecanògrafs	2.564	1,8	66,2
Recepcionistes d'establiments que no siguin oficines	2.364	1,6	67,8
Total 10 ocupacions	98.836	67,8	
Total contractació dones	145.735	100,0	

Homes	Absoluts	%	Acumulat
Cambrers, bàrmans i similars	20.965	13,0	13,0
Paletes i paredadors	17.063	10,6	23,6
Peons de la construcció d'edificis	10.840	6,7	30,3
Cuiners i altres preparadors de menjars	10.259	6,4	36,7
Personal de neteja d'oficines, hotels (cambrers de planta) i establiments similars	8.420	5,2	41,9
Dependents i demostradors de botigues, magatzems, quioscos i mercats ambulants	5.305	3,3	45,2
Peons del transport i descarregadors	5.215	3,2	48,4
Taxistes i conductors d'automòbils i furgonetes	3.123	1,9	50,4
Vigilants, guardians i similars	2.967	1,8	52,2
Peons de les indústries manufactureres	2.784	1,7	53,9
Total 10 ocupacions	86.941	53,9	
Total contractació homes	161.185	100,0	

Font: SOIB

QUADRE II-15. TAXA D'ACTIVITAT PER COMUNITATS AUTÒNOMES (2009-2010)

	1r trim. 09	2n trim. 09	3r trim. 09	4t trim. 09	Mitjana 2009	1r trim. 10	2n trim. 10	3r trim. 10	4t trim. 10	Mitjana 2010
Espanya	60,2	60,1	59,8	59,8	59,9	59,8	60,1	60,1	60,0	60,0
Andalusia	58,6	58,6	57,7	58,3	58,3	58,9	58,8	58,5	58,7	58,7
Aragó	59,2	58,8	59,0	58,8	59,0	59,0	58,1	57,7	57,9	58,2
Astúries	52,1	52,2	52,0	51,6	52,0	51,9	51,5	51,8	51,4	51,7
Illes Balears	63,1	66,8	68,1	64,5	65,6	63,7	67,8	68,1	64,4	66,0
Illes Canàries	62,1	61,2	62,3	62,9	62,1	62,5	61,8	62,0	62,1	62,1
Cantàbria	57,3	56,9	56,9	56,0	56,8	56,0	56,6	55,5	55,6	55,9
Castella i Lleó	54,3	54,8	54,5	54,6	54,6	54,5	55,3	55,6	55,2	55,1
Castella-la Manxa	57,6	57,8	57,7	57,7	57,7	57,9	57,8	57,5	58,2	57,8
Catalunya	63,3	62,4	62,7	62,2	62,7	62,3	62,9	63,3	62,9	62,8
Comunitat Valenciana	61,2	61,7	61,3	61,2	61,3	60,7	60,6	60,4	60,2	60,5
Extremadura	54,1	54,0	53,8	53,4	53,8	53,6	55,3	54,8	54,8	54,6
Galícia	55,8	55,2	55,1	54,8	55,2	54,4	54,4	55,1	54,4	54,6
Madrid	65,1	65,1	64,3	64,7	64,8	65,0	65,2	64,9	65,3	65,1
Múrcia	62,2	62,3	61,2	60,7	61,6	61,9	61,9	62,3	62,9	62,3
Navarra	60,9	61,3	60,3	59,7	60,6	59,8	60,7	60,2	59,8	60,1
País Basc	57,5	57,3	57,3	57,4	57,4	57,1	57,9	57,4	57,9	57,6
La Rioja	60,2	60,3	59,6	60,0	60,0	59,1	59,4	60,3	59,3	59,5
Ceuta	60,0	56,9	56,5	54,8	57,1	56,6	55,6	53,9	54,2	55,1
Melilla	52,8	54,8	52,1	51,7	52,9	53,0	51,1	52,1	53,1	52,3

Font: INE, Enquesta de Població Activa. (EPA)

Convé indicar el fet que a menor nivell formatiu, la taxa d'activitat masculina és molt més elevada que la femenina, com es pot observar en els gràfics; els homes amb estudis secundaris obligatoris tenen una taxa d'activitat del 79,7%, mentre que per a les dones és del 73,2%. Les taxes d'activitat més elevades en el cas de les dones corresponen tant per a Espanya com per a les Balears al grup amb estudis superiors i títol de doctorat.

L'any 2010 la taxa d'activitat masculina es manté constant respecte al 2009 (creix quatre dècimes), mentre que la taxa d'activitat femenina experimenta un creixement d'un punt i mig. Enguany, la taxa d'activitat femenina ha estat del 59,4% (quan l'any passat va ser del 57,9%), 7,1 punts per sobre de la mitjana estatal. La Comunitat de Madrid, amb una taxa del 57,3% se situa set dècimes per sobre de les Illes. Tot i l'entrada creixent de la dona en el mercat de treball i malgrat el consegüent escurçament de distància respecte de la masculina, la taxa d'activitat masculina (del 72,7% l'any 2009) encara està significativament per sobre de la femenina. El grup d'edat que ha experimentat un major augment de la taxa d'activitat respecte al 2009 ha estat el de les persones entre 25 i 54 anys, amb un augment d'1,4 punts, que en el cas del col·lectiu femení s'eleva a 3,1 punts. En canvi, entre el col·lectiu masculí es dona un descens de dues dècimes. (Vegeu el quadre II-16).

Tot i que històricament les Illes Balears sempre han presentat la taxa d'activitat i d'ocupació més elevada de l'Estat, els dos darrers anys la taxa d'ocupació⁹ de les Balears se situa per darrere de dues comunitats autò-

nomes: Madrid i Navarra. Així, la Comunitat de Madrid registra una taxa d'ocupació del 54,64% i Navarra del 52,99%, mentre que la de les Illes Balears és del 52,56%. Una anàlisi per gènere ens mostra que, en el cas dels homes, la taxa d'ocupació s'ha reduït gairebé 2 punts en relació amb la registrada l'any 2009. Aquest descens afecta especialment el col·lectiu de joves: el grup d'edat comprès entre els 20 i 24 anys (9,5 punts menys). En el cas de les dones, la taxa d'ocupació, tot i reduir-se, es manté més constant (s'ha reduït 0,6 punts respecte a l'any passat). El col·lectiu que ha mostrat un comportament més recessiu ha estat el de dones d'entre 20 i 24 anys (8,1 punts menys que l'any anterior). Les Illes Balears, amb un 47,7% són la segona comunitat autònoma amb la major taxa d'ocupació femenina de l'Estat, per darrere de Madrid (49,01%). (Vegeu el quadre II-17).

D'altra banda, la taxa d'atur¹⁰ s'ha situat en el 20,4% de mitjana al llarg de l'any 2010, més de dos punts per sobre de la taxa d'atur del 2009. És tres dècimes per sobre de la taxa d'atur a l'àmbit nacional, que és del 20,1%. Les Illes Balears ocupen la novena posició pel que fa a la taxa d'atur més alta en el rànquing per comunitats autònomes durant el 2009. (Vegeu el quadre II-18).

Per gènere, la taxa d'atur masculina (21%) ha augmentat 1,8 punts, mentre que la taxa femenina ha registrat un augment de tres punts i s'ha situat, així, en el 19,7%. Per trams d'edat, la taxa d'atur dels joves d'entre els 16 i 19 anys és la que més ha crescut (15,7 punts), i passa del 56,4% al 72,1% per a l'any 2010.

⁹ La Taxa d'Ocupació és la relació entre el nombre total d'ocupats i la població activa.

¹⁰ La Taxa d'Atur és la relació entre el nombre d'aturats i la població ocupada.

QUADRE II-16. TAXA D'ACTIVITAT, D'OCCUPACIÓ I D'ATUR PER SEXES I PER GRUPS D'EDAT A LES ILLES BALEARS (2009-2010)

	Activitat			Occupació			Atur		
	2010	2009	Var. 10/09 (abs.)	2010	2009	Var. 10/09 (abs.)	2010	2009	Var. 10/09 (abs.)
Ambdós sexes	66,0	65,6	0,4	52,6	53,8	-1,2	20,4	18,1	2,4
16-19	27,5	26,9	0,5	7,9	12,1	-4,1	72,1	56,4	15,7
20-24	72,2	75,7	-3,4	46,4	55,9	-9,5	35,8	26,2	9,6
25-54	88,3	86,9	1,4	71,9	71,8	0,2	18,6	17,5	1,1
55+	26,1	26,1	0,0	22,5	23,7	-1,1	13,6	9,4	4,2
Homes	72,7	73,4	-0,7	57,5	59,3	-1,8	21,0	19,2	1,8
16-19	30,9	33,0	-2,0	7,9	13,1	-5,1	75,2	60,7	14,5
20-24	75,8	81,4	-5,6	43,6	54,5	-10,9	42,5	33,1	9,4
25-54	92,9	93,1	-0,2	75,5	76,3	-0,8	18,7	18,0	0,7
55+	34,5	34,0	0,5	30,0	30,8	-0,8	13,0	9,5	3,5
Dones	59,4	57,9	1,5	47,7	48,3	-0,6	19,7	16,7	3,0
16-19	23,8	20,6	3,3	7,9	11,0	-3,1	68,7	47,5	21,2
20-24	68,6	69,8	-1,2	49,2	57,3	-8,1	28,4	18,0	10,4
25-54	83,4	80,3	3,1	68,2	66,9	1,2	18,3	16,8	1,5
55+	18,8	19,3	-0,5	16,1	17,5	-1,4	14,4	9,3	5,2

Font: INE, Enquesta de Població Activa. (EPA)

QUADRE II-17. TAXES D'OCCUPACIÓ PER COMUNITATS AUTÒNOMES (2009-2010)

	1r trim. 09	2n trim. 09	3r trim. 09	4t trim. 09	Mitjana 2009	1r trim. 10	2n trim. 10	3r trim. 10	4t trim. 10	Mitjana 2010
Espanya	49,7	49,3	49,1	48,5	49,1	47,8	48,0	48,2	47,8	48,0
Andalusia	44,5	43,7	42,9	43,0	43,5	42,9	42,5	41,8	42,1	42,3
Aragó	51,5	51,2	51,9	51,0	51,4	50,0	49,8	49,8	48,6	49,6
Astúries	45,9	44,9	45,0	44,2	45,0	43,3	43,1	44,4	42,8	43,4
Illes Balears	50,7	54,7	58,0	51,9	53,8	49,4	54,3	56,5	50,1	52,6
Illes Canàries	45,9	45,5	46,1	46,0	45,9	45,2	43,6	44,2	44,1	44,3
Cantàbria	50,2	50,3	50,6	48,9	50,0	47,9	48,7	48,7	47,3	48,2
Castella i Lleó	46,8	47,0	47,4	46,9	47,0	45,8	46,3	47,2	46,5	46,4
Castella-la Manxa	47,1	46,5	47,1	46,6	46,8	45,4	45,5	46,2	45,8	45,7
Catalunya	53,1	52,5	52,7	51,7	52,5	51,1	51,7	52,3	51,6	51,7
Comunitat Valenciana	49,4	48,6	47,8	47,4	48,3	46,7	46,2	46,3	46,4	46,4
Extremadura	42,3	43,1	43,6	42,0	42,8	41,1	42,9	42,5	41,7	42,0
Galícia	48,9	48,1	48,3	47,7	48,3	46,0	45,9	46,9	45,9	46,2
Madrid	56,3	56,2	55,1	55,2	55,7	54,5	54,5	54,6	55,0	54,6
Múrcia	50,1	49,7	48,4	47,1	48,8	47,6	48,7	47,4	47,2	47,7
Navarra	54,6	53,8	54,0	53,4	54,0	52,4	54,1	52,7	52,8	53,0
País Basc	51,6	51,3	50,7	50,7	51,1	50,9	51,9	51,7	51,6	51,5
La Rioja	53,2	52,6	51,8	51,8	52,3	50,1	52,1	51,9	50,0	51,0
Ceuta	50,5	47,9	45,5	41,4	46,3	43,9	40,7	41,8	40,7	41,8
Melilla	39,4	40,5	39,9	40,5	40,1	41,9	38,5	39,9	39,3	39,9

Font: INE, Enquesta de Població Activa. (EPA)

QUADRE II-18. TAXES D'ATUR PER COMUNITATS AUTÒNOMES (2009-2010)

	1r trim. 09	2n trim. 09	3r trim. 09	4t trim. 09	Mitjana 2009	1r trim. 10	2n trim. 10	3r trim. 10	4t trim. 10	Mitjana 2010
Espanya	17,4	17,9	17,9	18,8	18,0	20,1	20,1	19,8	20,3	20,1
Andalusia	24,0	25,4	25,6	26,3	25,4	27,2	27,8	28,6	28,4	28,0
Aragó	13,0	13,0	12,0	13,3	12,8	15,2	14,2	13,6	16,1	14,8
Astúries	12,0	14,0	13,4	14,2	13,4	16,6	16,4	14,3	16,7	16,0
Illes Balears	19,8	18,2	14,8	19,5	18,1	22,4	19,9	17,1	22,2	20,4
Illes Canàries	26,1	25,7	26,0	26,9	26,2	27,7	29,5	28,7	29,0	28,7
Cantàbria	12,4	11,7	11,2	12,6	12,0	14,5	13,9	12,2	14,9	13,9
Castella i Lleó	13,8	14,1	13,0	14,2	13,8	15,9	16,3	15,2	15,8	15,8
Castella-la Manxa	18,2	19,5	18,3	19,2	18,8	21,6	21,4	19,7	21,3	21,0
Catalunya	16,2	15,9	16,0	17,0	16,3	17,9	17,7	17,4	18,0	17,8
Comunitat Valenciana	19,2	21,2	22,0	22,6	21,2	23,0	23,8	23,4	22,9	23,3
Extremadura	21,8	20,1	19,1	21,3	20,5	23,5	22,4	22,4	23,9	23,0
Galícia	12,2	12,9	12,4	12,9	12,6	15,5	15,6	14,9	15,7	15,4
Madrid	13,5	13,6	14,4	14,7	14,0	16,2	16,4	16,0	15,8	16,1
Múrcia	19,4	20,2	21,0	22,5	20,7	23,2	21,3	24,0	25,0	23,3
Navarra	10,4	12,2	10,4	10,5	10,9	12,3	11,0	12,5	11,6	11,8
País Basc	10,3	10,5	11,6	11,8	11,0	10,9	10,4	10,0	10,9	10,5
La Rioja	11,5	12,7	13,1	13,7	12,8	15,2	12,2	14,0	15,7	14,3
Ceuta	15,9	15,8	19,5	24,6	18,9	22,4	26,8	22,4	24,8	24,1
Melilla	25,4	26,2	23,4	21,7	24,2	21,0	24,5	23,4	26,1	23,7

Font: INE, Enquesta de Població Activa. (EPA)

La comparació territorial de les taxes d'atur segons la variable sexe ens mostra que les diferències entre l'atur de dones i homes s'ha reduït gradualment, de la mateixa manera que tendien a convergir cada vegada més les dades de les Illes i les del conjunt de l'Estat. Però és des del 2007 que s'observa una major reducció i, des de l'any passat per primer vegada, la taxa d'atur femenina a les Illes Balears és inferior a la masculina, mentre que a Espanya es manté per sobre. L'impacte de la crisi continua centrant-se sobretot entre els homes joves i en sectors masculinitzats, com ara la construcció.

Així, hi ha cinc comunitats autònomes en què la taxa d'atur femení és inferior a la masculina (segurament per la importància que en aquests territoris té el sector serveis, que es nodreix de més mà d'obra femenina). Catalunya és la comunitat autònoma on aquesta diferència és major (amb una diferència d'1,99 punts), seguida de Balears (1,31) i les Canàries (1,13). A l'altre extrem, hi ha comunitats com Extremadura, Castella i Lleó o Castella-la Manxa. [\(Vegeu el gràfic AII-7\).](#)

En el cas d'una comunitat com la nostra convé subratllar les diferències que es produeixen a la taxa d'atur segons l'època de l'any. Així, els mesos centrals de l'estiu la taxa d'atur (del 17,1%) es redueix respecte a la que hi ha els mesos de menor activitat turística (en més de cinc punts); per tant, es pot afirmar que la taxa d'atur en el mercat laboral de les Illes Balears fluctua d'acord amb l'estacionalitat de la nostra activitat econòmica principal, el turisme. [\(Vegeu el gràfic AII-8\).](#)

Finalment, s'ha de dir que moltes de les característiques que té l'atur en el conjunt d'Espanya –com ara els trets següents: juvenil, femení, amb una relació inversa respecte al nivell de formació i amb diferències importants entre sectors d'activitat– també es poden observar en el cas de la nostra comunitat autònoma, la qual cosa queda reflectida en l'estructura del mercat de treball de les Illes Balears de forma molt peculiar.

Les Illes Balears tenen la cinquena taxa d'ocupació de joves menors de 30 anys més elevada de l'Estat (aquesta taxa, aquests anys de crisi econòmica ha davallat tres posicions), segons les dades del 2010. La taxa d'ocupació entre els joves menors de 30 anys és del 46,3% (els darrers dos anys ha davallat set punts) i se situa gairebé tres punts per sobre la mitjana espanyola, que és del 43,5%, quan històricament aquesta diferència era més del doble. Les comunitats autònomes amb les taxes d'ocupació juvenil més elevades són Navarra (49,9%), Catalunya (48,8%) i Madrid (48,7%). [\(Vegeu el quadre II-19\).](#)

Entre les característiques sociodemogràfiques de la població jove, la relacionada amb l'educació es considera d'especial rellevància pel vincle estret que manté amb els processos d'integració laboral [\(Vegeu els comentaris sobre aquest particular a l'edició de l'any passat pàg. 369 a 371\).](#)

L'any 2009¹¹, i segons dades del Instituto de Evaluación del Ministeri d'Educació, a les Illes Balears hi havia un 40,8% de

¹¹ Última dada disponible.

**QUADRE II-19. TAXA D'OCUPACIÓ DELS JOVES MENORS DE 30 ANYS
PER COMUNITATS AUTÒNOMES (2010)**

	Ocupats < 30 anys	Població < 30 anys	Taxa d'ocupació
Andalusia	567.205	1.517.416	37,4%
Aragó	92.478	201.290	45,9%
Astúries	60.348	147.839	40,8%
Illes Balears	88.437	191.053	46,3%
Illes Canàries	136.711	376.653	36,3%
Cantàbria	38.486	88.980	43,3%
Castella i Lleó	165.197	374.185	44,1%
Castella-la Manxa	154.571	360.604	42,9%
Catalunya	565.311	1.158.820	48,8%
Com. Valenciana	360.344	832.258	43,3%
Extremadura	74.738	193.373	38,6%
Galícia	182.546	418.713	43,6%
Madrid	513.203	1.052.902	48,7%
Múrcia	114.520	270.931	42,3%
Navarra	46.752	93.744	49,9%
País Basc	138.024	295.300	46,7%
La Rioja	21.606	49.034	44,1%
Ceuta	4.547	15.108	30,1%
Melilla	3.432	13.880	24,7%
Total	3.328.456	7.652.083	43,5%

Font: INE, Enquesta de Població Activa. (EPA)

persones d'entre 18 i 24 anys que no havia completat l'educació secundària obligatòria, mentre que la mitjana espanyola era del 31,2% i la de la UE-27 del 14,4%. La CAIB es col·loca en darrera posició en relació amb aquest indicador, li segueixen les comunitats autònomes d'Andalusia (37,5%) i Múrcia (37,3%). Per sexe, les dones registren una taxa del 35,1% i els homes del 46%, mentre que a la mitjana espanyola aquestes taxes són del 24,7% i 37,4% respectivament. (Vegeu el quadre II-20 i l'apartat 5 educació del capítol III).

2.3.2. L'ÍNDEX DE QUALITAT DEL TREBALL (IQT)

Incloem en aquest apartat els resultats obtinguts en la nova publicació de la revisió dels indicadors de l'Índex de Qualitat del Treball (IQT), editat l'any 2009,¹² tant per a les Illes

¹² Estudi elaborat l'any 2008 i publicat el 2009, a proposta de la Comissió de Treball de la Memòria del CES 2007 i aprovada per la Comissió Permanent, en què es duu a terme l'actualització del primer estudi del CES sobre els IQT, *La qualitat del treball. Una proposta d'indicador*, Consell Econòmic i Social de les Illes Balears i SOIB, 2004. Vegeu: Parellada M.; Puigròs A.; Ribas M.; *Indicadors de qualitat del treball*, Consell Econòmic i Social de les Illes Balears, 2008.

QUADRE II-20. POBLACIÓ D'ENTRE 18 I 24 ANYS QUE NO HA COMPLETAT EL NIVELL D'EDUCACIÓ SECUNDÀRIA PER COMUNITATS AUTÒNOMES (2009)

	Total	Dones	Homes
Andalusia	37,5	30,2	44,2
Aragó	25,1	20,3	29,8
Astúries	21,1	17,4	24,5
Illes Balears	40,8	35,1	46,0
Illes Canàries	31,3	23,2	39,4
Cantàbria	23,9	16	32,0
Castella i Lleó	27,0	21,4	32,5
Castella-la Manxa	34,4	26,2	42,0
Catalunya	31,9	25,6	38,0
Comunitat Valenciana	32,8	26,1	39,1
Extremadura	34,5	28,1	40,6
Galícia	26,0	20,1	31,7
Madrid	26,3	19,6	32,8
Múrcia	37,3	32,8	41,5
Navarra	19,8	18,8	20,7
País Basc	16,0	11,2	20,9
La Rioja	32,7	29,3	35,8
Ceuta i Melilla	36,0	28,5	43,1
UE	14,4	16,3	12,5
Espanya	31,2	24,7	37,4

Font: Ministerio de Educación. *Las cifras de la educación en España (2010)*.

Balears com per a la resta de comunitats autònomes, que es justifica per les intenses transformacions demogràfiques, socials i laborals que es van observant a les Illes Balears i a Espanya els últims anys i, especialment, cobren rellevància els tres darrers anys per la incidència de la crisi econòmica internacional, que ha provocat canvis significatius en la posició relativa dels IQT de Balears respecte a la resta de comunitats autònomes.

L'Indicador de Qualitat del mercat de treball es basa en una bateria d'indicadors (39) que pretenen mesurar vuit dimensions

de la situació laboral de totes les comunitats autònomes d'Espanya, ja que la base d'aquest estudi és l'anàlisi comparativa.

La primera conclusió que es pot extreure a partir dels resultats del 2009 és que la posició de les Illes Balears ha empitjorat lleugerament respecte al 2008, en els escenaris base, tradicional i intermedi i s'ha mantingut en l'escenari innovador. D'aquesta manera, les Balears passen a ocupar la cinquena posició a l'escenari base, la sisena en els escenaris tradicional i intermedi, i es mantenen a la cinquena

posició en l'escenari innovador. Quan es compara l'evolució des del 2001 s'observa la pèrdua contínua de posicions relatives que han patit les Illes a l'Indicador de Qualitat del Treball, en què han deixat d'ocupar les primeres posicions del rànquings per comunitats autònomes. (Vegeu el quadre II-21).

Respecte al 2008 és interessant analitzar les variacions en relació amb la resta de comunitats autònomes quant a les diferents dimensions dels IQT. (Vegeu els quadres All-1 a l'All-8).

- La major pèrdua de posicions relatives s'ha donat en la dimensió 7 de "Salaris i productivitat", en què les Balears havien remuntat fins a la setena posició el 2008 i amb l'actualització de 2009 passen a ocupar la setena. Les variables explicatives d'aquest canvi de posició són la remuneració salarial (passam del 10 al 12), productivitat (passam del 9 al 8), ocupats en sectors d'alta tecnologia (passam del 14 al 17) i augment salarial pactat (passam del 2 al 17).
- Les Balears continuen perdent posicions relatives en la dimensió 1 de "Condicions del lloc de treball" (passam del 7 al 10). Les variables explicatives d'aquest canvi de posició són: grau de satisfacció en el lloc de treball (passam del 6 al 7), índex d'incidència dels accidents de treball (ens mantenim en el lloc 17), jornades perdudes en accidents laborals (passam del 2 a l'1), nivell d'estrès en el lloc de treball (passam del 10 a l'11), taxa de parcialitat involuntària (passam del 4 al 8), taxa de temporalitat (passam del 8 al 10), percentatge d'ocupació indefenida

discontínua (ens mantenim en el lloc 17) i índex de rotació (passam del 5 al 4).

- També cal considerar la dimensió 8 sobre "Benestar i protecció social", les Illes l'encapçalaven com la regió millor posicionada tant el 2001 com pel 2006, per passar a ocupar la quarta posició el 2007 i remuntar a la segona a l'edició del 2008. Amb l'actualització de la informació per a 2009, les Illes passen a ocupar novament la quarta posició. Les variables explicatives d'aquest canvi de posició són PIB per càpita (passam del 6 al 7), ràtio de dependència (passam del 2 al 3), taxa neta de cobertura per prestacions d'atur (ens mantenim en el lloc 1) i percentatge de llars per sota del llindar de pobresa (passam del 7 al 8).
- Finalment, s'ha d'insistir en el fet que les Balears continuen, com en el 2008, a la cua de l'Estat en la dimensió 3 sobre "Qualificació, habilitats i aprenentatge". Les variables explicatives d'aquest manteniment de posició són ocupats amb estudis superiors (ens mantenim en el lloc 17), índex de desajustament (passam del 17 al 15), ocupats que segueixen algun tipus de formació (passam del 15 al 14) i continuem a la darrera posició de l'Estat pel que fa al major percentatge de joves d'entre 18 i 24 anys que han abandonat l'ensenyament de manera prematura.

D'altra banda, cal també indicar les dimensions en què les Illes Balears han millorat la posició relativa l'any 2009 respecte als resultats del 2008.

- En primer lloc, a la dimensió 6 sobre "Cohesió social i mercat de treball", les Ba-

QUADRE II-21. RÀNQUING DELS INDICADORS DE QUALITAT DEL TREBALL DE LES COMUNITATS AUTÒNOMES SEGONS LES PONDERACIONS ESTABLERTES (2001, 2007, 2008 i 2009)

	Base									Intermedi									Innovador								
	2001	2006	2007	2008	2009	2001	2006	2007	2008	2009	2001	2006	2007	2008	2009	2001	2006	2007	2008	2009							
Andalusia	14	17	17	15	17	16	17	17	15	17	16	17	17	15	17	12	17	17	15	17							
Aragó	4	5	3	2	3	4	5	2	3	3	4	5	3	3	3	4	5	3	2	3							
Astúries	15	14	9	9	11	14	13	9	11	11	14	12	10	10	10	14	14	10	8	11							
Illes Balears	2	3	4	4	5	2	4	5	5	6	3	3	5	5	6	2	3	4	5								
Canàries	8	11	11	11	13	9	14	14	13	13	9	14	13	12	13	7	11	11	11	13							
Cantàbria	12	13	8	8	9	12	12	8	8	10	12	11	8	9	9	15	12	7	10	9							
Castella-la Manxa	11	10	15	17	16	11	10	15	17	15	11	13	16	17	15	11	10	16	17	16							
Castella i Lleó	16	15	13	14	10	15	15	10	14	9	15	15	11	14	11	16	15	12	14	10							
Catalunya	1	2	2	5	2	1	2	3	4	2	1	2	2	4	2	1	2	2	3	2							
Com. Valenciana	7	8	14	6	12	7	8	13	7	12	7	8	14	7	12	8	8	14	6	12							
Extremadura	17	16	16	16	15	17	16	16	16	16	17	16	15	16	16	17	16	15	16	15							
Galícia	13	9	12	10	7	13	9	11	10	7	13	9	9	8	7	13	9	9	9	6							
Madrid	5	1	1	1	1	5	1	1	1	1	5	1	1	1	1	5	1	1	1	1							
Múrcia	10	12	10	13	14	10	11	12	12	14	10	10	12	13	14	10	13	13	13	14							
Navarra	3	4	5	3	4	3	3	4	2	4	2	4	4	2	4	3	4	5	4	4							
País Basc	9	6	7	7	6	8	6	6	6	5	8	7	6	6	5	9	6	8	7	7							
Rioja	6	7	6	12	8	6	7	7	9	8	6	6	7	11	8	6	7	6	12	8							

Font: Parellada, M.; Puiggròs, A.; Ribas, M. Indicadors de qualitat del treball 2006, Consell Econòmic i Social de les Illes Balears.
Nota: La regió amb els resultats millors ocupa el lloc 1 en el rànquing, mentre que la darrera regió (la que obté els resultats pitjors) té el valor 17.

lears varen baixar a la setena posició del rànquing a l'edició de 2008 i amb l'actualització de 2009 recuperen la tercera posició. Les variables explicatives d'aquests canvis són taxa d'atur de població immigrada (passam del 9 al 12), taxa d'atur dels menors de 30 anys (passam de l'11 al 9), ocupació dels menors de 30 anys (passam del 5 al 2) i taxa d'ocupació dels majors de 55 anys (ens mantenim en el primer lloc).

- A més, les Balears han recuperat la primera posició (des de la posició 2 de l'any 2008) en la dimensió 2 de "Relacions laborals". Les variables explicatives d'aquest canvi són jornades perdudes en vagues (passam del 4 al 1) i cobertura dels convenis col·lectius, que es mantenen en el primer lloc.
- També recupera Balears la millor posició, que va perdre el 2008, en la dimensió 5 d'"Igualtat de gènere". Les variables explicatives d'aquest canvi són: desigualtat salarial (passam del 3 al 4), ràtio de parcialitat involuntària (passam del 3 al 5), ràtio-taxa d'ocupació (passam del 3 a l'1), ràtio-taxa d'atur (ens mantenim en el lloc 2), ràtio d'aturats que no han treballat abans (passam del 8 al 2), ràtio-taxa de temporalitat (ens mantenim en el primer lloc), atur de llarga durada (passam del 7 al 2), índex de Duncan (passam del 8 al 7) i ràtio d'ocupació en el grup de directius (passam del 14 al 10).

Finalment, les Balears es mantenen en la mateixa cinquena posició del rànquing pel que fa a la dimensió 4 d'"Accés i participació al mercat de treball".

3.

ANÀLISI DEL MERCAT DE TREBALL DE LES ILLES BALEARS: TRETS I TENDÈNCIES

A continuació analitzarem amb més detall, a partir de l'Enquesta de Població Activa (EPA), l'ocupació en funció de cada situació laboral, l'estacionalitat, la temporalitat, les persones ocupades i assalariades per jornada, per gènere i per sector d'activitat, l'atur registrat i els fluxos d'entrada i de sortida del mercat de treball de les Illes Balears.

3.1.

L'OCUPACIÓ PER SITUACIONS LABORALS

Segons les dades que ofereix l'Institut Nacional d'Estadística (INE) a l'Enquesta de Població Activa, del total de 470.400 treballadors ocupats l'any 2010, 387.750 han estat assalariats, xifra que representa el 76,1% del total de persones ocupades a les nostres illes. Aquest percentatge és similar al de l'any anterior, tot i que any rere any registra una davallada que es va consolidant. (Vegeu el quadre II-22 i el gràfic II-1).

A les dades que es recullen en aquest quadre i gràfic, es palesa que els treballadors assalariats del sector públic incrementen els efectius respecte a l'any passat en 5.400 persones, mentre que els assalariats del sector privat perden gairebé 15.000 treballadors. Aquesta davallada d'efectius laborals en el sector privat s'està registrant des de l'any 2008.

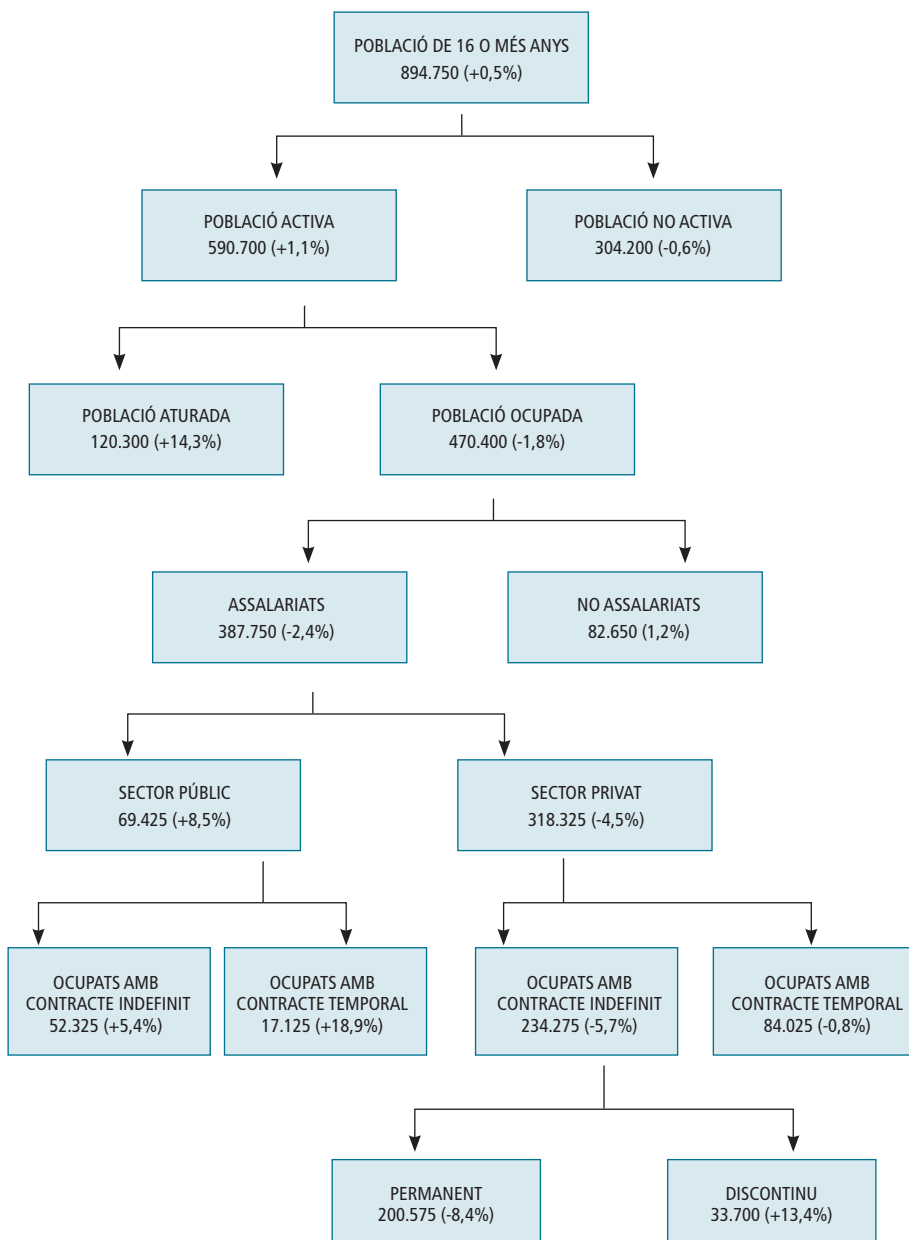
QUADRE II-22. TREBALLADORS OCUPATS PER SITUACIÓ LABORAL A LES ILLES BALEARS (2007-2010)

	2007	%	2008	%	2009	%	2010	%
Total de treballadors	508,0	100,0	509,8	100,0	478,9	100,0	470,4	100,0
Treballadors per compte propi: total	91,7	18,1	94,4	18,5	81,4	16,0	82,4	16,2
Treballadors per compte propi: ocupador	35,3	38,5	36,5	38,6	30,8	32,6	28,4	30,1
Treballador per compte propi: empresari sense assalariats o treballadors independents	52,3	57,0	55,3	58,5	48,6	51,5	49,9	52,9
Treballadors per compte propi: membre de cooperativa	1,5	1,7	0,2	0,3	0,1	0,1	0,4	0,4
Treballadors per compte propi: ajuda familiar	2,6	2,9	2,4	2,5	2,0	2,1	4,0	4,2
Assalariats: Total	416,1	81,9	415,2	81,5	397,3	77,9	387,8	76,1
Assalariats: sector públic	57,3	13,8	60,2	14,5	64,0	15,4	69,4	16,7
Assalariats: sector privat	358,8	86,2	355,0	85,5	333,3	80,3	318,3	76,7
Altra situació	0,2	0,0	0,2	0,0	0,7	0,1	0,3	0,1

* Dades en milers d'euros.

 * Situació professional actual i percentatge respecte a la mitjana anual.
Font: INE, Enquesta de Població Activa. (EPA)

Gràfic II-1
Estructura del mercat de treball a les Illes Balears
 (mitjanes anuals 2010) (variació interanual)

Font: INE, Enquesta de Població Activa (EPA)

QUADRE II-23. ÍNDEX D'ESTACIONALITAT PER ILLA. ILLES BALEARS (2010)

	Treb. juliol	Treb. des.	Var. (%) jul.-des.
Mallorca	368.959	297.811	23,9%
Menorca	34.228	25.125	36,2%
Eivissa	56.970	34.456	65,3%
Formentera	4.543	1.972	130,4%
Illes Balears	466.189	360.933	29,2%
Espanya	17.795.844	17.478.095	1,8%

Font: Tresoreria General de la Seguretat Social.

En el cas dels treballadors ocupats per compte propi, el nombre dels que treballen en la categoria d'ocupadors s'ha situat en les 28.400 persones, la qual cosa significa un descens del 7,71% respecte a l'any 2009. A la categoria dels empresaris sense assalariats, que són 49.900 persones, es produeix un augment del 2,67% en relació amb l'any anterior, quan va experimentar un descens de prop del 19%.

3.2.

L'ESTACIONALITAT

L'índex d'estacionalitat de l'ocupació laboral es calcula com el percentatge de variació del mes que tradicionalment registra més ocupació (juliol) respecte al mes de desembre, en què l'ocupació és mínima. Segons aquest índex d'estacionalitat, l'illa que històricament presenta el nivell més elevat d'estacionalitat és Formentera (130,4%), seguida d'Eivissa (65,3%), Menorca (36,2%) i Mallorca (23,9%). (Vegeu el quadre II-23).

3.3.

LA TEMPORALITAT

A partir de la informació de l'EPA-INE, el

26,1% del total d'assalariats tenia un contracte temporal, percentatge que representa un augment d'1,2 punts respecte a l'obtingut l'any anterior. Les Illes Balears se situen més d'un punt per sobre de la mitjana estatal de temporalitat. Com es pot veure, la taxa de temporalitat és més elevada en els trimestres de major activitat turística. (Vegeu el quadre II-24 i el [gràfic AII-9](#)).

La informació disponible segons les branques d'activitat i el tipus de contracte mostra com la construcció i les activitats sanitàries i de serveis socials registren les majors taxes de temporalitat, amb un 44% i 34%, respectivament. També presenten una taxa de temporalitat per sobre de la mitjana regional serveis de menjars i begudes (31%) i activitats professionals, administratives i serveis auxiliars (28,2%). (Vegeu el quadre II-25).

Si feim aquesta anàlisi segons el tipus de sector (públic o privat), observam que el sector privat té una major taxa de temporalitat, amb un 26,4% respecte al sector públic, que és del 24,6% (aquesta diferència és constant al llarg de la sèrie estudiada). En relació amb l'any 2008, el major increment l'ha registrat el sector públic, amb gairebé dos punts, mentre que el sector privat ha vist reduir la taxa més de tres punts.

QUADRE II-24. ASSALARIATS PER TIPUS DE CONTRACTE I COMUNITAT AUTÒNOMA (2009-2010)

	2009						2010					
	Total		Indefinit		Temporal		Total		Indefinit		Temporal	
	Val. absolut*	%	Val. absolut*	%	Val. absolut*	%	Val. absolut*	%	Val. absolut*	%	Val. absolut*	%
Andalusia	2.389,3	100,0	1.519,9	63,7	869,4	36,4	2.366,0	100,0	1.543,9	65,3	822,1	34,7
Aragó	462,2	100,0	360,7	78,1	101,4	21,9	444,8	100,0	342,1	76,9	102,6	23,1
Astúries	339,4	100,0	258,7	76,2	80,7	23,8	328,8	100,0	251,5	76,5	77,3	23,5
Illes Balears	397,3	100,0	298,2	75,2	99,1	24,9	387,8	100,0	286,6	73,9	101,2	26,1
Illes Canàries	682,7	100,0	474,3	69,5	208,4	30,5	653,3	100,0	459,0	70,3	194,3	29,7
Cantàbria	198,9	100,0	152,4	76,7	46,5	23,4	194,8	100,0	151,9	78,0	42,9	22,0
Castella-la Manxa	802,3	100,0	626,9	78,1	175,5	21,9	796,3	100,0	623,5	78,3	172,8	21,7
Castella i Lleó	643,9	100,0	468,4	72,8	175,5	27,3	628,1	100,0	461,0	73,4	167,1	26,6
Catalunya	2.663,9	100,0	2.185,1	82,0	478,9	18,0	2.634,7	100,0	2.160,0	82,0	474,6	18,0
Com. Valenciana	1.673,8	100,0	1.198,9	71,6	474,9	28,4	1.579,2	100,0	1.130,3	71,6	448,9	28,4
Extremadura	305,9	100,0	197,1	64,4	108,9	35,6	304,1	100,0	201,0	66,1	103,1	33,9
Galícia	898,8	100,0	658,5	73,3	240,3	26,7	863,2	100,0	646,5	74,9	216,7	25,1
Madrid	2.584,1	100,0	2.078,5	80,4	505,6	19,6	2.522,6	100,0	2.044,3	81,0	478,3	19,0
Múrcia	481,2	100,0	323,6	67,3	157,6	32,7	473,4	100,0	313,5	66,2	160,0	33,8
Navarra	227,8	100,0	175,5	77,0	52,3	23,0	224,7	100,0	169,9	75,6	54,8	24,4
País Basc	774,9	100,0	603,4	77,9	171,5	22,1	794,7	100,0	620,9	78,1	173,8	21,9
La Rioja	113,3	100,0	90,8	80,2	22,5	19,9	110,7	100,0	89,1	80,5	21,6	19,5
Total	15.680,7	100,0	11.698,3	74,6	3.982,4	25,4	15.346,8	100,0	11.523,6	75,1	3.823,2	24,9

* Dades en milers.

Font: INE. Enquesta de Població Activa. (EPA)

QUADRE II-25. TAXES DE TEMPORALITAT PER SECCIONS D'ACTIVITAT (2008-2010)

	2008	2009	2010
(A, B,C,D,E) Agricultura, pesca i indústria	24,8	16,5	18,3
(F) Construcció	48,3	41,8	44,4
Serveis	25,1	23,3	24,5
(G) Comerç i reparació de vehicles de motor	22,6	17,6	21,6
(H) Transport i emmagatzematge	16,1	19,5	18,7
(I:55) Serveis d'allotjament	29,1	25,9	27,7
(I:56) Serveis de menjars i begudes	45,3	40,9	31,0
(J,K,L) Informació, comunicacions, activitats financeres i immobiliàries	16,5	17,0	17,9
(M,N) Activitats professionals, activitats administratives i serveis auxiliars	23,3	24,1	28,2
(O) Administració pública i Defensa; Seguretat Social obligatòria	19,2	18,2	16,0
(P) Educació	28,4	17,0	25,7
(Q) Activitats sanitàries i de serveis socials	29,7	34,1	34,0
(R,S,T,U) Altres seveis	25,1	22,7	26,8
Total	28,5	24,9	26,1
Taxes de temporalitat per nacionalitat	2008	2009	2010
Espanyola o doble	22,6	19,6	21,4
Estrangera	46,3	42,2	41,6
Total	28,5	24,9	26,1
Taxes de temporalitat per tipus de sector	2008	2009	2010
Sector públic	22,8	22,5	24,6
Sector privat	29,5	25,4	26,4
Total	28,5	24,9	26,1

Font: INE. Enquesta de Població Activa. (EPA) i IBESTAT.

Respecte a les possibles diferències per gènere, s'observa que les dones (24,2%) presenten una taxa de temporalitat més baixa que la dels homes (27,9%). Convé subratllar que l'any 2010 la taxa de temporalitat tant femenina com masculina ha pujat 0,7 punts i 1,9 punts, respectivament. (Vegeu el quadre II-26).

Si analitzam la temporalitat segons el tipus

de jornada, la taxa a la jornada parcial és 10,6 punts més elevada que la que hi ha en el cas dels treballadors a jornada completa (respecte a l'any 2009 aquesta diferència es manté constant). La taxa de temporalitat tant dels treballadors a jornada completa com dels de jornada parcial ha crescut respecte a l'any passat poc més d'un punt en ambdós casos. (Vegeu el quadre II-27).

QUADRE II-26. TAXES DE TEMPORALITAT DELS ASSALARIATS PER GÈNERE, ILLES BALEARS (2007-2010)

	Mitjana de 2007	Mitjana de 2008	Mitjana de 2009	Mitjana de 2010
Dona	27,5	26,8	23,5	24,2
Home	30,1	30,1	26,0	27,9
Total	28,9	28,6	24,9	26,1

Font: INE. Enquesta de Població Activa (EPA)

QUADRE II-27. TAXES DE TEMPORALITAT DELS ASSALARIATS PER TIPUS DE JORNADA, ILLES BALEARS (2007-2010)

	Mitjana de 2007	Mitjana de 2008	Mitjana de 2009	Mitjana de 2010
Jornada completa	28,0	27,9	23,7	24,8
Jornada parcial	36,6	33,9	34,0	35,4
Total	28,9	28,6	24,9	26,1

Font: INE. Enquesta de Població Activa. (EPA)

Una anàlisi de la temporalitat per grups d'edat ens mostra que les taxes més elevades es donen entre els col·lectius més joves i, a mesura que augmenta l'edat del treballador, aquestes taxes es redueixen. En especial, s'ha de destacar el grup de treballadors d'entre 16 i 19 anys, que té la taxa més elevada (59,1%), mentre que la taxa de temporalitat més baixa es registra en el grup d'edat de 55 i més anys (12,3%). [\(Vegeu el gràfic AII-10\).](#)

Per acabar, l'anàlisi de la temporalitat segons nacionalitat ens mostra clarament que la taxa de temporalitat entre els treballadors estrangers (41,6%) se situa 20 punts per sobre la taxa dels treballadors nacionals o amb doble nacionalitat. S'ha de dir que aquesta diferència entre els dos col·lectius s'ha anat reduint els darrers tres anys.

3.4.

LA POBLACIÓ OCUPADA I ASSALARIADA PER TIPUS DE JORNADA, SEXE I SECTOR ECONÒMIC

El 2010 el nombre de persones ocupades a jornada completa és de 413.008, de manera que hi ha 10.492 ocupats menys que l'any 2009 (un 2,5% menys que l'any anterior). S'ha de destacar que el descens es registra entre el col·lectiu masculí (un 5,2%). En canvi, entre el col·lectiu femení es registra un augment de l'1,5%. Sobre el total d'ocupats a jornada completa, els homes tenen un pes del 57,8%, mentre que la presència de les dones és només del 42,2%. (Vegeu el quadre II-28).

En canvi, pel que fa als ocupats a jornada parcial hi ha un increment en relació amb

QUADRE II-28. OCUPATS I ASSALARIATS PER TIPUS DE JORNADA I PER SEXE (2006-2010)

	Ocupats				Assalariats				No assalariats			
	Jornada completa		Jornada parcial		Jornada completa		Jornada parcial		Jornada completa		Jornada parcial	
	Homes	Dones	Homes	Dones	Homes	Dones	Homes	Dones	Homes	Dones	Homes	Dones
Mitjana de 2006	277.025	165.575	11.450	41.925	214.361	143.276	7.792	36.110	62.664	22.299	3.658	5.815
Mitjana de 2007	283.950	171.800	11.250	41.025	223.405	147.823	8.262	36.584	60.545	23.977	2.988	4.441
Mitjana de 2008	280.284	176.862	10.381	42.226	215.087	153.650	7.829	38.608	65.197	23.212	2.552	3.618
Mitjana de 2009	251.975	171.525	11.850	43.600	199.570	149.580	9.381	38.719	52.405	21.945	2.469	4.881
Mitjana de 2010	238.852	174.156	17.447	39.939	188.002	151.867	13.764	34.110	50.850	22.289	3.683	5.829

Font: INE. Enquesta de Població Activa. (EPA)

l'any anterior, devers el 3,5% de mitjana anual. En aquest grup, cal assenyalar que, pel que fa al col·lectiu masculí, l'ocupació a temps parcial ha crescut en 5.597 persones (un 47,2% més que l'any passat). El nombre de dones ocupades a jornada parcial, per primera vegada els darrers cinc anys, ha davallat en 1.374, cosa que en termes relatius equival a un -8,4%.

Si feim referència als assalariats, els percentatges de variació en relació amb l'any 2009 són els següents: hi ha 9.507 assalariats menys (un 2,4% menys que l'any anterior).

Pel que fa als assalariats a jornada completa, es registra un descens de 9.281 assalariats menys (un 2,7% menys que l'any anterior) i, pel que fa als assalariats a jornada parcial, es manté gairebé constant en relació amb l'any anterior, amb un descens lleuger del 0,47% de mitjana anual.

En concret, entre els assalariats a jornada completa es registra un descens entre el col·lectiu masculí del 5,8% en relació a l'any 2009 i, entre el col·lectiu femení, es produeix un augment de l'1,5%. Quant als assalariats a temps parcial, el col·lectiu mas-

culí continua amb el ritme de creixement iniciat l'any passat, amb prop d'un 47% (27 punts més que l'any anterior) i el col·lectiu femení experimenta un descens de 4.609 persones, cosa que en termes relatius suposa un 11,9% menys que l'any anterior.

Hem de destacar, un any més, la major presència de les dones en el treball a temps parcial (el 8,5% respecte del total de treballadors ocupats i el 8,8% respecte del total d'assalariats) que la dels homes (amb el 3,7% i el 3,6%, respectivament). D'altra banda, en el treball a temps complet, com s'ha comentat anteriorment, l'ocupació més elevada es dona entre el col·lectiu masculí.

En definitiva, pareix que el creixement de l'ocupació a temps parcial, juntament amb l'augment de la taxa d'atur, desplaça el treball i l'ocupació estable, de jornada completa, del centre de les relacions laborals.

Si analitzam la taxa de salarització, veim com la de les dones és major que la dels homes. En el cas de Balears, estam parlant d'una taxa del 78,7% en el cas dels ho-

QUADRE II-29. OCUPATS I ASSALARIATS PER SECTORS ECONÒMICS I PER SEXE, ILLES BALEARS (2009-2010)

	Ocupats				Assalariats			
	Homes		Dones		Homes		Dones	
	2010 (milers)	% var. 10/09	2010 (milers)	% var. 10/09	2010 (milers)	% var. 10/09	2010 (milers)	% var. 10/09
Total	256,3	-2,9	214,1	-0,5	201,8	-3,4	186,0	-1,2
Agricultura	3,2	-34,2	1,7	3,5	1,4	-21,3	0,3	10,0
Indústria	28,1	-9,2	8,3	5,9	21,0	-16,2	6,7	1,7
Construcció	50,3	-19,1	2,1	-30,5	38,3	-17,1	1,9	-14,5
Serveis	174,7	5,4	201,9	-0,3	141,1	3,8	177,0	-1,3

Font: INE. Enquesta de Població Activa. (EPA)

mes i d'un 86,9% en el cas de les dones. Fàcilment es pot comprovar la presència minoritària de les dones a l'activitat empresarial¹³, un 12% del total de les dones ocupades a la nostra comunitat autònoma i un 20,4% en el cas dels homes.

D'altra banda, també resulta d'interès estudiar la jornada parcial segons sexe. Així, doncs, a Balears el treball a temps parcial es caracteritza els últims anys per estar concentrat fonamentalment en la població femenina (69,6%) –en el cas dels assalariats en jornada parcial, aquest percentatge augmenta fins al 71,2%.

A continuació s'analitza l'evolució al llarg del darrer any de les persones ocupades i, dins d'aquestes, de les assalariades, en relació amb el sector d'activitat i amb el gènere. Així, l'1,3% del nombre total d'homes ocupats treballa a l'agricultura; el 10,9% a la indústria; el 19,6% a la construcció, i el 68,2% ho fa en el sector de serveis. Aquests percentatges, en el cas de les dones, són del 0,8% a l'agricultura, del

3,9% a la indústria, de l'1% a la construcció i del 94,3% en els serveis. (Vegeu el quadre II-29).

En referència al sector de la construcció, com és habitual, la presència masculina hi és molt més important (el 95,9% del total d'ocupats en la construcció) i en el sector industrial el percentatge d'homes ocupats és notablement superior al de dones en qualsevol dels règims (el 77,2% dels ocupats i el 75,7% en el cas dels assalariats).

3.5.

L'ATUR I LES DEMANDES D'OCUPACIÓ

L'evolució del nombre de demandants d'ocupació¹⁴, al llarg d'aquests sis anys ha anat en augment, concretament des de l'any 2005 estam parlant d'un increment de més de 62.000 persones, cosa que suposa en termes relatius un increment del 108%. Aquesta tendència de creixement, com pas-

¹³ Es compten les categories següents: empleador-a, empresari-a sense assalariats o membre de cooperativa.

¹⁴ Les demandes d'ocupació són les sol·licituds de feina que fa un treballador, aturat o no, a les oficines d'ocupació.

sa amb la variable de l'atur, té un comportament estacional fort, d'acord amb el de l'activitat principal de la nostra economia. Així, doncs, l'any 2010 s'ha tancat amb 120.573 demandants d'ocupació, cosa que suposa un augment interanual en termes relatius de l'11%. (Vegeu el quadre II-30).

Si ens fixam en els demandants fixos discontinus, també registren un augment d'efectius, sobretot i amb major proporció a partir de l'any 2008, fet que suposa que els efectes de la crisi econòmica també els afecten directament, si bé com s'ha vist el 2010 han augmentat els afiliats amb aquest tipus de contracte. Aquest augment des de l'any 2008 és de gairebé 7.000 demandants, xifra que es tradueix en termes relatius en un 46,1%.

Pel que fa a les dades d'atur registrat a les Illes Balears, l'any 2010 s'ha tancat amb 82.882 persones aturades, xifra que suposa un augment en termes absoluts de 8.505 persones respecte de l'any anterior, en termes relatius, de l'11,4%. Per tercer any consecutiu a tota la història del registre d'atur, el percentatge d'homes registrats com a aturats és superior al de

les dones. Així, doncs, el 54% d'aquestes persones són homes i el 46% restant són dones. L'atur femení és el que experimenta l'augment més elevat, el 13,5% respecte del 2009 (passa de 33.773 dones aturades el 2009 a 38.342 el 2010), mentre que els homes ho fan en un 9,7%. (Vegeu el quadre II-31).

L'anàlisi segons el sexe i el grup d'edat és la següent: el 27,8% de les persones aturades té menys de 30 anys, el 41,7% entre 30 i 44 anys (aquest és el grup que es veu més afectat per la crisi econòmica i laboral i registra, en conseqüència, un comportament més advers) i, el 30,5% restant té 45 i més anys.

Si ens fixam en el col·lectiu d'entre 45 i 54 anys i tenint en compte que es tracta de la població que encara està a 10-15 anys de l'edat de jubilació i que, per tant, presenta més problemes d'adaptabilitat a l'entorn laboral, observam que representa el 17,9% de l'atur total (gairebé el 60% del pes del grup de persones de 45 i més anys). El 2010, el 57,7% de les persones aturades eren menors de 40 anys. Per al col·lectiu de majors de 50 anys, la proporció és del 20,8%.

QUADRE II-30. EVOLUCIÓ DELS DEMANDANTS D'OCUPACIÓ SEGONS EL COL·LECTIU (2005-2010)

	Ocupats		Denos				
	Fixos discontinus	Altres	Disp. limitada / Demanen ocup. espec.	Altres no ocup.	Atur registrat	Total	Total
2005	10.331	6.368	1.956	1.033	38.340	39.373	58.027
2006	11.865	7.070	1.677	626	36.134	36.760	57.372
2007	12.790	7.594	1.718	545	37.243	37.788	59.890
2008	14.898	8.220	2.282	729	49.111	49.840	75.240
2009	19.798	9.925	3.742	775	74.378	75.153	108.618
2010	21.771	10.687	4.507	727	82.882	83.608	120.573

Font: SOIB.

QUADRE II-31. EVOLUCIÓ DE L'ATUR REGISTRAT PER SEXE, ILLES BALEARS (1996-2010)

	Dones	Homes	Total
1996	22.069	18.171	40.240
1997	20.435	16.352	36.787
1998	19.204	14.080	33.284
1999	17.656	12.098	29.754
2000	17.501	11.619	29.120
2001	18.345	12.405	30.750
2002	20.007	15.399	35.406
2003	20.993	17.838	38.832
2004	21.019	18.308	39.327
2005	21.061	17.278	38.339
2006	20.125	16.009	36.134
2007	20.356	16.887	37.243
2008	23.684	25.428	49.111
2009	33.773	40.605	74.378
2010	38.342	44.540	82.882

Font: SOIB.

L'any 2010, l'atur de llarga durada representa el 24,6% sobre el total de persones aturades (nou punts més que l'any 2009). Tot i així, les Illes Balears continuen essent la comunitat autònoma amb la taxa més baixa d'atur de llarga durada, gairebé deu punts per sota de la mitjana espanyola. (Vegeu el quadre II-32).

El 2010, l'atur de llarga durada segons el sexe és totalment equitatiu: així, les dones i els homes representen el 50% d'aquest col·lectiu. Segons el perfil de les persones en situació d'atur de llarga durada, podem dir que el 45,1% d'aquestes té 45 anys o més. Segons el nivell d'estudis, s'observa com gairebé el 23,7% no té estudis o només té estudis primaris. I, finalment, segons el sector econòmic, veim com es dona una forta concentració d'aquestes persones en el sector serveis (65,6%). Per

illes, Mallorca concentra el 86% del total. (Vegeu el quadre II-33).

Com a primera conclusió es pot afirmar que a partir de l'any 2000 les xifres d'atur augmenten, atès el canvi de cicle econòmic i atesa la influència de la immigració en el mercat de treball a conseqüència dels processos de regularització. L'any 2005 s'inverteix aquesta tendència –hi ha un descens de l'atur registrat–, tant si ho miram a partir dels registres del servei d'ocupació com de l'EPA. Tot i així, fa quatre anys que es registra un augment de l'atur, però és sobretot els dos darrers anys quan es produeix el creixement significatiu de l'atur registrat. Segons l'EPA, l'any 2010 el nombre d'aturats s'incrementa el 14,3% respecte al 2009 (passa de 103.097 aturats a 120.300; és a dir, hi ha 17.203 persones aturades més que l'any passat). Si s'usen com a font els registres del

QUADRE II-32. ATUR DE LLARGA DURADA PER COMUNITATS AUTÒNOMES (2010)

	Atur	Atur de llarga durada	%
Andalusia	885.461	322.745	36,4%
Aragó	91.686	26.537	28,9%
Astúries	78.754	25.754	32,7%
Illes Balears	82.882	20.376	24,6%
Illes Canàries	255.418	105.617	41,4%
Cantàbria	51.050	16.697	32,7%
Castella-la Manxa	191.448	55.835	29,2%
Castella i Lleó	190.117	59.281	31,2%
Catalunya	553.586	183.712	33,2%
Comunitat Valenciana	505.966	174.588	34,5%
Extremadura	134.841	46.546	34,5%
Galícia	221.358	85.036	38,4%
Madrid	459.783	142.384	31,0%
Múrcia	142.462	46.361	32,5%
Navarra	46.200	13.156	28,5%
País Basc	128.738	43.077	33,5%
La Rioja	26.337	7.383	28,0%
Ceuta	10.193	4.003	39,3%
Melilla	9.911	4.138	41,8%
Total d'Espanya	4.066.191	1.383.224	34,0%

Font: INEM.

Servei d'Ocupació de les Illes Balears (SOIB), també es produeix un increment –tot i que lleugerament menor– de l'11,4% en relació amb l'any 2009. [\(Vegeu el gràfic AII-11\).](#)

Pel que fa al col·lectiu de persones estrangeres, l'any 2010 s'ha tancat a les Illes Balears, com s'ha dit anteriorment, amb un total absolut de 82.882 persones aturades, 22.197 de les quals eren estrangeres, cosa que, en termes percentuals, implica el 26,8% del total de l'atur que s'ha registrat a les Illes. Les Balears són la comunitat autònoma amb la proporció més elevada de treballadors

estrangers sobre el total de persones aturades. Respecte al 2009 es registra un augment de 1.891 persones estrangeres desocupades.

Del total de dones en situació d'atur l'any 2010, n'hi ha 7.924 que són estrangeres; és a dir, el 23,5% sobre el total de dones aturades a les Balears. Sobre el total de persones estrangeres en situació d'atur, el 61% són homes, mentre que el 39% són dones. Segons la zona de procedència, el 66,7% són de països de fora de la UE, mentre que el 33,7% restant són procedents de països de la UE.

QUADRE II-33. PERFIL DELS ATURATS DE LLARGA DURADA. ILLES BALEARS (2006-2010)					
	2006	2007	2008	2009	2010
Total d'aturats de llarga durada	6.707	6.638	7.709	13.103	22.331
Homes	2.543	2.435	2.862	5.983	11.165
Dones	4.164	4.203	4.847	7.120	11.166
Menors de 25 anys	597	530	763	2.018	2.846
De 25 a 44 anys	2.270	2.183	2.559	4.854	9.418
45 anys i més	3.841	3.925	4.387	6.232	10.066
Sense estudis	34	33	35	80	154
Estudis primaris	554	945	1.149	2.425	5.149
Estudis secundaris	5.876	5.429	6.247	10.156	16.206
Estudis universitaris	242	229	278	442	821
Agricultura	43	55	64	93	174
Indústria	563	485	499	975	1.574
Construcció	741	697	866	2.803	5.162
Serveis	5.186	5.248	6.123	8.969	14.650
Sense ocupació anterior	174	153	157	263	771
Mallorca	5.697	5.587	6.521	11.185	19.148
Menorca	313	342	407	716	1.320
Eivissa - Formentera	697	709	781	1.202	1.864

Font: SOIB.

3.6.

LA CONTRACTACIÓ

La contractació duita a terme l'any 2010 (306.920) es manté constant respecte al 2009, ja que es produeix una disminució de 45 contractes menys, cosa que en termes relatius suposa un descens imperceptible del 0,01%. L'11,3% dels 306.920 contractes registrats varen ser indefinits i el 88,7% ho varen ser de caràcter temporal. L'any 2010 s'ha registrat una caiguda en la contractació indefinida del 8,8%, mentre que els de durada determinada han augmentat un 1,28%, gràcies sobretot a l'augment dels contractes a jornada parcial, que és del 8,6%. (Vegeu el quadre II-34).

D'altra banda, el 45,1% dels contractes indefinits són contractes a temps complet, el 20,5% contractes a temps parcial i el 34,3% són contractes fixos discontinus. Els contractes indefinits a temps complet registren un descens del 14% respecte dels contractes d'aquest tipus registrats l'any 2009. Totes les modalitats contractuals registren un descens respecte a l'any anterior. Igualment, entre els contractes temporals registrats el 2010 – gairebé el 50% dels quals tenen una durada inferior als tres mesos–, el 70,4% (188.365) són contractes a temps complet. (Vegeu el quadre II-35).

**QUADRE II-34. CONTRACTES REGISTRATS PER MODALITAT DE CONTRACTACIÓ:
ILLES BALEARS (2006-2010)**

	2006	2007	2008	2009	2010	Var. 10/09	Var. (%)
Contractes indefinits							
A temps complet							
Ordinaris	10.535	13.617	11.281	7.103	6.648	-455	-6,41
Conversió bonificat	18.164	2.578	260	201	170	-31	-15,42
Discapacitats (ordinaris i conversions)	288	311	208	179	170	-9	-5,03
Inicials bonificats	4.064	5.030	3.297	2.525	1.374	-1.151	-45,58
Conversió no bonificat	4.405	15.153	13.867	8.148	7.246	-902	-11,07
Subtotal a temps complet	37.456	36.689	28.913	18.156	15.608	-2.548	-14,03
A temps parcial							
Fix discontinu	12.818	13.354	14.406	12.689	11.882	-807	-6,36
Subtotal: contractes indefinits	58.649	59.445	51.855	37.918	34.591	-3.327	-8,77
Contractes de durada determinada							
A temps complet							
Obra i Servei	95.475	96.678	78.830	60.770	58.532	-2.238	-3,68
Eventual per circumstàncies de la producció	177.472	173.399	141.875	102.758	102.648	-110	-0,11
Interinitat	22.119	23.033	25.648	23.045	22.233	-812	-3,52
Discapacitats	322	337	263	204	168	-36	-17,65
Altres	1.554	402	512	561	364	-197	-35,12
Subtotal: a temps complet	296.942	293.849	247.128	187.338	183.945	-3.393	-1,81
A temps parcial							
Temps parcial	81.154	83.424	78.746	78.238	85.222	6.984	8,93
Jubilació parcial	297	404	591	658	530	-128	-19,45
Relleu	137	194	183	215	160	-55	-25,58
Subtotal: a temps parcial	81.588	84.022	79.520	79.111	85.912	6.801	8,60
Subtotal: de durada determinada	378.530	377.871	326.648	266.449	269.857	3.408	1,28
Contractes formatius							
Formació	1.786	1.493	1.049	748	749	1	0,13
Pràctiques a temps complet	702	599	418	279	283	4	1,43
Pràctiques a temps parcial	200	141	131	132	129	-3	-2,27
Subtotal contractes formatius	2.688	2.233	1.598	1.159	1.161	2	0,17
Total de contractació	439.867	440.643	381.473	306.965	306.920	-45	-0,01

Font: SOIB.

QUADRE II-35. CONTRACTACIÓ DE DURADA DETERMINADA REGISTRADA. ILLES BALEARS (2010)					
	≤ 3 mesos	3-12 mesos	> 12 mesos	Indeterminat	Total
Temps complet					
Obra i servei	14,5%	9,8%	0,9%	74,8%	100,0%
Eventual	71,6%	28,4%	0,0%	0,0%	100,0%
Interinitat	42,3%	5,7%	0,1%	51,9%	100,0%
Formació i pràctiques	0,1%	95,0%	4,9%	0,0%	100,0%
Altres	2,4%	36,5%	61,1%	0,0%	100,0%
Temps parcial	55,8%	19,7%	0,8%	23,7%	100,0%

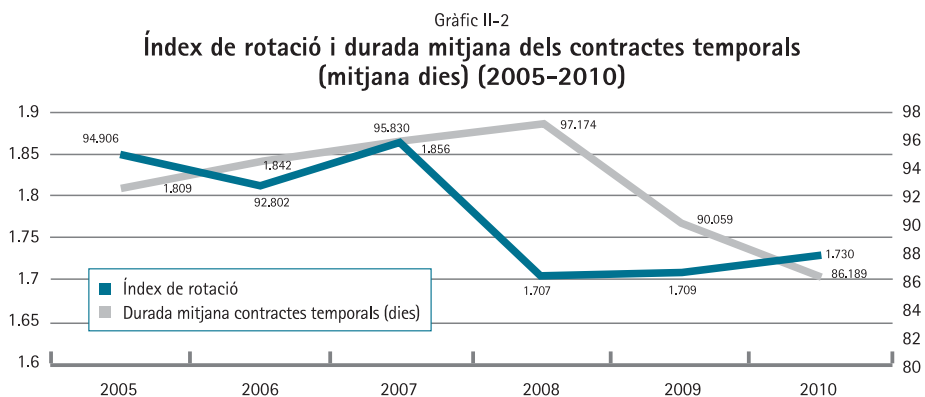
Font: SOIB.

Els contractes formatius registrats l'any 2010 –que no arriben al 0,4% del total de contractes, tot i les bonificacions a la contractació després de la Reforma Laboral de 2010–, es concreten en 1.161 contractes i han estat dos més que l'any anterior.

Dins el grup de contractes de durada determinada temporals s'ha de fer notar la importància, pel seu volum, dels contractes eventuais per circumstàncies de la producció, que són 102.648 (el 55,8%),

i dels d'obra i servei, que sumen 58.532 contractes (el 31,8%).

Enguany introduïm l'anàlisi de l'índex de rotació a les Illes Balears. Aquest índex és la relació entre el nombre de contractes temporals i el nombre de persones contractades amb contracte temporal. Al llarg dels darrers sis anys aquest índex s'ha anat reduint per la caiguda de la contractació temporal. Així, doncs, passam d'un índex de l'1,81 l'any 2005 a l'1,73 el 2010. (Vegeu el gràfic II-2).

Font: INE. Enquesta de Població Activa. (EPA)

Per la gran importància que té a les Illes Balears, convé que ens fixem en la contractació de treballadors fixos discontinus classificats segons la modalitat de contractació. Com podem veure, l'increment en la utilització d'aquesta contractació es produeix a partir del mes d'abril i s'allarga fins al final del mes de setembre. En aquest període de temps, i coincidint amb l'inici i el final de la temporada turística, és quan creix la contractació d'aquest tipus. El nombre de contractes fixos discontinus l'any 2010 s'ha reduït un 6,4% en relació a l'any 2009.

Si analitzam el nombre de contractes registrats per gènere l'any 2010, la distribució a les Balears ha estat la següent: pel que fa a les dones, un total de 145.735 (47,5% sobre el total de contractació) i pel que fa als homes, un total de 161.185 (un 52,5% sobre el total de contractes). Respecte de l'any anterior, tant la contractació femenina com la masculina s'ha mantingut en els mateixos nivells. Es pot dir que es manté constant els darrers dos anys.

Si ens fixam en les deu ocupacions que registren més contractació, podem afirmar que l'estructura ocupacional del mercat de treball de les Illes Balears és estable i no presenta canvis substancials respecte d'anys anteriors.

Per tant, es repeteix la concentració de contractes en unes poques ocupacions que es caracteritzen per ser de baixa qualificació i per estar englobades dins el sector serveis i de la construcció. (Vegeu el quadre II-14).

Les dones, un any més, han concentrat el 49,1% de la contractació registrada el 2010 en tres ocupacions: personal de neteja (22%), cambres (15%) i dependents de comerç (12,1%); per grups professionals, els treballadors no qualificats en el cas de les dones són el 20,1%, mentre que en el cas dels homes són el 9,5%.

Els homes, d'altra banda, han registrat la contractació més elevada en ocupacions relacionades amb hoteleria i construcció: cambrers i bàrmans (13%), picapedrers (10,6%) o peons de la construcció (6,7%).

L'any 2010 s'han registrat a les Illes Balears 94.463 contractes a estrangers (un descens de 6.345 contractes respecte a l'any passat, un 6,7% menys en termes relatius), la qual cosa representa el 30,8% del total de contractes registrats a les Balears. Amb referència als contractes a persones estrangeres, el 59,8% ha correspost a treballadors de fora de la UE, i la resta, el 40,2%, a treballadors europeus. (Vegeu el quadre II-36).

QUADRE II-36. NOMBRE DE CONTRACTES REGISTRATS A TREBALLADORS ESTRANGERS A LES BALEARS I A ESPANYA PER ZONES DE PROCEDÈNCIA (2010)

	Illes Balears		Espanya	
	Absoluts	%	Absoluts	%
Unió Europea	37.948	40,2	995.223	34,2
No UE	56.515	59,8	1.917.303	65,8
Total	94.463	100,0	2.912.526	100,0

Font: INEM - SOIB.

La disminució es produeix de manera més important entre el grup de treballadors de fora de la UE –amb el 8% menys–; d'altra banda, entre els treballadors de la UE aquesta disminució és inferior, amb el 3,6% menys.

4.

LES POLÍTIQUES D'OCUPACIÓ A LES ILLES BALEARS

Al llarg d'aquests tres anys de crisi econòmica s'han anat adoptant mesures específiques i reforçant els programes d'ocupació per fer front a la situació de deteriorament del mercat laboral¹⁵. Al llarg del 2010, s'han adoptat noves mesures dirigides, d'una banda, a garantir la protecció de les persones desocupades i, d'altra, en l'àmbit de les polítiques actives d'ocupació, a frenar la caiguda de l'ocupació i l'increment de la desocupació. Amb tot, no es disposa d'informació oficial avaluada, contrastada i consensuada per part dels agents socials per tal de poder fer una valoració d'aquestes polítiques d'ocupació al llarg de l'any 2010. Tot seguit feim un breu resum de les principals mesures adoptades.

La Comunitat Autònoma de les Illes Balears (CAIB) gestiona la major part de les polítiques actives d'ocupació transferides de l'Administració General de l'Estat i d'altres promogudes per iniciativa pròpia. A l'àmbit de la Comunitat, és el Servei d'Ocupació de les Illes Balears (SOIB) l'òrgan competent per a la seva gestió, si bé correspon a la Direcció General de

Treball la gestió de certes línies de suport a l'economia social i de foment de les relacions laborals. Dins d'aquests programes de promoció d'ocupació gestionats per la Comunitat es preveuen mesures i incentius que van dirigits a fomentar la generació d'ocupació, com són la creació d'empreses, l'ocupació per compte d'altri i l'ocupació autònoma mitjançant subvencions directes a la creació de llocs de treball i d'ajuts per al finançament d'inversions per a la posada en marxa de les activitats o de nous llocs de treball. Entre els beneficiaris d'aquests ajuts hi ha entitats locals, organismes públics, entitats no lucratives i empreses, com també diversos col·lectius de treballadors amb dificultats d'inserció en el mercat de treball: persones amb discapacitat, persones en situació de risc o exclusió social i, en la situació actual de crisi, aquells col·lectius que n'estan patint amb més duresa les conseqüències: joves i aturats de llarga durada. (Vegeu el quadre II-37).

4.1.

PROGRAMA DE FOMENT DE LA CONTRACTACIÓ ESTABLE

El programa de Foment de la Contractació Estable cerca fomentar la contractació indefinida de treballadors per compte d'altri. S'articula mitjançant un règim d'ajudes a empreses, empresaris individuals i entitats privades sense ànim de lucre.

El 2010 aquest programa ha concedit 369 subvencions, 87 menys que el 2009. La quantia total arriba als 1.0355.418,2 euros, dels quals 425.821,47 euros són sub-

¹⁵ Vegeu la Memòria del CES 2009, pàgines 399-403.

vencions per a contractació indefinida de treballadors discapacitats, 9.820,21 euros d'incentius per a la contractació indefinida en empreses d'I+O i la resta, 599.776,52 euros, són subvencions per a contractació indefinida. Respecte al 2009, només es produeix un increment en l'execució del pressupost en els incentius a la contractació indefinida i el major descens es produeix en les subvencions per a la contractació indefinida de persones amb discapacitat.

A més dels programes d'ajuda per al foment d'ocupació gestionats per la Comunitat, l'Administració General de l'Estat disposa del Programa d'Ocupació establert a la Llei 43/2006, per impulsar la

contractació indefinida, amb les modificacions en les lleis de pressuposts de 2008 i 2009, les novetats que es varen introduir per pal·liar els primers efectes de la crisi i aquest any amb la Llei 35/2010 de mesures urgents per a la reforma del mercat de treball. L'aplicació d'aquest programa l'any 2010 a les Illes Balears ascendeix a 8.365 contractes, gairebé igual que el 2009 i amb percentatges més alts que a escala estatal en els col·lectius de dones desocupades, majors de 45 anys i joves de 16 a 30 anys, però els tres col·lectius han registrat un menor nombre de contractes que el 2009, fet que qüestiona l'impacte de les mesures i la seva reforma. (Vegeu el quadre II-38).

QUADRE II-37. PROGRAMES DE PROMOCIÓ DE L'OCUPACIÓ. ILLES BALEARS 2010

	Pressupost executat	Variació 2010-2009 (milers euros)	Variació 2010-2009 (%)
Programa de Foment de l'Ocupació Estable			
Contractació indefinida	599.776,52	15.115,98	2,6
Contractació indefinida en empreses I+E	9.820,21	-4.604,09	-31,9
Contractació indefinida de persones amb discapacitat	425.821,47	-200.974,93	-32,1
Programes dirigits a emprenedors			
Treball autònom	1.510.152,00	22.000	1,5
Conveni Ministeri Igualtat	400.000,00	S/N	S/N
Programa de Foment de l'Economia Social	731.786,00	178.473	32,3
Programes de foment de l'ocupació pública			
Corporacions Locals	22.901.237,00	3.607.618	18,70
Organismes Autònoms	1.474.450,00	174.450	13,42
Programes de foment de desenvolupament local			
Agents de desenvolupament local	2.499.566,00	236.886	10,47
Programes d'integració laboral de persones amb discapacitat			
	836.151,50	220.462,92	35,81

Font: Observatori del Treball de les Illes Balears. Polítiques actives 2010. Conselleria de Turisme i Treball

QUADRE II-38. CONTRACTES INDEFINITS ACOLLITS A MESURES DE FOMENT DE LA CONTRACTACIÓ (2009-2010)

Col·lectiu bonificat	2009	2010
Desocupats amb càrregues familiars	338	153
Dones desocupades	2.129	1.351
Dones contractades en els 24 mesos següents al part	47	25
Desocupats inscrits 6 o més mesos	156	106
Desocupats majors de 45 anys	1.597	1.116
Desocupats majors de 45 anys i un any d'atur		72
Joves de 16 a 30 anys	1.656	1.031
Joves de 16 a 30 anys desocupats un any i sense titulació		17
Maternitat, adopció i acolliment		0
Persones amb discapacitat	399	391
Treballadors en risc d'exclusió social	6	5
Treballadors en empreses de inserció	0	1
Contractes de formació		0
Conversió a indefinit acollit a bonificació	229	109
Conversió a indefinit RDL 10/2010		94
Altres col·lectius	161	121
No bonificats	1.412	3.773
TOTAL	8.130	8.365
Col·lectiu de contractació		
Majors de 45 anys	1.820	1.453
Persones amb discapacitat	250	274
Joves de 16 a 30 anys	2.750	1.992
Dones desocupades < índex d'ocupació	89	
Dones desocup. A.3.L. 35/2010		59
Desocupats inscrits 6 o més mesos	239	163
Desocupats inscrits d'1 o més mesos		87
Desocupats amb contractes temporals en els dos últims anys		20
Desocup. contractes indefinits extingits en els 2 últims anys		35
Conversions indefinides	740	229
Conversions contractes temporals inicials D 18/06/2010		2.211
Conversions contracts inicials temporals D. 18/06/2010		310
No acollits A.D.A.P.	2.242	1.532
TOTAL	8.130	8.365

Font: SOIB.

4.2.

PROGRAMA DIRIGIT A EMPRENEDORS¹⁶

El programa dirigit a emprenedors té com a objectiu facilitar el desenvolupament de projectes empresarials de persones desocupades perquè s'estableixin com a treballadors per compte propi, amb suport especial a col·lectius amb dificultats d'accés al mercat de treball. Les mesures se centren fonamentalment en subvencions: en uns casos a fons perdut, i en altres dirigides a reduir els interessos dels préstecs.

Al llarg de 2010 s'han concedit subvencions a 419 persones, deu menys que el 2009, la majoria dones (74,5%). El conjunt del programa d'ajudes a l'ocupació autònoma ha assolit el 2010 1.510.152 euros, xifra que representa un increment de l'1,5% respecte a l'any anterior. Dins d'aquest programa, està previst el conveni de col·laboració entre el Ministeri d'Igualtat¹⁷ i el Govern de les Illes Balears per a la promoció i el foment de l'autoocupació de les dones, programa del qual s'han beneficiat al llarg de l'any 200 treballadores, el mateix nombre que el 2009, i s'ha executat un pressupost de 400.000 euros.

¹⁶ Resolució de la Consellera de Turisme i Treball, de 23 de juliol de 2010.

¹⁷ Resolució de la consellera de Turisme i Treball, de 14 de setembre de 2010.

4.3.

PROGRAMA DE FOMENT DE L'ECONOMIA SOCIAL¹⁸

El programa de Foment de l'Economia Social recull una sèrie d'ajudes que van dirigides a fomentar la creació i el manteniment de llocs de treball en cooperatives i societats laborals, com també millorar la competitivitat i incentivar la incorporació de socis treballadors, el finançament de les quotes de la Seguretat Social de les persones que hagin percebut la prestació per desocupació en la modalitat de pagament únic i donar suport a les inversions per a la creació i el manteniment d'aquest tipus d'empreses d'economia social.

Al llarg de 2010 s'han constituït 17 cooperatives i 16 societats laborals, i el pressupost executat incloent tant les de nova creació com les que ja estaven constituïdes ha estat de 731.786 euros, xifra que suposa un increment respecte al 2009 del 32,3%.

4.4.

PROGRAMA DE FOMENT DE L'OCUPACIÓ PÚBLICA

Amb el programa de Foment de l'Ocupació Pública es financen els costos salarials dels treballadors contractats per a l'execució d'obres o serveis d'interès general i social. Té una doble finalitat: d'una banda, la contractació de treballadors desocupats, especialment el col·lectiu format pels que havien acabat el dret a prestació a partir

¹⁸ Resolució de la consellera de Turisme i Treball, de 9 de juny de 2010.

de l'1 de gener de 2009, per exercir treballs que els facilitin pràctica i experiència professional i, de l'altra, la realització d'obres i serveis d'interès general i social.

Dins d'aquest apartat, convé destacar el programa de col·laboració amb les corporacions locals¹⁹, cofinançat pel Fons Social Europeu i el programa de col·laboració amb òrgans de l'Administració General de l'Estat²⁰ i els seus organismes autònoms amb seu a les Illes Balears, amb òrgans de l'Administració de la Comunitat Autònoma i els seus organismes autònoms, amb la Universitat i amb entitats i institucions sense finalitat lucrativa.

Aquest programa ha estat el més elevat en relació amb la seva quantia, s'ha executat un pressupost de 24.375.687 euros, un 18,4% més que el 2009 i s'han contractat 2.823 treballadors, 323 més que l'any anterior. En aquest capítol d'ajuts, hi estan inclosos tant els programes finançats amb fons procedents de l'Administració General de l'Estat com les mesures extraordinàries finançades amb fons propis de la CAIB; és a dir, els programes SOIB-corporacions locals i segona oportunitat de formació en alternança.

4.5.

PROGRAMES DE FOMENT DEL DESENVOLUPAMENT LOCAL

El 2010 s'han convocat ajudes per a les corporacions locals o entitats vinculades

¹⁹ Resolució del conseller de Treball i Formació, de 30 d'abril de 2010, i Resolució de la consellera de Turisme i Treball, de 16 d'agost de 2010.

²⁰ Resolució de la consellera de Turisme i Treball, de 9 de juny de 2010.

per a la contractació d'agents d'ocupació²¹ i desenvolupament local i que tenen com a objectiu col·laborar en la promoció i implantació de polítiques actives d'ocupació, foment de l'ocupació i orientació de projectes empresarials. Aquestes mesures estan previstes dins el Pla d'Ocupació de les Illes Balears (POIB) 2009-2011 per consolidar la xarxa d'agents d'ocupació i desenvolupament local. El 2010 s'han contractat 90 agents de desenvolupament local i l'import executat ha arribat als 2.499.566 euros, set treballadors més i un 10,5% més de pressupost que el 2009.

Dins d'aquest apartat, s'han de subratllar les subvencions per finançar la realització d'estudis de mercat²² i les campanyes de promoció d'ocupació local amb un crèdit assignat de 282.257 euros.

4.6.

PROGRAMES D'ORIENTACIÓ: XARXA D'ATENCIÓ DE COL·LECTIUS VULNERABLES PER PART DEL SOIB²³

Els programes d'orientació preveuen les subvencions a entitats sense ànim de lucre que acreditin experiència en la gestió de projectes i accions d'orientació o intervenció social, per fer serveis d'orientació i acompanyament a col·lectius vulnerables, persones amb discapacitat i dificultats especials d'inserció laboral. El crèdit assignat

²¹ Resolució de la consellera de Turisme i Treball de 15, de juliol de 2010.

²² Resolució del conseller de Treball i Formació, de 10 de maig de 2010.

²³ Resolució de la consellera de Turisme i Treball, de 18 d'octubre de 2010.

nat en aquesta convocatòria ha estat de 176.987,47 euros.

4.7.

PROGRAMES PER A LA INTEGRACIÓ LABORAL DE PERSONES AMB DISCAPACITAT

Programa d'enclavaments laborals²⁴ en empreses ordinàries amb l'objectiu de facilitar la integració laboral de persones amb discapacitat, que actua com a passarel·la amb vista a l'ocupació i impulsa la transició des de l'ocupació protegida dels centres d'ocupació especial a l'ocupació ordinària en empreses col·laboradores.

Ajuda a l'ocupació amb suport²⁵ (accions d'orientació i acompanyament individualitzat en el lloc de treball per a l'adaptació social i laboral de treballadors discapacitats). Es concedeixen subvencions a les empreses que contractin amb caràcter indefinit treballadors discapacitats o de durada determinada, sempre que, en aquest cas, la durada del contracte sigui de sis mesos com a mínim.

Ajuts a la integració en centres especials d'ocupació (CEO)²⁶. El seu objectiu és fomentar la integració laboral estable de persones amb discapacitat en els CEO per mitjà de subvencions per a la seva creació, ampliació o manteniment de plantilla. Es

preveuen ajudes tant per a l'adaptació dels llocs de treball com per al finançament parcial de costos salarials.

Ajuts destinats a les unitats de suport²⁷ formats per equips multiprofessionals que duen a terme la seva tasca dins els CEO per a l'atenció especialitzada dels treballadors.

Aquests projectes d'integració laboral de persones amb discapacitat han executat un pressupost de 836.151,50 euros, un 35,85% més que el 2009 i han beneficiat 57 treballadors, 12 més que l'any anterior.

5.

LA FORMACIÓ, L'ORIENTACIÓ PER A L'OCUPACIÓ I EL RECONeixEMENT DE L'EXPERIÈNCIA PROFESSIONAL

Aquest apartat, iniciat a la *Memòria del CES* de 2009, té com objectiu donar a conèixer les accions de formació, orientació per a l'ocupació i reconeixement de l'experiència professional corresponents a 2010.

En primer lloc, feim referència als centres integrats de formació professional a Balears²⁸.

²⁴ Resolució del conseller de Treball i Formació, de 21 d'abril de 2010.

²⁵ Resolució del conseller de Treball i Formació, de 21 d'abril de 2010.

²⁶ Resolució del conseller de Treball i Formació, de 23 de març de 2010.

²⁷ Resolució del conseller de Treball i Formació, de 23 de març de 2010.

²⁸ La regulació dels centres integrats de formació professional dins l'àmbit de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears i la creació dels tres primers centres integrats de les Illes és una fita fonamental per a l'impuls de la formació professional.

A continuació, ens centram en les accions de formació i orientació per a l'ocupació. Utilitzam com a font principal d'informació un informe que, per primera vegada, ha publicat l'Observatori del Treball de les Illes Balears sobre Polítiques Actives d'Ocupació (PAO)²⁹. Aquest informe, a més de presentar les informacions corresponents a polítiques actives impulsades des de la Conselleria de Turisme i Treball i el Servei d'Ocupació de les Illes Balears (SOIB) per a 2010, fa una comparativa amb els dos anys immediatament anteriors (2008 i 2009). També inclou dades relatives a l'avaluació d'impacte de les polítiques actives, més concretament de l'efecte sobre la inserció laboral d'una part dels cursos de formació professional dirigits a persones en atur. Com a font d'informació complementària, s'ha utilitzat l'informe de valoració de l'efecte sobre la inserció laboral dels cursos de formació professional dirigits a persones en atur³⁰.

En tercer lloc, feim referència al reconeixement de l'experiència professional. Usam com a principal font d'informació la web de l'Institut de les Qualificacions de les Illes Balears (IQPIB)³¹.

L'apartat conclou amb algunes reflexions i reptes de futur.

²⁹ Observatori del Treball de les Illes Balears 2011, *Polítiques d'ocupació. Any 2010*, Govern Balear. Conselleria de Turisme i Treball, Palma.

³⁰ Alegre, J: 2011, *Valoració de l'efecte sobre la inserció laboral dels cursos de formació professional dirigits a persones en atur*, Col. Estudis Laborals, 9, Govern Balear. Conselleria de Turisme i Treball. Observatori del Treball de les Illes Balears, Palma.

³¹ <http://iqpib.caib.es/user/info/index.html>

5.1.

ELS CENTRES INTEGRATS DE FORMACIÓ PROFESSIONAL A BALEARS

Els centres integrats de formació professional són instruments clau a escala territorial per al desenvolupament del sistema integrat de formació professional establert a la Llei orgànica 5/2002, de 19 de juny i que han estat regulats a escala estatal el 2005 i 2010.

El mes de juliol de 2010 es va aprovar la normativa³² que regula dins l'àmbit de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears els centres integrats de formació professional.

Aquesta regulació, com també la creació dels tres primers centres integrats el 2010, marca una fita molt important en el desenvolupament de la formació professional a les Illes Balears.

D'acord amb aquesta regulació autonòmica, aquests centres tenen les característiques següents (art. 2):

- Compleixen els requisits de les normatives que les regulen i "imparteixen totes les ofertes formatives referides al Catàleg nacional de qualificacions professionals que condueixen a l'obtenció de títols de formació professional i certificats de professionalitat".

³² Decret 96/2010, de 30 de juliol, pel qual es regulen els centres integrats de formació professional dins l'àmbit de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears (BOIB, 7-08-2010).

- "... han d'incloure, dins l'àmbit de les famílies professionals o àrees que tinguin autoritzades, els ensenyaments propis de la formació professional inicial, les accions formatives d'inserció i reinserció laboral i les de formació permanent dirigides a la població amb edat laboral".
- La seva oferta formativa ha de ser "modular, flexible i de qualitat, adaptada a les demandes de la població i a les necessitats generades pel sistema productiu" i ha d'incloure opcions presencials, a distància i mixtes.
- Han de tenir serveis d'informació i orientació professional.
- Han de potenciar la relació amb els sectors i establir-hi relacions de col·laboració.

Els centres creats el 2010 són els següents:

- Centre Integrat de Formació Professional Nauticopesquera (Palma). Família professional associada: activitats marítimopesqueres.
- Centre Integrat de Formació Professional Joan Taix (sa Pobla). Famílies professionals associades: administració i gestió, agrària, electricitat i electrònica, imatge personal.
- Centre Integrat de Son Llebre (Marratxí). Famílies professionals associades: sanitat i serveis socioculturals i a la comunitat.

5.2.

LES MESURES DE FORMACIÓ I ORIENTACIÓ PER A L'OCUPACIÓ: UNA VISIÓ GLOBAL

Les mesures de formació i orientació per a l'ocupació són el nucli central de les PAO. Aquesta centralitat es reflecteix en les activitats realitzades el 2010, en què el 96% del total de beneficiaris ho han estat de mesures d'orientació i formació.

Totes les mesures de formació i d'orientació s'adrecen de manera exclusiva o preferent a persones desocupades, excepte una de les de formació, que s'adreça preferentment a persones ocupades. L'any 2010 es caracteritza per un increment important de participants a totes dues categories.

Per tipus de població, en les mesures que s'adrecen de manera exclusiva o preferent a la població desocupada (serveis d'orientació i diverses mesures de formació adreçades de manera preferent o exclusiva a població desocupada), hi participen 41.083 persones, 26.867 en accions d'orientació i 14.216 en accions de formació. Quant al pressupost executat, el de formació ha estat de 36 milions d'euros. (Vegeu el quadre II-39).

Si comparem aquestes dades amb les dels anys anteriors, observem que el major increment s'ha donat a l'àmbit de l'orientació, on quasi s'ha duplicat la participació en relació amb l'any 2008. La participació en la formació s'ha incrementat en més de 2.100 persones en comparació amb 2008. Pel que fa als pressuposts, no es disposa del d'orientació, i el de formació

QUADRE II-39. TIPUS DE MESURA, POBLACIÓ, PARTICIPACIÓ I PRESSUPOST. ILLES BALEARS (2010)

	Participants				Pressupost executat			
	2008	2009	2010	2010	2008	2009	2009	2010
Exclusivament o preferentment en atur								
1. Orientació	13.970	22.726	26.867					
2. Formació	12.028	13.360	14.216		23.791.108,21	32.946.620,17	36.057.288,67	
Total (1+2)	25.998	36.086	41.083					
Preferentment ocupats								
3. Formació	7.775	11.655	18.874		8.825.992,00	8.454.675,80	8.750.946,37	
Total Formació (2+3)	19.803	25.015	33.090		32.617.100,21	41.401.295,97	44.808.235,04	
Total (1+2+3)	33.773	47.741	59.957					

Font: Observatori del Treball de les Illes Balears (2011). Polítiques d'ocupació. Any 2010. Palma: Govern Balear. Conselleria de Turisme i Treball. Elaboració pròpia.

QUADRE II-40. MESURES DE FORMACIÓ PER A PERSONES EN ATUR, PROGRAMES, PARTICIPACIÓ I PRESSUPOST. ILLES BALEARS (2010)

	Participants				Pressupost executat			
	2008	2009	2010	2010	2008	2009	2009	2010
Preferentment desocupats	4.106	4.195	5.047		9.560.114,00	9.689.515,00	10.998.782,50	
Convenis instrumentals	6.976	7.072	6.552		5.634.942,94	4.364.807,94	3.728.442,20	
Col·lectius vulnerables	632	864	985		2.500.000,00	2.345.000,00	2.339.979,97	
Compromís contractació	14	12	28		67.662,27	84.730,23	98.800,00	
Total	11.728	12.143	12.612	12.612	17.762.719,21	16.484.053,17	17.166.004,67	
Requalificació professional	0	929	896		0	10.484.017,00	13.338.877,00	
Formació en alternança	0	0	437					
ET, CO i TO	300	288	271		6.028.389,00	5.978.550,00	5.552.407,00	
Total	300	1.217	1.604	1.604	6.028.389,00	16.462.567,00	18.891.284,00	
TOTAL	12.028	13.360	14.216	14.216	23.791.108,21	32.946.620,17	36.057.288,67	

Font: Observatori del Treball de les Illes Balears (2011). Polítiques d'ocupació. Any 2010. Palma: Govern Balear. Conselleria de Turisme i Treball.

s'ha incrementat més de 12 milions d'euros, increment que es dona principalment per la posada en marxa, a partir de 2009, de noves mesures extraordinàries de creació directa d'ocupació, que inclouen formació, amb fons propis del Govern de les Illes Balears.

La participació en la formació adreçada preferentment a persones ocupades ha estat de 18.874 persones i el pressupost és de 8.750.946,37 euros. Les dades evolutives mostren un increment molt important de la participació, que és més del doble que la de 2008, i una disminució lleugera del pressupost també en comparació amb el 2008.

5.3.

LES MESURES DE FORMACIÓ ADREÇADES A LA POBLACIÓ EN ATUR

L'oferta de formació adreçada a la població desocupada s'estructura en set programes: preferentment a desocupats, convenis instrumentals, col·lectius vulnerables, compromís de contractació, requalificació professional, formació en alternança, escoles taller, cases d'oficis i tallers d'ocupació. Aquests es poden agrupar en funció del fet que la formació formi part de mesures directes de creació d'ocupació o no.

La major participació es dona en els programes de formació professional per a l'ocupació que no estan associats a mesures de creació directa d'ocupació. Es tracta de programes que des de fa anys formen part de l'oferta. Són els següents:

- Preferentment a desocupats: la denominació i característiques estan definides per la normativa estatal que regula la formació professional per a l'ocupació³³ i té com a requisit que com a mínim un 60% de les persones participants estiguin en situació d'atur.
- Convenis instrumentals: són convenis que se signen amb entitats diverses (agents socials, entitats locals...) per impartir accions formatives.
- Col·lectius vulnerables: la formació forma part dels processos individualitzats d'acompanyament a col·lectius que el Programa Nacional de Reformes d'Espanya i el Pla d'Ocupació de les Illes Balears defineixen com a tals. Es consideren prioritaris: persones amb discapacitat certificada, joves, dones i immigrants amb dificultats especials d'ocupació, persones amb discapacitat per malaltia mental, persones amb risc d'exclusió social i persones en processos de desinstitucionalització i/o tractament de desintoxicació.
- Compromís de contractació: són accions de formació impartides per empreses que es comprometen a contractar un mínim del 60% de les persones que hi participen.

S'han beneficiat d'aquests programes 12.612 persones, la major part en accions realitzades en el marc dels convenis instrumentals i del programa "preferentment desocupats". El 72% de participants en aquest programa i el 70% dels de conve-

³³ Reial Decret 395/2007, de 23 de març, pel qual es regula el subsistema de formació professional per a l'ocupació

nis instrumentals corresponen a Mallorca. A les Pitiüses, la major participació ha estat en el programa “preferentment desocupats”, amb un 17% del total de beneficiaris d’aquest programa davant el 12% que s’han beneficiat de convenis instrumentals. A Menorca, la major participació ha estat en convenis instrumentals (18% de totes les persones que participen en el programa) i la menor a “preferentment desocupats” (11%). (Vegeu el quadre II-40).

La participació en el programa “col·lectius vulnerables” ha estat de 985 persones, el 93% de les quals resideixen a Mallorca, el 3% a Menorca i el 4% a les Pitiüses.

En els cursos de “compromís de contractació”, hi han participat 28 persones.

En tots el casos, excepte en convenis instrumentals, hi ha hagut un increment de participants en comparació amb els anys anteriors.

El pressupost de 2010 ha estat de 17.166.004,67 euros. Més de la meitat ha estat per al programa “preferentment desocupats”, mentre que la resta de programes tenen pressuposts inferiors per un menor nombre de participants o a costos inferiors derivats probablement de les característiques pròpies de la formació impartida.

De fet, les dades de 2010 sobre les accions que es realitzen en el marc del programa “preferentment desocupats” reflecteixen un increment del nombre d’hores i també de les formacions que condueixen a certificats de professionalitat, que ja suposen més de la meitat: 52,8% del total enfront al 43% del total

que suposava el 2008. També s’ha evolucionat cap a una formació més lligada al desenvolupament econòmic en sectors emergents (nàutics, hoteleria i turisme, dependència, tecnologies de la informació i la comunicació –TIC-) considerats estratègics i en què, malgrat la crisi, es continuen creant llocs de feina. Així, el 60% dels cursos fets el 2009 i el 2010 s’inclouen en les famílies professionals d’hoteleria i turisme, informàtica i comunicacions, sanitat, seguretat i medi ambient, serveis socioculturals i a la comunitat, transport i manteniment de vehicles, mentre que el 2008 eren el 43%.

L’evolució pressupostària entre 2008 i 2010 ha estat positiva en “preferentment desocupats” i en “compromís de contractació” i ha disminuït en els altres dos programes. Globalment, hi ha hagut una disminució de poc més de 500.000 euros. Aquesta disminució ha estat “compensada” a través dels programes de formació associats a mesures directes de creació d’ocupació, en què el pressupost de 2010 ha estat de gairebé 19 milions d’euros, mentre que el 2008 va ser de poc més de 6 milions d’euros.

Els programes en què la formació està associada a mesures directes de creació d’ocupació són els següents:

- Escoles taller (ET), cases d’oficis (CO) i tallers d’ocupació (TO): són programes mixtos de formació i ocupació adreçats a persones en atur. Són gestionats pel govern autonòmic, però estan regulats per una normativa estatal. Les escoles taller i les cases d’oficis es creen l’any 1985 i s’adrecen a joves menors de 25

anys. Els tallers d'ocupació es creen el 1999 i s'adrecen a persones majors de 25 anys.

- Requalificació professional: s'inicia el 2009 com a part de les mesures extraordinàries per fer front a la crisi econòmica. Consisteix en la contractació de persones aturades de sectors en declivi per a projectes d'interès general, de manera que se'n possibilita la requalificació professional. Funciona mitjançant conveni entre el SOIB i els ajuntaments de les Illes.
- Formació en alternança: s'inicia el 2010 com a projecte pilot en el marc de les mesures extraordinàries per fer front a la crisi. Es realitza mitjançant conveni entre el SOIB i els ajuntaments de més 20.000 habitants i els consells. És un programa que inclou la contractació de joves amb nivell d'estudis baix per tal de possibilitar-los experiència laboral, aprenentatge a partir de la pràctica professional i ingressos econòmics. Aquesta contractació està associada amb itineraris individualitzats per tal de facilitar el retorn al sistema educatiu reglat.

La participació en aquests programes l'any 2010 ha estat de 1.604 persones. El major nombre ha participat en el programa "Requalificació Professional" (896), seguit pel de "Formació en Alternança" (437) i el d'"Escoles-Taller, Cases d'Oficis i Tallers d'Ocupació" (271). La comparació amb els anys anteriors reflecteix una disminució gradual quant a participació i pressupost d'aquest darrer programa i el creixement dels altres dos programes, que són de caràcter extraordinari per fer front a la crisi.

El perfil sociodemogràfic de la població que hi participa ens aporta dades de participació per edat, sexe i nacionalitat. (Vegeu el quadre II-41).

Per sexes, la participació es pot considerar equilibrada si la considerem globalment (50,3% dones i 49,7% homes) i també en la formació professional que no està associada a mesures de creació directa d'ocupació (52,7% dones i 47,3% homes). En la formació associada a mesures directes de creació d'ocupació, s'observa, en canvi, un predomini clar de la població masculina, ja que representa el 68,1% de participants mentre que les dones són el 31,9%.

Per grups d'edat, el 26,8% són menors de 25 anys, el 58,4% tenen entre 25 i 45 anys i el 14,8% tenen més de 45 anys.

Per nacionalitat, el 81,9% són de nacionalitat espanyola, el 3,2% de nacionalitat estrangera de la UE i el 15% estrangera de fora de la UE. Per tipus de programes, la població espanyola representa més del 80% en tots els programes, excepte en el de col·lectius vulnerables, en què representa el 62,9% del total de participants.

La població estrangera no comunitària participa en major grau en el programa de col·lectius vulnerables (30,9% del total de participants) i molt poc en la formació associada a mesures directes de creació d'ocupació (5% del total de participants).

La població estrangera de països de la UE participa principalment en la formació associada a mesures de creació directa d'ocupació (9,15% del total de participants) i col·lectius vulnerables (6,19% del total de participants).

QUADRE II-41. PERFIL SOCIODEMOGRÀFIC. ILLES BALEARS (2010)

	Sexe		Tram d'edat				Nacionalitat		
	Dona	Home	Total	Menors de 25 anys		Majors de 45 anys	Espanyola	Estrangera UE 27	Estr. no UE 27
				de 25 a 45 anys	de 45 anys				
Preferentment desocupats	2.842	2.205	5.047	1.238	3.041	768	4.204	136	707
Convenis instrumentals	3.348	3.204	6.552	1.493	4.161	898	5.426	123	1.003
Col·lectius vulnerables	440	545	985	517	356	112	620	61	304
Total	6.630	5.954	12.584	3.248	7.558	1.778	10.250	320	2.014
Requalificació i formació	461	872	1.333	488	564	281	1.144	122	67
Escoles taller, cases d'oficis i tallers d'ocupació	51	220	271	-	-	-	-	-	-
Total	512	1.092	1.604	488	564	281	1.144	122	67
TOTAL	7.142	7.046	14.188	3.736	8.122	2.059	11.394	442	2.081

Font: Observatori del Treball de les Illes Balears (2011). Polítiques d'ocupació. Any 2010. Palma, Govern Balear. Conselleria de Turisme i Treball. Elaboració pròpia.

Nota: no inclou les 28 persones del programa "Compromís contractació" per manca de dades.

5.4.

LA CERTIFICACIÓ I L'AVALUACIÓ DE L'IMPACTE DE LES ACCIONS DE FORMACIÓ PER A PERSONES EN ATUR

La formació professional per a l'ocupació està en un procés d'adaptació a la Llei de Qualificacions i Formació Professional de 2002 i a les normatives que la desenvolupen. Destaquen els canvis en els continguts i organització de la formació derivats de la implementació progressiva dels certificats de professionalitat, formacions certificades que estan associades a les qualificacions del Catàleg Nacional de Qualificacions Professionals (CNQP).

Com figura a la *Memòria* de 2009, el repertori de certificats de professionalitat associats a les qualificacions del CNQP s'inicia el 2008. El total de certificats aprovats i publicats actualment és de 99, dels quals 54 varen ser aprovats el 2008 i 45 el 2009. L'any 2010 no s'ha aprovat cap nou certificat³⁴.

Aquest fet implica que es manté la situació també assenyalada a la *Memòria* de 2009 en referència al fet que la major part de certificats corresponen al nivell 2 o 3 de professionalitat (81 sobre un total de 99, dels quals 51 són de nivell 2 i 30 de nivell 3) i que els de nivell 1 (els únics als quals es pot accedir sense el títol

de Graduat/da en Educació Secundària Obligatòria) són 18. Aquesta situació pot conduir a un altre desavantatge afegit en l'accés a la formació per a les persones amb nivell educatiu baix.

Per tant, la dinàmica d'elaboració dels certificats de professionalitat, juntament amb la importància creixent de la formació certificada, requereix línies d'actuació específiques que impulsin l'accés a la formació de les persones amb nivell educatiu baix, que són una part molt important de la població en atur.

En aquest context esdevenen prioritàries diverses qüestions: la regulació de les proves d'accés als certificats de professionalitat de nivell 2 i de nivell 3; l'articulació de les polítiques de formació professional per a l'ocupació amb les formacions que s'imparteixen en el marc de l'educació de persones adultes i de la formació professional del sistema educatiu; una planificació del període de transició cap a la formació certificada que tingui en compte les dificultats afegides que, per als grups amb nivells d'estudis inferiors, està suposant el calendari d'elaboració i publicació dels certificats de professionalitat; i un seguiment específic de la participació i els resultats en termes de formació i d'inserció laboral de les persones amb nivell d'estudis baix.

L'avaluació de l'impacte dels efectes de la formació per a persones en atur ens permet conèixer algunes dades fonamentals en relació amb les polítiques en aquest àmbit. Al llarg del 2010, s'ha fet una avaluació de l'efecte sobre la inserció laboral dels cursos de formació per

³⁴ D'acord amb les informacions que figuren a la pàgina d'informació oficial sobre el tema <<https://www.redtrabaja.es/es/redtrabaja/static/Redirect.do?page=cf0502>>

a l'ocupació de persones en atur iniciats l'any 2008. Per fer-ho, es compara la inserció laboral de les persones que varen participar en aquests cursos i la d'una mostra de persones desocupades, amb característiques sociodemogràfiques i laborals semblants que no hi varen participar. Els resultats duen a establir una relació clarament positiva entre la formació i la inserció laboral, i es considera que "l'efecte agregat de la formació sobre la probabilitat d'obtenir un contracte podria xifrar-se en un increment de 8,7 punts percentuals (la diferència entre 31,8% i 23,08%), quan l'aturat realitza algun dels cursos de formació" ³⁵. A aquesta dada global, s'hi ha d'afegir que un 29,9% de les persones formades varen obtenir un contracte indefinit, quan el percentatge per a la població que cerca feina és al voltant del 10%. L'estudi també conclou que l'impacte favorable de la formació es dona en totes les categories sociodemogràfiques, si bé les majors diferències es constaten en les dones, les persones amb nivells d'estudis més elevats i les que no tenen prestacions o subsidis d'atur. També es constata que l'efecte positiu es produeix més enllà del període immediatament posterior a la finalització, amb un increment de les diferències després de nou mesos, que arriben a ser de 17 punts percentuals.

³⁵ Alegre, J: 2011, *Valoració de l'efecte sobre la inserció laboral dels cursos de formació professional dirigits a persones en atur*, Col. Estudis Laborals, 9, Govern Balear. Conselleria de Turisme i Treball. Observatori del Treball de les Illes Balears, Palma. p. 70.

5.5.

LES MESURES DE FORMACIÓ ADREÇADES DE MANERA PREFERENT A LA POBLACIÓ OCUPADA

La denominació i les característiques del programa estan definides per la normativa estatal que regula la formació professional per a l'ocupació³⁶ i té com a requisit que almenys un 60% de les persones participants estiguin ocupades. Les accions formatives adreçades preferentment a treballadors ocupats són les que han tengut un major nombre de participants i les que han incrementat més la participació en relació amb el 2008: el 2010 se n'han beneficiat 18.874 persones mentre que el 2008 n'hi varen participar 7.775.

Per illes, el 78% de participants són de Mallorca i el 22% es distribueix a parts iguals entre Menorca i les Pitiüses, i es mantenen estables els percentatges de participació per illes.

Les 924 accions formatives que s'han duit a terme a la convocatòria de 2009-2010 es distribueixen entre les de formació intersectorial (43,6% del total), les que corresponen a plans sectorials (51,4%) i les que consisteixen en plans per a autònoms i economia social (5%).

La formació intersectorial se centra en la formació en competències transversals que són comunes a diversos sectors o bé en competències que són específiques d'un sector quan l'objectiu és la requalificació

³⁶ Reial Decret 395/2007, de 23 de març, pel qual es regula el subsistema de formació professional per a l'ocupació.

de treballadors provinents d'altres sectors de l'activitat econòmica.

La formació que es fa en els plans sectorials es concentra sobretot en les famílies professionals d'edificació i obra civil i hotelaria i turisme (amb el 25,8% i el 24,7% de participants sobre el total, respectivament) i en les de comerç i màrqueting (10,9%), serveis socioculturals i a la comunitat (10,5%), administració i gestió (8,2%) i transport i manteniment de vehicles (7,8%).

5.6.

L'ORIENTACIÓ PER A L'OCUPACIÓ

Tal com assenyalàvem abans, una visió global de les mesures adreçades a la població desocupada mostra clarament que aquesta orientació és l'eix central al voltant del qual i a partir del qual s'organitzen els altres programes. Aquest fet queda clarament reflectit en la participació de 2010 (26.867 persones), que gairebé duplica la de 2008 (13.970 persones).

L'anàlisi comparativa entre el nombre de participants en accions d'orientació i en accions de formació mostra com el 2010 el 65,4% del total de persones que han participat en accions adreçades de manera exclusiva o preferent a persones desocupades ho han fet en orientació i el 34,6% en formació. El 2008, la proporció era del 53,7% a orientació i del 46,3% a formació.

Aquesta centralitat i l'esforç per aconseguir-la queden reflectides a la *Memòria* ja

esmentada de polítiques actives d'ocupació 2010, en què es destaca:

- El paper de l'orientació, entesa "com un procés d'atenció a la persona demandant d'ocupació mitjançant un protocol d'actuació que consisteix bàsicament en: acollida o recepció, valoració quant a la detecció de les necessitats i perfil i qualificació professional" i que, en les situacions de major dificultat, "ofereix assessorament i acompanyament mitjançant itineraris personalitzats als demandants" (pàg. 6) com a via d'accés a la resta de polítiques actives d'ocupació.
- La taxa de cobertura³⁷ dels serveis d'orientació que, malgrat el nombre de persones aturades, ha passat del 28,4% el 2008 al 32,4% el 2010.
- La coherència entre el perfil de les persones participants i el de la població en atur quant a participació per illes (71,2% de Mallorca, 14,4% de Menorca i 14,4% de les Pitiüses); sexe (54,3% homes, que són els que han vist incrementar més l'atur respecte al 2008); nacionalitat (espanyola en el 69,8% amb un pes important dels estrangers no comunitaris, que suposen el 23%); i nivell d'estudis (26,7% estudis primaris, 51,8% primera etapa d'estudis secundaris, 14% segona etapa d'estudis secundaris i 7,4% estudis superiors).
- L'increment de la taxa d'inserció laboral de les persones que han participat en

³⁷ La taxa de cobertura és la proporció entre el nombre de persones ateses i el de persones demandants d'ocupació en situació d'atur.

alguna acció d'orientació en comparació amb les que no ho han fet. Per a les primeres és del 49,7% i per a les segones del 41%. Les diferències es donen en tots els grups i en major grau en el cas de les dones (49,3% enfront de 39,7%), els majors de 45 anys (35% enfront de 24,2%) i de les persones amb estudis corresponents a educació secundària de segona etapa (52,3% enfront de 42,5%).

5.7.

EL RECONeixEMENT DE L'EXPERIÈNCIA PROFESSIONAL

El reconeixement de l'experiència professional es fa en el marc de la Llei Orgànica 5/2002, de 19 de juny, de les qualificacions i la formació professional i d'acord amb el Reial Decret 12224/2009, de 17 de juliol, de reconeixement de les competències professionals adquirides per experiència laboral. S'hi determina el procediment per a l'avaluació i acreditació de les competències professionals adquirides mitjançant l'experiència laboral o per vies no formals de formació. D'acord amb aquest procediment, les comunitats autònomes han de fer la convocatòria i la gestió dels processos d'avaluació i acreditació de les competències professionals.

Al llarg del 2010, la Conselleria d'Educació i Cultura ha fet la convocatòria del procediment per acreditar les competències professionals adquirides per mitjà de vies no formals de formació en relació amb les qualificacions professionals de transport sanitari i d'atenció sanitària a múltiples

víctimes i catàstrofes³⁸. Amb aquest procediment, que es gestiona des de l'Institut de les Qualificacions de les Illes Balears (IQPIB), a més del reconeixement de les competències professionals també es possibiliten itineraris de formació conduents a l'obtenció del títol de formació professional que es consideri més adient.

5.8.

ALGUNES REFLEXIONS I REPTES DE FUTUR

La formació, l'orientació per a l'ocupació i el reconeixement de l'experiència professional són eixos centrals de les polítiques actives d'ocupació i de lluita contra la crisi.

El disseny i el desenvolupament d'aquestes polítiques ha de ser coherent amb l'evolució de la nostra activitat econòmica i les característiques sociodemogràfiques de la població de Balears i ha de promoure una societat més cohesionada i més desenvolupada a escala social i econòmica.

Entre els reptes més importants per aconseguir-ho hi ha:

- Culminar el procés d'integració de la formació professional del sistema educatiu i de la formació professional per a l'ocupació en un sistema integrat de formació, orientació i reconeixement de l'experiència professional que inclogui les polítiques i actuacions que es fan des del sistema educatiu i des dels serveis d'ocupació. Aquesta integració permetrà

³⁸ Resolució del conseller d'Educació i Cultura, de 6 d'octubre de 2010 (BOE de 6 d'octubre de 2010).

actuar de manera més estratègica i amb una major qualitat per respondre a les necessitats econòmiques, socials i personals en els diferents àmbits territorials.

L'impuls dels centres integrats de formació professional i les dotacions pertinents per tal que puguin desenvolupar plenament les seves funcions és un element clau d'aquesta integració.

- Continuar i aprofundir la política institucional d'avaluació de l'impacte de les polítiques actives d'ocupació iniciada amb la comentada avaluació de la inserció laboral de les persones en atur participants en accions de formació el 2008.
- Eliminar els obstacles a la participació en les accions d'orientació, formació i reconeixement de l'experiència professional de les persones amb nivell educatiu baix i donar un major impuls a les polítiques adreçades a col·lectius vulnerables.
- Impulsar polítiques específiques per a joves. Els principals indicadors en l'àmbit de l'educació, la formació i el treball evidencien clarament la necessitat d'ampliar i millorar les polítiques adreçades a la població jove i, molt especialment, les que s'adrecen a joves amb nivell d'estudis baix.

6.

LES RELACIONS LABORALS A LES ILLES BALEARS

En aquest apartat analitzam l'impacte de la crisi en el mercat de treball, la

negociació col·lectiva i la conflictivitat judicial i extrajudicial.

6.1.

LA NEGOCIACIÓ COL·LECTIVA

La descripció de l'estat de la negociació col·lectiva a la Comunitat Autònoma de les Illes Balears el 2010 s'efectuarà per mitjà de dues actuacions. En primer lloc, mitjançant una anàlisi comparada en relació amb la negociació col·lectiva desenvolupada a la resta de comunitats autònomes. En segon lloc, relacionant l'estat de diverses matèries, el tractament adequat de les quals per a la negociació col·lectiva beneficiaria en gran mesura la possibilitat d'intercanviar raonablement flexibilitat en la gestió de la força de treball a favor de l'empresa per seguretat en l'ocupació del treballador, que és la recepta que proposen tant la Unió Europea com els nostres agents socials més representatius en el panorama estatal per adequar les respostes que ofereix el Dret del Treball a tots els imperatius que actualment planteja l'intercanvi de treball subordinat per salari a les societats d'economia avançada.

Les directrius comunitàries sobre polítiques de cohesió (2007-2013) destaquen que l'impuls cap a la plena ocupació i l'augment de la productivitat depenen d'una varietat d'accions vinculades al desenvolupament del capital humà. En nom d'aquest desenvolupament, la Unió prioritza diversos objectius, entre els quals hi ha l'adaptabilitat de treballadors i empreses i la flexibilitat laboral. La Unió demana a Espanya, com a altres estats,

“que tingui en compte la funció dels interlocutors socials [per] promoure la flexibilitat combinada amb la seguretat en l’ocupació i reduir la segmentació del mercat de treball”. Similarment, vegeu la Decisió 2008/618/CE del Consell, de 15 de juliol de 2008, relativa a les orientacions per a les polítiques d’ocupació dels estats membres (2008-2010)³⁹.

L’Acord (BOE, de 22 de febrer de 2010) insta la negociació col·lectiva a desenvolupar entre 2010-2012 mesures que “afectin la política salarial, la reinversió productiva, el manteniment i la recuperació de l’ocupació i la temporalitat injustificada”, i a “articular instruments que permetin un adequat equilibri entre flexibilitat per a les empreses i seguretat per als treballadors”. Aquest programa es plasma en mesures que afecten tots els àmbits de la relació de treball: a) ocupació i contractació; b) descentralització productiva; c) formació i classificació professional; d) flexibilitat interna, especialment sistema de classificació professional, mobilitat funcional, modificacions en l’organització del treball, gestió del temps de treball i sistemes flexibles de jornada, formació contínua o tele treball. En relació amb la qüestió salarial, l’ANENC 2010 recomana als convenis col·lectius *“tenir en compte per a la determinació dels increments salarials les següents referències: per a l’any 2010, fins al 1%; per a 2011, entre l’ 1% i el 2%; i per a 2012, entre l’ 1,5% i el 2,5%”.*

L’any 2010 s’aprova la Llei 35/2010, de

17 de setembre, de mesures urgents per a la reforma del mercat de treball, que tenia prevista l’entrada en vigor l’endemà de la publicació. Aquesta llei engloba una sèrie de mesures que pretenen ser una resposta a la situació d’insostenibilitat econòmica i social que hi ha a escala global a causa de la crisi financera. Les mesures i modificacions previstes integren l’anomenada Estratègia d’economia sostenible, que pretén accelerar canvis del model productiu. En definitiva, es tracta de reformes que tenen com a objectiu declarat, segons l’exposició de motius, reforçar l’economia, millorar-ne la competitivitat i generar més ocupació. L’Estratègia d’economia sostenible incloïa el compromís de fer una reforma del mercat de treball, materialitzada per mitjà del Reial Decret Llei 10/2010, de 16 de juny, que ha estat substituït per la referida Llei 35/2010, de 17 de setembre, de mesures urgents per a la reforma del mercat de treball. L’aprovació del reial decret i de la reforma laboral es va realitzar una vegada finalitzat un llarg procés de diàleg social i sense el consens dels interlocutors socials. Des dels sindicats majoritaris, CCOO i UGT, les mesures adoptades per la reforma laboral són considerades lesives per als drets dels treballadors, raó per la qual les centrals sindicals convoquen una vaga general el 29 de setembre de 2010. Així mateix, el mes de desembre es registre al Congrés dels Diputats la iniciativa legislativa popular per a l’ocupació estable i amb drets.

Com assenyala el CES del Regne d’Espanya a la *Memòria 2010*, la reforma ha afectat entre d’altres aspectes la contractació la-

³⁹ A Espanya, la negociació col·lectiva està marcada per l’impacte de la crisi al mercat laboral, i el febrer de 2010 les organitzacions sindicals i empresarials més representatives firmen l’Acord nacional d’ocupació i negociació col·lectiva 2010-2012.

boral, temporal i indefinida, els contractes formatius, l'extinció del contracte de treball per causes objectives, el pagament de quantitats per indemnització a càrrec del Fons de Garantia Salarial (FOGASA), la mobilitat geogràfica, la modificació de les condicions de caràcter substancial, la inaplicació del règim salarial establert en els convenis col·lectius d'àmbit superior a l'empresa (desvinculació salarial), la suspensió del contracte i la reducció de jornada com a alternatives als acomiadaments, la intermediació en el mercat laboral, com també el sistema de les bonificacions a la contractació indefinida. Com a resultat, es *modifiquen* en major o menor mesura l'Estatut dels Treballadors, la Llei General de la Seguretat Social, la Llei d'empreses de treball temporal, la Llei sobre infraccions i sancions en l'ordre social i la Llei de procediment laboral⁴⁰.

A finals de l'any 2010 quedava pendent encara la reforma de la negociació col·lectiva, que el 2011 també s'ha aprovat sense consens per part dels agents socials.

6.1.1. ORDENAMENTS COMUNITARI I ESTATAL COM A MARCS PER AL DESENVOLUPAMENT DE LA NEGOCIACIÓ COL·LECTIVA A LA CAIB

La funció de regulació de condicions de treball que duen a terme els convenis col·lectius a la CAIB, com a tot el territori

nacional, discorre en un marc normatiu ordenat essencialment per la Unió Europea i pel legislador estatal⁴¹.

A l'ordenament comunitari, la normativa que d'una manera o d'una altra incideix i promou el dret a la negociació col·lectiva dels estats membres és diversa i amb diferent grau d'eficàcia. La normativa "estrella" a l'àmbit de la política social és la directiva. Havent-hi una proscripció d'adoptar directives en matèria de sindicació, les que tenen un paper més incisiu a l'hora de delimitar el radi d'acció de la negociació en els ordenaments interns versen sobre condicions de treball. Paradigmàtica és la Directiva 2003/88/CE, del Parlament Europeu i del Consell, relativa a determinats aspectes de l'ordenació del temps de treball. Aquesta directiva és una de les que posen en relleu amb més claredat la capacitat intrínseca dels convenis col·lectius per regular aspectes essencials de les condicions de treball. Juntament amb aquesta directiva, altres en matèria de política social també contenen al·lusions importants a la funció reguladora de la negociació. Així, per exemple, en matèria d'igualtat entre sexes, la Directiva 2006/54/CE, del Parlament Europeu i del Consell, vol que els estats animin els agents socials per fomentar normatives laborals flexibles amb

⁴⁰ Per tenir una exposició més detallada del contingut de la reforma, es pot consultar l'apartat 2.2 del capítol II de la Memòria 2010 del CES del Reino de España, http://www.ces.es/servlet/noxml?id=CesColContenidoM01309353752075~S2254557~NM2010_capitulo2.pdf&mime=application/pdf.

⁴¹ A l'àmbit comunitari, les competències normatives són compartides entre el legislador comunitari i el nacional en matèria de política social i de política d'ocupació. I en el nostre ordenament, la matèria laboral és competència exclusiva del legislador estatal, i queda reservada a les comunitats autònomes la possibilitat d'executar allò disposat en aquella legislació així com dur a terme intervencions més o menys profundes en el terreny de la política d'ocupació, sempre amb el límit de la impossibilitat de regular el contingut de la relació laboral i, entre altres aspectes, el règim d'exercici del dret a la negociació col·lectiva.

l'objectiu de facilitar la conciliació de la vida laboral i familiar i per celebrar, en el nivell adequat, convenis amb normes antidiscriminatòries que entrin en el marc de la negociació col·lectiva. Previsions similars es contenen en el camp de la lluita antidiscriminació⁴², durada del contracte de treball⁴³, temps de treball en activitats especials o sectors determinats⁴⁴, comitè d'empresa europeu⁴⁵ o drets d'informació i consulta en empreses i grups d'empreses de dimensió comunitària⁴⁶.

A més de la política social, la política d'ocupació és un altre àmbit material d'exercici de les competències comunitàries amb rellevància des del punt de vista de la dinàmica dels convenis col·lectius. En aquest cas, però, la Unió Europea aposta per una normativa més admonitòria que vinculant. Així, les directrius comunitàries sobre polítiques de cohesió dels estats membres (2007-2013) destaquen que l'impuls cap a la plena ocupació i l'augment de la pro-

ductivitat del factor treball depenen d'una varietat d'accions vinculades al desenvolupament del capital humà. En nom d'aquest desenvolupament, la Unió prioritza diversos objectius, entre els quals hi ha l'adaptabilitat de treballadors i empreses i la flexibilitat laboral. En relació amb aquest aspecte, la Comunitat Europea demana a Espanya, com a altres estats, que tenguin "en compte la funció dels interlocutors socials [per] promoure la flexibilitat combinada amb la seguretat en l'ocupació i reduir la segmentació del mercat de treball". En la mateixa línia, la Decisió del Consell 2010-707, relativa a les orientacions per a les polítiques d'ocupació dels estats membres, prorrogada per a 2011 per Decisió 2011-308, comina els estats a integrar en les polítiques de mercat laboral els principis de flexibilitat i seguretat laboral (flexiseguretat) i a prestar atenció especial, juntament amb els negociadors dels convenis col·lectius, a l'anomenada flexiseguretat interna en el lloc de treball.

⁴² Directiva 2000/78/CE del Consell, de 27 de novembre de 2000, relativa a l'establiment d'un marc general per a la igualtat de tracte al treball i l'ocupació.

⁴³ Directiva 91/533/CEE del Consell, de 14 de octubre de 1991, relativa a l'obligació de l'empresari d'informar el treballador sobre les condicions aplicables al contracte de treball o a la relació laboral.

⁴⁴ Directiva 1999/63/CE del Consell, de 21 de juny de 1999, relativa a l'Acord sobre l'ordenació del temps de treball de la gent de mar subscrit per l'Associació d'Armadors de la Comunitat Europea (ECSA) i la Federació de Sindicats del Transport de la Unió Europea (FST); Directiva 1999/95/CE del Parlament Europeu i del Consell, de 13 de desembre de 1999, sobre l'acompliment de les disposicions relatives al temps de treball de la gent de mar a bord de bucs que facin escala en ports de la Comunitat; Directiva 2000/79/CE del Consell, de 27 de novembre de 2000, relativa a l'aplicació de l'Acord europeu sobre l'ordenació del temps de treball del personal de vol a l'aviació civil acordat per la Association of European Airlines (AEA), la European Transport Workers' Federation (ETF), la European Cockpit Association (ECA), la European Regions Airline Association (ERA) i la International Air Carrier Association (IACA); Directiva 2002/15/CE del Parlament Europeu i del Consell, d'11 de març de 2002, relativa a l'ordenació del temps de treball de les persones que realitzen activitats mòbils de transport per carretera.

⁴⁵ Directiva 2009/38/CE, del Parlament Europeu i del Consell, de 6 de maig de 2009, sobre la constitució d'un comitè d'empresa europeu o d'un procediment d'informació i consulta als treballadors a les empreses i grups d'empreses de dimensió comunitària.

⁴⁶ Directiva 2002/14/CE del Parlament Europeu i del Consell, d'11 de març de 2002, per la qual s'estableix un marc general relatiu a la informació i a la consulta dels treballadors a la Comunitat Europea - Declaració conjunta del Parlament Europeu, el Consell i la Comissió relativa a la representació dels treballadors.

Pel que fa al nostre ordenament, el text que serveix de marc a l'exercici del dret a negociar col·lectivament les condicions de treball és el RD-Legislatiu 1/1995, pel qual s'aprova el text refós de la Llei de l'Estatut dels Treballadors (ET). Dels tres títols que estructuren aquesta norma, el primer es dedica a la relació individual de treball i l'últim al règim jurídic en qüestió del dret a la negociació col·lectiva. Sense perjudici que a dia d'avui hi ha arguments per afirmar que el règim jurídic d'aquest dret (és a dir, el Títol III ET) ha de ser adequat a la realitat social, en els termes que en el pròxim apartat hi haurà ocasió de posar de manifest, en aquest moment interessa manifestar que la flexibilitat interna suggerida des de diverses instàncies només pot materialitzar-se a la pràctica de les relacions laborals de la CAIB dotant els convenis col·lectius de la possibilitat d'ocupar-se detalladament del règim jurídic de les condicions de treball, així com de la pròpia organització del treball a l'empresa. Aquesta necessitat és ben present al Títol primer ET, que inclou les obertures oportunes d'espais normatius a la funció reguladora dels convenis col·lectius (especialment en els terrenys de la classificació professional; contractació de durada determinada, a temps parcial i fix discontinu; drets de promoció i formació en el treball, un temps de treball i prestació salarial...) i també les consegüents crides als seus negociadors perquè es preocupin pel tractament de totes aquestes matèries en els convenis col·lectius.

La reforma laboral clau o determinant en el sentit indicat de retrocés de la norma estatal en benefici del conveni col·lectiu va ser la duita a terme l'any 1994 per la Llei 11/1994, de mesures urgents de reforma

del Mercat de treball. Altres reformes posteriors han mantingut el model iniciat el 1994, però sense anar més enllà, potser incorporant tímides mesures que aprofundeixen en aquest camí de cessió d'espais de regulació als convenis col·lectius. Així, l'última reforma laboral introduïda per la Llei 35/2010, de mesures urgents per a la reforma del mercat de treball, conté també elements dirigits a potenciar la funció reguladora del conveni col·lectiu, en la pretensió d'erigir-lo en una autèntica font d'organització del treball. Això succeeix especialment en diversos apartats de la norma laboral que regula la facultat de l'empresari de fer modificacions importants en les condicions de feina del treballador. Amb el nou article 41 ET a la mà, en efecte, el procediment legal que l'empresari ha d'observar per efectuar aquest tipus de modificacions quan aquestes siguin de naturalesa col·lectiva resulta efectiu. Però només -i aquí la novetat- si el conveni aplicable no regula un altre procediment diferent. Igualment, la possibilitat de modificar un conveni col·lectiu durant la seva vigència que preveu aquest precepte des de l'any 1994 ha resultat facilitada per la Llei 35/2010, que ha previst que aquesta possibilitat també abasti els convenis col·lectius d'àmbit empresarial, no només els sectorials, i, a més, ha ampliat el nombre de les matèries modificables.

6.1.2. DESCRIPCIÓ DE L'ESTAT DE LA NEGOCIACIÓ COL·LECTIVA A LA CAIB

La descripció de l'estat de la negociació a la CAIB el 2010 s'efectuarà de dues maneres. En primer lloc, comparant el desenvolupament de la nostra negociació col·

lectiva amb la de la resta de comunitats autònomes. En segon lloc, confrontant els continguts de l'Acord Social i Econòmic-2011 referents a aquesta institució laboral amb el que han anat fent els nostres convenis col·lectius, sectorials i d'empresa, al llarg del 2010. Com és sabut, les organitzacions CEOE, CEPYME, CCOO i UGT signaran el febrer de 2011 l'anomenat Acord Social i Econòmic per al Creixement, l'Ocupació i la Garantia de les Pensions (ASE). L'ASE assenyala expressament que l'economia espanyola ha de tenir un marc de relacions laborals que permeti afrontar les necessitats en condicions millors, combinant la flexibilitat amb la seguretat. Amb aquest referent, incideix en el fet que el nostre mercat de treball ha d'afavorir la creació d'ocupació i la capacitat d'adaptació laboral, terreny en què la negociació ha d'exercir un paper essencial perquè "des d'una representació i participació real d'empresaris i treballadors, es produeixi una millora en l'organització del treball i un major protagonisme del concepte de productivitat en tots els aspectes".

6.1.2.1. Anàlisi comparada de la negociació col·lectiva de la CAIB en relació amb la resta d'Espanya

L'anàlisi comparada de la negociació col·lectiva a les Illes Balears es fa tenint en compte les dades de registre de convenis que centralitza estadísticament el Ministeri de Treball i Afers Socials. [\(Vegeu els quadres AII-9, AII-10 i AII-11\).](#)

D'acord amb aquesta informació, a Balears s'han registrat fins al mes de maig de 2010, 56 convenis col·lectius, D'aquests convenis, 43 són d'empresa i 13 d'altres àmbits.

Això suposa 18 convenis col·lectius registrats més que el 2009, 16 d'àmbit empresarial i dos més d'àmbit sectorial. El 2010, a la CAIB hi ha hagut 91 convenis col·lectius propis, sense incloure en aquest còmput revisions salarials, acords interpretatius de les comissions paritàries, acords d'adaptació i altres pactes o acords similars. 69 són convenis d'empresa i 22, d'àmbit sectorial. Però la cobertura real de la negociació col·lectiva a la CAIB és superior a la que reflecteixen aquests convenis, ja que gran nombre d'empreses estan cobertes pel corresponent conveni nacional. Això succeeix, especialment, amb els sectors d'agències de viatge, asseguradores i mútues d'accidents de treball, banca privada, gasolineres, caixes d'estalvi i cooperatives. A aquests convenis, s'hi ha de sumar els d'àmbit empresarial nacional amb presència a la nostra comunitat; per exemple, de companyes aèries amb conveni propi, navilieres, societats subministradores d'energia o empreses de telecomunicacions.

Les dades tenen, en tot cas, un caràcter provisional perquè des de l'octubre de 2010 està en vigor l'aplicació informàtica de registre de convenis i acords REGCON del Ministeri de Treball. La complexitat tècnica de l'aplicació juntament amb el fet que no es permeti el registre en paper com a procediment alternatiu a l'informàtic està provocant un alentiment en el registre dels convenis i en altres tràmits relacionats amb les estadístiques, com ara la formalització de la denúncia de convenis que han de ser renovats. A més, s'ha d'advertir l'existència de convenis pendents de renovació amb retards motivats per diverses causes (expedients de regulació d'ocupació o impagaments salarials) o sense aplicació

per tancament d'empresa, situació que el registre no contempla.

6.1.2.2. Les pautes de l'ASE-2011 a la negociació col·lectiva de la CAIB

De les tres parts que comprèn l'ASE, la tercera inclou l'Acord bipartit sobre "*criteris bàsics per a la reforma de la negociació*", és a dir, reforma del Títol III ET. Aquest text assenyalava que l'objectiu dels seus negociadors és reforçar l'autonomia dels representants dels treballadors i dels empresaris a l'hora de definir les condicions de treball per tal de potenciar i millorar l'activitat econòmica de les empreses, les pròpies condicions de treball i també l'ocupació. Aquest objectiu imposa solucionar diferents problemes que afecten l'exercici del dret a la negociació col·lectiva, entre els quals l'Acord bipartit n'identifica diversos. Són, en general, problemes referents a la legitimació per negociar, a l'estructura i vertebració entre unitats de negociació, a la gestió i/o administració del conveni col·lectiu, a la flexibilitat interna i la innovació i adaptació de continguts dels convenis col·lectius i a la seva adequació davant les dificultats.

L'ASE es basa en el fet que la flexibilitat interna és la clau per adequar les regles d'organització i execució del treball a la nova realitat resultant del conjunt de canvis produïts tant en els diferents sectors d'activitat com en l'empresa. D'alguna manera, aquesta adequació ha de fer possible a la pràctica de les organitzacions productives la creació de climes més propicis a noves contractacions que a extincions contractuals per causes relatives a l'empresa. L'Acord bipartit preveu sobre aquest parti-

cular que l'eficàcia d'aquestes regles passa per garantir que es produeixi una major participació dels representants dels treballadors en la seva elaboració. D'aquesta manera, sobre el tractament que fan els convenis col·lectius de les Illes Balears de la qüestió de la flexibilitat interna en particular i de l'anomenada flexiseguretat més en general va versar el capítol dedicat a la negociació col·lectiva de la *Memòria del CES-2009*, quan es varen analitzar les tendències convencionals en matèria de temps de treball i salari i en matèria formativa i relativa a la conciliació de la vida familiar i laboral, entre d'altres aspectes d'interès. La lectura d'aquesta memòria, a la qual es remet des d'aquestes pàgines, resulta molt recomanable perquè les conclusions que hi ha reflectides pel que fa a flexiseguretat i flexibilitat interna en l'entorn de treball en els convenis col·lectius de la CAIB continuen tenint màxima actualitat i, a més, totes elles es confirmen en els convenis posteriors a aquesta memòria publicats a la CAIB.

Es diu que la reforma de la negociació suggerida tant a l'ASE com a l'Acord bipartit que s'hi incorpora cerca bàsicament posar a disposició de les empreses mecanismes que facin possible acoblar el règim jurídic de les condicions de treball vigent en un moment determinat als requeriments de les oscil·lacions de la demanda productiva provocades pels canvis continus que imposen i pateixen els mercats. Aquest acoblament condiona la possibilitat de mantenir i incrementar l'eficàcia de l'organització productiva, la seva productivitat i, per tant, la seva competitivitat. Pel que fa a aquests mecanismes, hi ha determinats factors, expressament o implícitament

assenyalats a l'Acord bipartit, l'adequada regulació per a la negociació ha de contribuir a materialitzar aquesta flexibilitat. Aquest és el cas, i la següent relació marca la pauta de l'anàlisi dels convenis de la CAIB que ara s'escomet, de la regulació dels efectes que provoca l'arribada del terme final del conveni col·lectiu (**A**), de les regles per administrar la vigència del conveni i de les conseqüents facultats de la comissió paritària (**B**), o de la dinàmica de la solució extrajudicial dels conflictes laborals (**C**).

A.- Pel que fa als efectes de l'arribada del terme final del conveni col·lectiu, l'Acord bipartit preveu en termes genèrics la necessitat de dinamitzar la negociació tant pel que fa als processos negociadors com a nous continguts eventuais, renovació de matèries i, si s'escau, suprimint aquells continguts que no hagin de tenir continuïtat. D'acord amb l'article 86 ET, la negociació pot ocupar-se amb naturalitat de tots aquests extrems, ja que la pròrroga automàtica del conveni en absència de denúncia d'aquest només es produeix si en el conveni denunciat no s'ha previst una altra cosa, d'una part, mentre que, d'altra banda, l'anomenada ultraactivitat del conveni, o vigència del seu contingut normatiu una vegada denunciat i fins que no se n'aconsegueixi un de nou, també es produeix si en el mateix conveni denunciat no s'ha previst una altra cosa. Del que es tracta, en resum, és que els convenis col·lectius regulin de manera total extrems com els efectes de la denúncia del conveni, per exemple fixant un termini màxim de durada de la ultraactivitat i què en absència d'acord, es reguli la necessitat d'acudir a procediments no judicials de solució de

conflictes laborals com la mediació/conciliació o l'arbitratge.

L'anàlisi dels convenis col·lectius de la CAIB posa de manifest que pràcticament tots, tant sectorials com d'àmbit empresarial, deixen d'explorar aquest terreny i es limiten a confirmar la regulació legal en tots els aspectes; hi ha, lògicament, matisos diferencials com ara els referents al termini per efectuar la denúncia (entre dos i quatre mesos abans de l'arribada del terme final, es preveu en ocasions la denúncia automàtica d'aquest i la conseqüent necessitat d'iniciar les negociacions arribada una data determinada) o per constituir la comissió negociadora (entre 15 dies i un mes). És pràctica usual, que tampoc no altera el sentit de la regulació legal, parcel·lar o fraccionar la vigència del conveni quan preveu la possibilitat que hi hagi matèries amb vigència particular, per exemple anual. Pel que fa als efectes de l'arribada del terme final del conveni sense haver estat denunciat, el normal és que els convenis de la CAIB es prorroguin automàticament (efecte legal) per períodes anuals o per períodes iguals a la vigència inicial del mateix conveni. Amb caràcter particular, aquesta pròrroga automàtica no sol afectar el règim dels increments salarials anuals, amb regles específiques per a cada any de vigència del conveni. La denúncia del conveni, d'altra banda, comporta en la gran majoria de casos, a escala sectorial i d'empresa, l'efecte legal de mantenir en vigor el contingut normatiu del conveni indefinidament, fins que no se n'aconsegueixi un de nou.

Són, com es diu, molt pocs els convenis de la CAIB que alteren el sentit de la re-

gulació legal. Quan es produeix, aquesta alteració consisteix a preveure que la denúncia del conveni no s'acompanya de la ultraactivitat del seu contingut normatiu, o que aquesta ultraactivitat es predica de tot el contingut normatiu excepte de les clàusules sobre efectes econòmics; en aquest cas caldrà estar a l'aplicació retroactiva del conveni posterior, o que el conveni decau arribat el seu terme final davant l'absència de denúncia, sense prorrogar, o, en fi, que aquest decaïment es produirà només si així ho decideix la comissió paritària del mateix conveni.

B.- L'administració del conveni col·lectiu és un altre dels punts als quals cal prestar atenció, ja que una negociació col·lectiva dinàmica constitueix el millor antídoto davant necessitats eventuais sobrevingudes de l'organització del treball, sorgides durant el termini de vigència del conveni col·lectiu. En aquest sentit, mentre que l'article 85.3.e) ET imposa com a contingut mínim de tot conveni la designació d'una comissió paritària encarregada d'entendre de totes aquelles qüestions que li siguin atribuïdes pels seus negociadors, els negociadors de l'Acord bipartit aposten expressament per introduir vies per a una gestió millor i administració permanent del conveni durant el seu àmbit temporal i, especialment, per a una potenciació dels instruments de consulta, interpretació i solució de discrepàncies. El que aquest acord reclama entre línies, en definitiva, és que les comissions paritàries dels convenis col·lectius tinguin facultats reguladores i amb procediments d'actuació ràpids, que no travin o dificultin de forma innecessària la gestió empresarial de la força de treball.

A la pràctica, la negociació de la CAIB compleix amb el mandat legal de constituir la comissió paritària del conveni. Són, en aquest sentit, absolutament residuals els convenis que o bé incompleixen radicalment el mandat legal o bé el compleixen només formalment en preveure lacònicament, per exemple, que la comissió negociadora del conveni s'ha de constituir en la comissió paritària o simplement determinant el seu nombre de membres o directament les persones que la componen. Amb caràcter general, el desenvolupament que fa la negociació de la CAIB del mandat legal permet identificar dues tendències. Una primera, minoritària en els convenis de sector i en els d'empresa, consisteix a utilitzar fórmules estereotipades, normalment referides a la constitució d'aquesta comissió per tal d'entendre sobre tot dubte o divergència que sorgeixi en ocasió de la interpretació del conveni. No és infreqüent que aquestes fórmules s'acompanyin de previsions relatives al nombre de membres de la comissió, al termini per constituir-la, a l'antelació amb què cal anunciar-ne les convocatòries o altres aspectes adjectius, com la possibilitat que a les reunions d'aquesta comissió compareguin assessors designats per les parts, amb veu però sense vot. La segona tendència, clarament majoritària en els convenis de sector i també en els d'àmbit empresarial, consisteix a desglossar en termes genèrics les funcions d'aquesta comissió i, en general, atribuir a la vegada competències específiques respecte d'assumptes particulars.

Les competències genèriques de les comissions paritàries dels convenis col·lectius de la CAIB coincideixen usualment amb la inter-

pretació de les normes del conveni (algun arriba a proporcionar els corresponents criteris -literal, contextual, antecedents i finalista-), amb el seguiment i vigilància del seu compliment i, així mateix, amb intervenció, conciliació o, fins i tot, desenvolupament de funcions arbitrals davant el sorgiment de conflictes durant la vigència del conveni. El normal és que aquesta última funció de composició extrajudicial de conflictes laborals quedi reconeguda sense matisos. No obstant això, aproximadament una quarta part dels convenis sectorials i una mostra excepcional dels d'empresa limiten la intervenció obligatòria de la comissió exclusivament als conflictes col·lectius, no als individuals. Interessa també destacar, en relació amb aquest extrem, que de forma discordant amb l'aposta dels negociadors de l'Acord bipartit per potenciar les funcions d'aquest òrgan, els convenis que reconeixen la idoneïtat de la seva comissió paritària per resoldre les discrepàncies sorgides en els períodes de consultes legalment previstos en els supòsits d'ERO empresarials són a la CAIB pràcticament inexistent.

D'altra banda, al voltant de les tres quartes parts dels convenis sectorials que reconeix aquest tipus de competències genèriques atribueix així mateix a la comissió paritària funcions específiques en terrenys o assumptes concrets, especialment els referents a la definició de les categories professionals, al control en cada empresa dels percentatges d'ocupació estable acordats en el mateix conveni, al despenjament salarial (en alguna ocasió assenyalant com a únic òrgan competent per autoritzar la desvinculació), a la programació d'accions formatives per als treballadors del sector, als plans d'igualtat, a la jubilació especial anticipada als 64 anys, a l'aprovació de les taules salarials o altres

mesures més pròpies de cada àmbit d'activitat, per exemple l'estudi de l'abast de les responsabilitats dels conductors sobre les incidències en trasllats de clients i relacions amb els empleats de les agències de viatges i operadors turístics en l'àmbit del transport discrecional i turístic per carretera. L'atribució a la comissió paritària d'aquest tipus de funcions específiques, d'altra banda, és una pauta que està plenament consolidada en els convenis d'empresa de la CAIB. Així, per exemple, a aquest òrgan se li reconeixen funcions de caire diferent, com les següents: acordar un augment del nombre de dies de permís per lactància; informar negativament sobre la provisió d'una vacant d'acord amb l'antiguitat a l'empresa; fixació del període mínim d'ocupació garantida del treballador fix discontinu; decisió sobre el dret a reduir la jornada previst en el conveni quan aquesta reducció la demani un determinat nombre de treballadors; reconeixement d'ajuts per a estudis mèdiques o altres fons socials; dictaminar en matèria d'ascensos; fixació de directrius per assignar les dates de les vacances, o estudi de l'eventual reemborsament de les multes de trànsit.

L'anàlisi dels convenis col·lectius de la CAIB també revela que aquesta pràctica d'atribuir funcions específiques a la comissió paritària comporta de vegades el reconeixement a aquest òrgan de facultats de caire més normatiu que estrictament interpretatiu, cosa que està en línia amb els criteris de l'ASE. Això, però, no passa massa sovint, aproximadament en una tercera part dels nostres convenis d'àmbit sectorial i en un conjunt més reduït dels d'empresa. Aquest tipus de funcions normatives queden previstes quan es faculta la comissió paritària directament per incorporar nous textos al conveni col·

lectiu, o per dur a terme actualitzacions normatives o modificacions puntuals del conveni, o, amb caràcter més particular, quan s'habilita aquest òrgan per elaborar el règim disciplinari que haurà d'incorporar-se al conveni, per negociar complements salarials específics o per definir les categories professionals previstes en el conveni col·lectiu. En relació amb totes aquestes funcions, en fi, un extrem que sovint no apareix regulat amb la claredat que caldria és el règim de majories exigint per a l'adopció vàlida de l'acord així com, si s'escau, el seu caràcter vinculant o no. Xifres que ronden entre la tercera i la quarta part dels nostres convenis d'empresa i de sector s'ocupen expressament d'aquest assumpte i preveuen que els acords d'aquest òrgan s'adoptin bé per majoria, bé per unanimitat i, així mateix, que la seva decisió serà vinculant o amb caràcter general o únicament quan tracti sobre determinades matèries, per exemple quan resol problemes relatius a la classificació professional o l'acumulació del descans setmanal.

C.- En connexió molt directa amb les funcions de la comissió paritària relatives a la composició de conflictes laborals, l'Acord bipartit incorporat a l'ASE-2011 aposta expressament per propiciar que els mecanismes institucionals de resolució extrajudicial de conflictes aportin assistència activa en els processos de gestió i administració permanent dels convenis col·lectius. En aquest sentit, i sense perjudici que les dades sobre l'activitat del Tribunal d'Arbitratge i Mediació de les Illes Balears (TAMIB) són referits en un altre lloc, sí cal destacar que pràcticament tots els convenis d'àmbit sectorial de la CAIB i un percentatge també molt alt dels nostres convenis d'empresa inclouen almenys una clàusula d'adhesió a l'acord interconfede-

ral de creació i regulació d'aquest tribunal. Més enllà d'aquesta clàusula d'adhesió, al voltant d'una quarta part dels nostres convenis d'empresa precisen que l'activitat del TAMIB s'estén a tot tipus de conflicte, tant col·lectiu com individual, mentre que uns pocs convenis d'empresa i algun sectorial preceptuen que la intervenció d'aquest tribunal és obligada en els conflictes col·lectius i voluntària en els individuals. Els continguts dels nostres convenis col·lectius referents a la dinàmica de la solució extrajudicial de conflictes per mitjà d'aquests mecanismes institucionals no donen per a gaire més, és possible detectar algun àmbit empresarial que en certa manera és anacrònic, ja que havent estat signat l'any 2011 acompanya la clàssica clàusula d'estil d'adhesió al TAMIB d'una altra previsió d'acord amb la qual els conflictes no resolts en el si de la comissió paritària hauran de remetre "a l'autoritat laboral competent", cosa que suposa obviar del tot la competència del tribunal.

6.2.

LA CONFLICTIVITAT LABORAL I LA RESOLUCIÓ DE CONFLICTES

En aquest apartat s'analitza l'impacte de la crisi en el mercat de treball i la conflictivitat judicial i extrajudicial.

6.2.1. L'IMPACTE DE LA CRISI EN EL MERCAT DE TREBALL DE LES ILLES BALEARS

Les dades de l'Enquesta de Població Activa (EPA) per a l'any 2010 ofereixen una visió força completa de l'evolució dels

indicadors bàsics del mercat laboral en el període de referència, en un moment en què l'impacte de la crisi econòmica a escala global és notable, especialment en el marc del mercat de treball i l'ocupació de les nostres illes.

Aquesta situació té una de les manifestacions més directes en l'activitat que l'any 2010 ha dut a terme la Inspecció de Treball i el Fons de Garantia Salarial (FOGASA), per contribuir a la configuració d'una imatge fidel i real del nostre mercat de treball.

L'actuació de la Inspecció de Treball al llarg de l'any 2010 continua en augment, un any més, amb una execució de 40.500 actuacions, 4.693 més que l'any anterior, infraccions (3.088 durant l'any 2010) que han afectat 15.856 treballadors i les sancions arriben l'any de referència a un import de 13.583.797 d'euros.

Del total d'actuacions, destaquen un any més les infraccions detectades a l'àrea de seguretat social i ocupació, amb 2.115 infraccions en acta durant l'any 2010, es pot observar una disminució evident en el nombre d'infraccions en acta registrades a l'àrea d'ocupació i estrangeria, ja que de les 368 infraccions registrades el 2009, passen a ser 198 el 2010, amb 200 treballadors afectats (179 menys que l'any anterior); en aquest punt destaca el nombre total d'actuacions: és superior al del 2009 ja que assoleix la xifra de 2.052 actuacions realitzades (enfront de les 1.728 de l'any 2009), i dels 200 treballadors afectats durant l'any 2010, 196 són estrangers. [\(Vegeu els quadres A II-12 i AII-13\).](#)

Pel que fa al nombre d'altres promogudes

per la Inspecció de Treball, l'any 2010 es produeix un augment considerable en arribar a la xifra de 1.273 treballadors, 334 més que el 2009, i això com a conseqüència de les 17.664 actuacions realitzades en aquesta àrea, de les quals 2.115 s'han confirmat com a infraccions i han afectat 5.818 treballadors el 2010 (l'any 2009 el nombre de treballadors afectats va ser de 4.349). En l'àrea de les relacions laborals, cal destacar que l'any 2010, igual que el 2009, no s'ha produït cap consulta ni mediació, enfront de les 14 que es varen produir l'any 2008; s'arriba als 656 contractes transformats en indefinits, fet que suposa un augment respecte del 2009 (que varen ser 511), i es registren 57 infraccions en acta el 2010, 24 menys que el 2009, amb la qual cosa queda, fins i tot, per sota de la xifra registrada per a l'any 2008 (de 66 infraccions en acta).

Pel que fa al FOGASA⁴⁷, organisme autònom adscrit al Ministeri de Treball i Immigració, en ser una de les seves finalitats complir els objectius establerts a l'article 33 de l'Estatut dels Treballadors, i en configurar-se com una de les seves finalitats bàsiques, especialment davant la crisi econòmica, la de servir de garantia dels crèdits salarials en els casos d'insolvència de l'empresari, procedeix a l'abonament als treballadors dels salaris i indemnitzacions que les empreses no han pogut satisfer. Abonades les prestacions, el Fons de Garantia Salarial assumeix obligatòriament els drets i les accions dels treballadors, i exerceix l'acció de repetició enfront l'empresari deutor.

Són beneficiaris del FOGASA els treballadors per compte d'altri titulars de crèdits per

⁴⁷ Creat mitjançant l'article 31 de la Llei 16/1976, de 8 d'abril, de relacions laborals.

salaris i indemnitzacions en la forma legalment establerta, entre els quals s'inclouen els treballadors per compte d'altri vinculats per relació laboral ordinària i els esportistes professionals vinculats per relació laboral de caràcter especial. En contrapartida, són col·lectius exclosos de l'acció protectora del FOGASA els treballadors al servei de la llar i els socis treballadors de les cooperatives de treball associat i de les cooperatives d'explotació comunitària de la terra.

El 2010, les prestacions abonades pel FOGASA han disminuït de forma considerable respecte a l'any anterior: s'arriba a l'import de 17.101.263,81 euros, davant els 32.761.395,55 euros de l'any 2009. D'aquest import, el 69,51% ha correspost al col·lectiu masculí de treballadors, mentre que el 30,49% restant (és a dir, 5.214.598,04 euros) s'ha destinat al col·lectiu femení de treballadores. A més, de l'import abans referit, el 67,32% es correspon a indemnitzacions i el 32,68% restant a salaris.

El nombre total d'expedients resolts el 2010 és de 2.892, 323 més que l'any anterior (que varen ser 2.569), que han afectat 1.831 empreses (cosa que suposa un increment del 9,78% respecte de l'any 2009). No obstant això i malgrat l'augment en el nombre d'expedients resolts i empreses afectades, respecte del 2009, el nombre de treballadors afectats és sensiblement inferior el 2010. Si el 2009 el nombre de treballadors afectats arribava a la xifra de 6.546, en relació amb 2.569 expedients, el 2010, la xifra de treballadors baixa fins als 4.384, la qual cosa suposa una disminució en termes relatius del 33,03%, per a un total de 2.892 ex-

pedients. Del total de treballadors afectats, 2.837 són homes i 1.547 són dones. ([Vegeu el quadre A II-14](#)).

Per comunitats autònomes, un any més les que concentren els imports més elevats de pagaments efectuats pel FOGASA són Catalunya (amb 274,8 milions d'euros) i el País Valencià (261,6 milions d'euros), amb pagaments que superen els 200 milions d'euros el 2010, seguides d'Andalusia i el País Basc (132,7 milions d'euros i 128,6 milions d'euros, respectivament).

6.2.2. LA CONFLICTIVITAT JUDICIAL

Una anàlisi de l'estat de la conflictivitat laboral a la CAIB el 2010 es pot efectuar distingint entre la judicial i l'extrajudicial.

D'acord amb la informació subministrada pel Ministeri de Treball i Immigració, el total d'assumpes judicials de tipus laboral resolts a Balears el 2010 ha estat de 6.144 (5.622 el 2009) ([Vegeu el quadre AII-15](#)).

Tots aquests assumpes judicials han suposat una mitjana de 21.656 euros reconeguts a cada treballador reclamant ([Vegeu el quadre AII-16](#)).

El 2009, la quantitat mitjana reconeguda ha estat de 24.133 euros. D'altra banda, d'acord amb la informació que conté la base de dades *West Law Social*⁴⁸, la Sala Social del Tribunal Superior de Justícia de Balears ha dictat l'any 2010 524 sentències, 41 menys que el 2009.

⁴⁸ Vegeu THOMSON REUTERS, www.westlaw.es.

Devers el 48% (el 2009 es va tractar del 56%) ho han estat en processos sobre Seguretat Social i el percentatge restant ha versat sobre qüestions relatives a les relacions individual i col·lectiva de treball. Com l'any 2009, la temàtica estrella en el camp de la Seguretat Social s'ha referit a la protecció per IP, amb aproximadament el 67% de les sentències (suposa un 10% més que el 2009), seguida de la IT, jubilació i altres qüestions relatives a la protecció per accidents de treball i/o malalties professionals, incloent-hi el recàrrec de prestacions, amb al voltant del 12%, 6% i del 4%, respectivament, de les sentències emeses. Altres assumptes tractats amb certa freqüència pel Tribunal Superior de Justícia en el camp de la Seguretat Social s'han referit a atur (4%), millores voluntàries i acció assistencial (2%) i mort i supervivència (4%). Amb caràcter residual, hi ha pronunciaments relatius a la dinàmica genèrica de la protecció no contributiva i acció protectora dels treballadors autònoms.

Fora del camp de la Seguretat Social, la majoria de sentències ha tractat qüestions relatives a la relació individual de treball, relacions laborals especials incloses, encara que devers un 8% ha tengut per objecte aspectes de la relació col·lectiva, com drets i deures dels representants dels treballadors, dinàmica de la negociació o règim jurídic de les faltes i sancions laborals, o altres extrems relatius al procés jurisdiccional social. La problemàtica dominant en la relació individual de treball, amb aproximadament el 31% de les sentències, és la relativa a l'acomiadament disciplinari i, en menor mesura, a l'econòmic, tant individual com col·lectiu. Altres assumptes recurrents es referei-

xen als litigis en matèria salarial i reclamacions de quantitat connexes, incloses per hores extraordinàries (15%), mentre que supòsits com la delimitació del camp d'aplicació de la norma laboral, el règim jurídic de la contractació de durada determinada, la problemàtica de la classificació professional, temps de treball, modificacions substancials, vacances i excedències, extincions contractuals diferents dels acomiadaments, garanties per canvi d'empresari i davant d'altres manifestacions de descentralització de l'activitat productiva o aspectes laborals del personal de les administracions públiques suposen devers el 27% de les sentències. Per sota d'aquests marges, l'estatut jurídic del treballador fix discontinu (7%), l'eficàcia a l'empresa dels drets fonamentals, inclosa la llibertat sindical (3%), així com la dinàmica de les relacions laborals especials (1,5 %) han estat qüestions també resoltes davant el Tribunal Superior de Justícia balear.

6.2.3. LA CONFLICTIVITAT EXTRAJUDICIAL

Per obtenir una visió el més propera possible a la realitat, l'examen de l'estat de la conflictivitat laboral extrajudicial a la CAIB s'efectuarà a dos nivells. D'una banda, atenent a la fenomenologia que envolta els assumptes resolts pel TAMIB, òrgan que el 2005 va substituir a la nostra Comunitat el Servei de Mediació estatal (SMAC) i que actualment constitueix la seu de la comissió paritària de diferents convenis col·lectius sectorials de la CAIB. D'altra banda, si exposam les característiques de la conflictivitat inherent al recurs a vagues i amb les mesures empresarials de reorganització productiva.

6.2.3.1. L'activitat del TAMIB

Pel que fa a l'activitat desenvolupada pel TAMIB, els 10.723 expedients individuals tramitats el 2009 han davallat a 10.529 el 2010, mentre que els 60 expedients col·lectius de 2009 han augmentat a 69, sense que s'hagi efectuat cap arbitratge, per contraposició als dos registrats el 2009. [\(Vegeu el quadre AII-17\).](#)

De tots aquests expedients, 4.377 han tractat extincions contractuals i 4.727 han estat sobre reclamacions de quantitat, cosa que significa una reducció del 9,5% i un increment del 4,5%, respectivament, sobre els expedients de la mateixa naturalesa gestionats el 2009. Un 82% dels expedients extintius s'han referit a reclamacions per acomiadaments (86% el 2009), un 12% a extincions per causes objectives (10% el 2009) i el 6% restant a extincions per voluntat del treballador, basada en incompliments empresarials (4% el 2009). D'altra banda, el 15% de les reclamacions de quantitat ha ascendit a més de 5.000 euros cadascuna, igual que el 2009, el 60% ha estat d'entre 1.000 i 5.000 euros (71% el 2009) i el 25% restant (14% el 2009) ha ascendit fins a 1.000 euros com a màxim per reclamació. Pel que fa als conflictes col·lectius, el 20,28% dels gestionats en el TAMIB ha tractat conflictes acompanyats de l'anunci de l'exercici del dret de vaga (28,3% durant 2009).

6.2.3.2. Dinàmica de vagues i expedients empresarials de reorganització productiva

Quant a la dinàmica del dret de vaga a la CAIB, el 2010 se n'han plantejat deu, cinc més que el 2009. En funció de l'àmbit

territorial, quatre s'han duit a terme al nostre àmbit regional i nou més a l'àmbit nacional. Els centres de treball convocats han estat 13, per cinc el 2009, per a una plantilla de 5.760 treballadors, enfront els 2.045 del 2009. D'aquests centres se n'han implicat onze, que han aglutinat una plantilla de 3.016 treballadors. Al seu torn, els treballadors participants han estat 501 i han sumat 723 jornades no treballades, per 34 el 2009. [\(Vegeu el quadre AII-18\).](#)

Finalment, 500 dels 501 treballadors implicats en aquestes vagues desenvolupaven la seva activitat en el sector serveis, mentre que el treballador restant ho feia a la construcció. [\(Vegeu el quadre AII-19\).](#)

Pel que fa a la conflictivitat laboral en la versió de recurs empresarial a expedients de reorganització productiva, els expedients de regulació d'ocupació (ERO) autoritzats a Balears el 2010 han estat 182 (170 el 2009). Aquests expedients han afectat 1.861 treballadors, per 1.943 el 2009. De tots els treballadors afectats per ERO el 2010, 574 (663 el 2009) ho han estat en el marc d'ERO extintius, 923 (1.147 el 2009) en ERO suspensius i 364 (133 el 2009) en processos de reducció de jornada. [\(Vegeu els quadres AII-20 i AII-21\).](#)

7.

LA SEURETAT I LA PREVENCIÓ DE RISCS LABORALS

Actualment, l'anàlisi del mercat de treball i de les relacions laborals, per tal que sigui complet, ha d'examinar la qüestió de la seguretat i de la salut laboral. Amb una

anàlisi de la sinistralitat laboral no n'hi ha prou per veure quin és l'estat evolutiu de la matèria, ja que en aquest àmbit es mouen idees, operadors públics i privats, representants dels empresaris i dels treballadors i, a més, una gran quantitat de projectes que, al cap i a la fi, tenen un interès creixent per aconseguir un bon nivell de qualitat en les condicions de feina.

L'any 2010 continua l'aplicació i la vigència, prevista fins al 2011, del Pla de Seguretat i Ambient Laboral de les Illes Balears, pla que amplia i reforça el Pla de Xoc contra la Sinistralitat Laboral iniciat el 2007, instrument que té com objectiu establir el marc general de les polítiques de prevenció de riscos laborals a curt i, sobretot, a mitjà i llarg termini, amb un període de vigència fins al 2012 i una revisió prevista per a l'any 2010. Aquest pla ja ha permès una reducció important dels índexs de sinistralitat a les Illes Balears.

De tota manera, cal tenir en compte que els últims dos anys, a causa de la crisi, ha disminuït la intensitat de mà d'obra en els sectors de major risc i accidentabilitat, alhora que s'ha expulsat del mercat de treball molts treballadors temporals.

Aquest moment de baixa productivitat també ha contribuït a la davallada de les xifres d'accidents, un fet que s'ha de tenir en compte per tenir una perspectiva real de la sinistralitat, tant pel que fa a accidents de treball com a malalties d'origen laboral.

D'altra banda, la declaració de malalties professionals amb baixa ha disminuït en paral·lel a la caiguda d'accidents, si bé n'augmenta cada dia més el subregistre.

La posada en marxa i execució del Pla de Xoc contra la sinistralitat, amb l'aprovació posterior del Pla de Seguretat, Salut i Medi Ambient Laboral 2008- 2011 han tengut un reflex positiu amb una millora de les estadístiques en sinistralitat laboral. Concretament, el Pla de Xoc ja ha superat l'objectiu prioritari de reduir l'accidentabilitat laboral a les Illes un 30%, ja que s'ha donat un descens del 36,1% els darrers tres anys.

El Pla de Seguretat i Ambient Laboral de les Illes Balears disposa d'un pressupost total de 17.776.708 euros i de 36 tècnics en prevenció de riscos laborals de la Conselleria de Treball i Formació per a la seva execució. Té com a principal objectiu prevenir i disminuir la incidència dels accidents mortals o que causin invalidesa permanent.

L'any 2010, la Inspecció de Treball i Seguretat Social ha duit a terme 13.233 actuacions, 777 actuacions menys que l'any 2009, en què es varen registrar 14.010 actuacions. Del total registrat el 2010, 9.978 actuacions corresponen a l'activitat dels inspectors de l'Àrea de Treball i Salut Laboral (UEASL), amb un increment en termes absoluts de 2.033 actuacions més que l'any 2009. Destaca la disminució del nombre d'infraccions respecte a l'any anterior, del 26,75%, ja que l'any 2010 es registren 772 infraccions, per les 1.054 infraccions registrades el 2009.

7.1.

LA NEGOCIACIÓ COL·LECTIVA I LA PREVENCIÓ DE RISCS LABORALS

En aquest punt concret analitzam el tractament de la prevenció de riscos laborals en els convenis col·lectius de les nostres

Illes.⁴⁹ La matèria, com ja s'ha dit en el marc del CES,⁵⁰ s'ha de valorar tenint en compte el canvi important que experimenta la normativa de prevenció de riscos laborals arran de la Llei 31/1995, de 8 de novembre, de prevenció de riscos laborals, i de les reformes posteriors que s'hi han introduït, a més de l'ampli desplegament reglamentari. L'article 1 d'aquesta Llei determina que entre les fonts del dret de prevenció hi ha els convenis col·lectius, als quals l'article 2.2 encomana la tasca de desplegar i millorar el contingut legal.

En aquests moments, l'anàlisi de la prevenció de riscos laborals en la negociació adquireix també certa rellevància com a conseqüència de la conjuntura econòmica actual. Les dificultats econòmiques a què es veuen sotmeses les empreses han provocat un major esforç i preocupació en la utilització dels mecanismes que garanteixen la seguretat i salut dels treballadors en l'empresa. Això, juntament amb l'aparició de nous riscos laborals, converteix la negociació en l'escenari en què es realitzen les previsions normatives sorgides en matèria de prevenció de riscos laborals.

Pel que fa a la negociació col·lectiva sectorial, els dos àmbits de més atenció en la matèria són l'ordenació de determinades comissions sectorials de seguretat i salut i la protecció de la salut. Concretament, el 83% dels convenis col·lectius sectorials vigents a les Illes Balears el 2010 regulen la participació dels treballadors mitjançant

la presència dels delegats de prevenció i també la creació de comissions o comitès de seguretat i salut laboral.

En referència a la protecció de la salut, és una matèria considerada en el 98,9% dels convenis sectorials. El 76% dels convenis preveuen la revisió o el reconeixement mèdic com a mesura que s'ha d'adoptar per a la vigilància de la salut, sense entrar en la vigilància específica davant determinats riscos del treball. El 58,3% estableix, com a normes generals, obligacions i deures en matèria de prevenció de riscos laborals, l'adopció de mesures de salut laboral en relació amb l'avaluació dels riscos, l'organització i la planificació de la prevenció, la formació i la informació dels treballadors, l'atenció al personal i el control de les condicions de treball. El 92% regula, en matèria de salut laboral, el vestuari i la uniformitat (incloent aquest aspecte en la matèria de seguretat i salut laboral) i també els equips de treball i de protecció.

Quant a les clàusules de seguretat i salut pròpies, el 73% dels convenis col·lectius sectorials regulen les condicions de treball i la protecció de la seguretat i la salut dels treballadors en la prevenció de riscos laborals.

D'altra banda, el 73,7% dels convenis col·lectius sectorials recullen l'obligació de l'empresa de subscriure una pòlissa o assegurança d'accidents laborals i/o no laborals (segons els casos). El 25,6% dels convenis preveuen un plus o complements per dur a terme determinades feines.

En matèria d'incapacitat temporal, el 95,6% dels convenis regula complements i indemnitzacions en cas d'incapacitat

⁴⁹ La font per obtenir les dades són els convenis col·lectius integrats en els quadres II-37 i II-38.

⁵⁰ Vegeu: *La negociació col·lectiva a les Illes Balears. Informe. Estudi tècnic*, publicat pel Consell Econòmic i Social de les Illes Balears, que conté l'estudi que elaborà C. Riera Vayreda (Palma, 2004).

temporal a causa d'un accident de treball, i també un plus complementari per malaltia i per accident.

Respecte a la negociació col·lectiva d'àmbit empresarial, s'ha de dir que la major part de convenis col·lectius d'àmbit empresarial regula, especialment, aspectes com la participació dels treballadors, la salut laboral i la prevenció de riscos laborals, la vigilància de la salut, i les assegurances d'accident de treball. Concretament, el 83% dels convenis d'àmbit empresarial preveu la presència de delegats de prevenció i de comitès de seguretat i salut. El 95,4% conté regulació en matèria de salut laboral i prevenció: el 83,7% reglamenta la qüestió del vestuari i la roba de treball; el 81,4% fa referència a les assegurances d'accident, i el 85,6% recull, com a mesura per a la vigilància de la salut, les revisions mèdiques i els serveis de medicina preventiva.

7.2.

LA SINISTRALITAT LABORAL

A la nostra comunitat autònoma, l'any 2010, s'hi han produït 16.377 accidents de treball en jornada laboral, la qual cosa representa, en termes percentuals, una disminució del 8,34%; és a dir, 1.491 accidents menys que el 2009. [\(Vegeu el quadre AII-22\).](#)

Les dades que es refereixen a la salut laboral situen les Illes Balears a la coa de les comunitats autònomes pel que fa a l'índex d'incidència dels accidents. El 2010

les Balears, amb un índex d'incidència del 49,37%, ocupa el primer lloc, en comparació amb la resta de comunitats autònomes i el conjunt d'Espanya (amb un índex d'incidència del 37,65%), si bé s'està produint una reducció progressiva any rere any, ja que des de 2005 (darrer quinquenni) aquest índex s'ha reduït 29,5 punts, i respecte del 2009, l'índex d'incidència ha experimentat un descens d'1,24 punts (-2,47%), per convertir-se en l'índex més baix des de 1999⁵¹. Més del 99% dels accidents són de caràcter lleu, com s'indica tot seguit. [\(Vegeu el quadre AII-23\).](#)

Si examinem més detalladament el nombre total d'accidents de treball, observem el següent:

- L'any 2010 s'han produït 16.267 accidents lleus, que representen el 99,33% del total d'accidents de treball a les Illes Balears. L'any 2009 es varen produir 17.740 accidents lleus. Per tant, l'any 2010 es pot apreciar certa disminució d'aquests accidents, ja que el nombre d'accidents lleus s'ha reduït en 1.473.
- El 2010 s'han produït 99 accidents de treball greus, que representen el 0,6% del total d'accidents. L'any 2009 hi va haver 120 accidents d'aquest tipus, la qual cosa significa una disminució del 17,5%; és a dir, hi ha hagut 21 accidents greus menys.
- Finalment, pel que fa als accidents mortals, se n'han produït 11; és a dir, en aquest cas s'ha produït un augment dels accidents mortals respecte del 2009, que varen ser vuit.

Per sectors d'activitat, tots els sectors reflecteixen una millora respecte a l'any 2009, en què l'índex d'incidència ha disminuït de forma generalitzada. És destacable en el sector de la construcció i dels serveis, que registren el nombre més elevat d'accidents (11.233 accidents en el cas del sector serveis, i 3.029 en el cas del sector de la construcció). Així, el sector de la construcció és un dels que registra un major nombre d'accidents amb un dels majors índexs d'incidència (9.516 accidents per cada cent mil treballadors amb les contingències cobertes), juntament amb la indústria (amb 7.973). El sector de la construcció i el de la indústria són els que han experimentat els majors descensos en els índexs d'incidència respecte al 2009. [\(Vegeu el quadre All-24\).](#)

En funció de la seva gravetat, es pot observar que la diferència entre l'índex d'incidència de les Balears en relació amb el conjunt d'Espanya s'explica, sobretot, pel que fa als accidents lleus. Aquests accidents registren un índex d'incidència del 49,03, quan la mitjana estatal és de 37,28. En canvi, l'índex d'incidència dels accidents greus (del 30,0) i mortals (3,3) estan per davall de la mitjana estatal (del 32,7 i 3,8, respectivament).

El nombre d'accidents de treball per illes ens indica que s'ha produït, l'any 2010, una disminució generalitzada de la sinistralitat a totes les illes, per la qual cosa es manté la situació que ja trobàvem el 2009. En concret, Mallorca registra el 80,2%, Eivissa el 12,3%, Menorca el 6,5% i Formentera un 0,4%. Al llarg del 2010, els accidents lleus representen més del 99% del total d'accidents registrats i resulta

destacable que totes les illes presenten el 2010 una millora pel que fa als índexs d'incidència, a excepció de Formentera, que registra un augment del 3,1%.

Els 11 accidents mortals registrats a Balears el 2010 es distribueixen territorialment de la següent manera: vuit a Mallorca, dos a Eivissa i un a Menorca. Per sectors d'activitat, en el sector serveis i en el de la construcció es produeixen cinc accidents mortals a cada un, la resta es registra en el sector industrial, mentre no s'ha produït cap accident mortal en el sector agrari al llarg del 2010.

Segons l'origen o la forma de produir-se la lesió, del total d'accidents en jornada de treball amb baixa, 56 són per causa d'infarts, vessaments cerebrals i altres patologies no traumàtiques, mentre que 32 accidents s'han produït per ofegament i 24 en quedar el treballador sepultat. Des d'aquesta perspectiva, el major nombre d'accidents en jornada de treball amb baixa, per motius distints a les condicions de treball, es concentren en aquells que tenen la causa en el sobre esforç físic, el trauma psíquic i les radiacions, amb un total de 9.116, la qual cosa representa el 55,89% del total d'accidents.

Per altra banda, els accidents en jornada de treball amb baixa que tenen la causa en accidents de trànsit, sense incloure els ferroviaris, aeris o marítims, són 1.041 el 2010; és a dir, el 6,38% del total d'accidents en jornada de treball amb baixa.